תלמוד בבלי · ראשונים · ריי״ף · סדר נשים

רי"ף יבמות

רבנו יצחק אלפסי [הרי"ף]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רי"ף יבמות

רבנו יצחק אלפסי [הרי"ף]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ריף-יבמות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף א. 5
דף א: 5
דף ב. 8
דף ב: 9
דף ג. 10
דף ג: 11
דף ד. 12
דף ד: 13
דף ה. 14
דף ה: 16
דף ו. 16
דף ו: 17
דף ז. 18
דף ז: 19
דף ח. 20
דף ח: 21
דף ט. 22
דף ט: 23
דף י. 24
דף י: 26
דף יא. 27
דף יא: 28
דף יב. 29
דף יב: 29
דף יג. 30
דף יג: 31
דף יד. 33
דף יד: 35
דף טו. 36
דף טו: 37
דף טז. 38
דף טז: 39
דף יז. 41
דף יז: 42
דף יח. 43
דף יח: 45
דף יט. 46
דף יט: 47
דף כ. 48
דף כ: 49
דף כא. 50
דף כא: 51
דף כב. 52
דף כב: 53
דף כג. 53
דף כג: 55
דף כד. 56
דף כד: 56
דף כה. 57
דף כה: 57
דף כו. 58
דף כו: 58
דף כז. 59
דף כז: 60
דף כח. 61
דף כח: 62
דף כט. 63
דף כט: 63
דף ל. 65
דף ל: 66
דף לא. 67
דף לא: 68

דף לב. 68
דף לב: 69
דף לג. 70
דף לג: 71
דף לד. 72
דף לד: 73
דף לה. 74
דף לה: 75
דף לו. 77
דף לו: 78
דף לז. 79
דף לז: 81
דף לח. 81
דף לח: 83
דף לט. 84
דף לט: 84
דף מ. 86
דף מ: 87
דף מא. 89
דף מא: 91
דף מב. 93
דף מב: 93
דף מג. 94
דף מג: 95
דף מד. 97
דף מד: 98
דף מה. 99
דף מה: 100
דף מו. 101
דף מו: 103
דף מז. 104

דף א.

חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף העולם בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו אחותו [מאמו] ואחות אמו ואחות אשתו ואשת אחיו מאמו ואשת אחיו שלא היה בעולמו וכלתו הרי אלו פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף העולם וכולן אם מתו או נתגרשו או מיאנו או שנמצאו אילוניות צרותיהן מותרות ואי אתה יכול לומר בחמותו ובאם חמותו ובאם חמיו שנמצאו אילוניות או שמיאנו שכבר ילדו:

גמ' (דף ג:) מנא ה"מ דתנו רבנן (ויקרא י"ח:י"ח) ואשה אל אחותה לא תקח לצרור לגלות ערותה עליה בחייה מה ת"ל לפי שנאמר (דברים כ"ה:ה') יבמה יבא עליה שומע אני אפילו על אחת מכל העריות האמורות בתורה הכתוב מדבר נאמר כאן עליה ונאמר להלן יבמה יבא עליה מה להלן במקום מצוה אף כאן במקום מצוה ואמר רחמנא לא תקח אין לי אלא היא צרתה מנין תלמוד לומר לצרור אין לי אלא צרתה צרת צרתה מנין ת"ל לצרור ולא לצרר ואין לי אלא אחות אשה שאר עריות מנין אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אסורה ליבם ואין לי אלא הן צרותיהן מנין אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם צרתה אסורה אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם צרתה אסורה מכאן אמרו חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם יכול שאני מרבה את שש עריות חמורות

דף א:

מאלו שיהו צרותיהן אסורות אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה הטאת ואפשר לינשא לאחים ואסורה ליבם צרתה אסורה אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואפשר לינשא לאחים ואסורה ליבם צרתה אסורה יצאו שש עריות חמורות מאלו הואיל ואי אפשר לינשא לאחים צרותיהן מותרות שאין צרה אלא מאח אזהרה שמענו עונש מנין אמר קרא (ויקרא י"ח:כ"ט) כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו

(דף ח: ע"ש) ורבי נפקא ליה צרת ערוה דאסורה מהכא דתניא רבי אומר ולקח ולקחה לאסור צרות של עריות והכי קאמר לכתוב רחמנא ולקח מאי ולקחה כל היכא דאיכא

תרין לקוחין דאי בעי האי נסיב ואי בעי האי נסיב שריאן ואי לא תרוייהו אסירן ורבי האי עליה מאי עביד ליה מיבעי ליה להא (דף ט.) דתנו רבנן (ויקרא ד':י"ד) ונודעה החטאת אשר חטאו עליה עליה מה ת"ל רבי אומר נאמר כאן עליה ונאמר להלן עליה מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כאן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת

ורבנן דמפקי ליה להאי עליה לצרת ערוה במקום ייבום דאסירא האי סברא דרבי מנא להו נפקא להו מדמקרי ליה ר' יהושע בן לוי לבריה (במדבר ט"ו:כ"ט) תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה וכתיב (במדבר ט"ו:ל') והנפש אשר תעשה ביד רמה הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים מה עבודת כוכבים דבר שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כל דבר שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ורבי האי תורה אחת מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא לפי שמצינו שחילק הכתוב בין יחידים למרובין יחידים בסקילה לפיכך ממונם פלט ומרובין בסייף לפיכך ממונם אבד יכול נחלוק בקרבנותיהן ת"ל תורה אחת יהיה לכם וכו'.

האי שמעתתא קשיא להו לרבוותא וקא הוו בה טובא ולא סלקא להו כל עיקר איכא מינייהו מ"ד כי מדרש זה דרכי בענין תורה אחת לא יתכן שהרי חילק הכתוב בין מרובין ליחידים גם בקרבן עבודת כוכבים שהרי יחידים מביאין שעירה וצבור שהן ב"ד מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת וכיון שפירש הכתוב וחילק לא הוי ס"ד שצריכין אנו לחלוק חלוקה אחרת כדי שיהא צריך דנשמעי' תורה אחת

ואיכא מינייהו מאן דפירשה וכיון דחזא דלא סלקא ליה כהוגן אמר ליכא למיפתר בה טפי מן הכין

ואיכא מינייהו מאן דפירקא להההיא קושיא וקאמר הכי ודאי שהמקרא חילק בין יחידים למרובין בקרבן עבודת כוכבים דכתיב (במדבר ט"ו:כ"ב) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה וגו' וכתיב (במדבר ט"ו:כ"ד) והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו כל העדה פר בן בקר אחד לעולה (במדבר ט"ו:כ"ד) ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז בת שנתה לחטאת ביחיד הוא דחילק הכתוב דכתיב ואם נפש אחת אבל ביחידים לא חילק והאי דקתני בברייתא יכול נחלוק בקרבנותיהן לאו על יחיד דחילק ביה קרא קאמר אלא על יחידים שהן רבים ומאן ניהו עיר שהודח מיעוטה שהן בסקילה כיחיד וקאמר האי תנא שחילק הכתוב בעיר הנדחת בין מיעוט העיר שהן יחידים לרוב העיר שהן מרובין ואלו בסקילה וממונן פלט ואלו בסייף וממונן אבד ולענין קרבן לא חילק הכתוב אלא בין נפש אחת למרובים אבל באלו מיעוט העיר במיתתן חילק יכול

הואיל וחילק במיתתן לדונן כיחיד בסקילה יכול נחלוק נמי בקרבנותיהן ולא יביאו קרבן צבור ת"ל תורה אחת אלו הן תורף דבריו של מפרש זה וקאמר דליכא בה קושיא וכד מעיינת בה בשמעתא אליבא דהאי פירושא משכחת לה כולה קושיא חדא דהאי תורה אחת בענין יחיד כתיב ולא בענין צבור וא"כ להאי פירושא הוה ליה האי תנא מהדר אציבורא וקא נסיב ליה קרא דיחיד ועוד אי האי תנא איחידים קא מהדר דליתו קרבן צבור אמאי קאמרינן מאי ליתו ליתו פר לעולה ושעיר לחטאת צבור בעבודת כוכבים הוא דמייתי דשמעת מיניה דהני לאו ציבורא נינהו ולא אפשר דניתו האי קרבן ולאו הכין הו"ל למימר ליתו פר לעולה ושעיר לחטאת צבור נמי היינו קרבנו וליכא חלוקה בקרבן דידהו מקרבן צבור ותו כי אמרינן ואלא מאי שעירה אמאי פרכינן יחיד נמי היינו קרבנו לאו הכין הל"ל האי יחיד בעבודת כוכבים הוא דמייתי ולא אפשר להני יחידים לאתויי קרבן יחיד כדפרכינן בכולהו ועוד בר מן כל דין היכי מייתי בין הני ובין הני קרבן ציבור והא קיימא לן דלא מייתו קרבן צבור אלא צבור שעשו בהוראת בית דין דכתיב (במדבר טו) והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ואמור רבנן (הוריות דף ד:) נאמר כאן עדה ונאמר להלן עדה מה עדה האמורה להלן עד שיהו כולן ראויין להוראה אף עדה האמורה כאן עד שיהו כולן ראויין להוראה ותנן נמי (שם) הורו ב"ד ועשו כל הקהל או רובן על פיהם מביאין פר ובעבודת כוכבים מביאין פר ושעיר וכו' ותנן נמי (הוריות דף ה.) הורו ב"ד של אחד מן השבטים ועשה אותו שבט על פיהן אותו שבט חייב ושאר שבטים פטורים דברי ר' יהודה וחכ"א אין חייבין אלא על הוראת ב"ד הגדול שנאמר (במדבר טו) ואם כל עדת ישראל ישגו ולא עדת אותו השבט ואע"ג דהאי קרא בשאר מצות הוא דכתיב הא קא גמרינן (הוריות דף ה:) מעיני מעיני בגזרה שוה אלא האי פירושא ודאי פירושא פריכא הוא ולאו דסמכא הוא

והכין פירושא מצינו שחילק הכתוב בין יחידים למרובים שהיחידים בסקילה וממונן פלט ומרובין בסייף וממונם אבד יכול כשם שחילק במיתתן של מרובין ועשאה בסייף כך נחלוק בקרבנותיהן ולא יביאו קרבן היחידים שהיא שעירה ת"ל (במדבר ט"ו:כ"ט) תורה אחת יהיה לכם וגו' כלומר תורת כל מי שאינו מביא קרבן צבור בהוראה אחת היא ואין בה חלוקה אלא הכל מביאין קרבן יחיד שהיא שעירה והאי הוא פירושא דהאי ברייתא

ואתקיף לה רב חלקיה מהגרוניא טעמא דכתב רחמנא תורה אחת הא לאו הכי הוה אמינא נחלוק קרבן הני מרובין מקרבן יחיד מאי ליתו [ליתו] פר משיח בשאר מצות הוא דמייתי ליתו כשבה יחיד בשאר מצות הוא דמייתי ליתו שעיר נשיא בשאר מצות הוא

דמייתי ליתו פר לעולה ושעיר לחטאת ציבור בעבודת כוכבים הוא דמייתו וא"א לאלו שיביאו קרבן ציבור דלא מייתו קרבן ציבור אלא ציבור שעשו בהוראת

דף ב.

בית דין כדפרשינן אבל עיר הנדחת וכיוצא בהן לא ואלא מאי ליתו שעירה כלומר מה נשאר לנו מן הקרבנות שאפשר להן שיביאו שעירה יחיד נמי היינו קרבנו ולא חלקנו בקרבנותיהן כלום הלכך אי אתה מוצא דרך לעשות חלוקה בקרבנותיהן וא"כ לרבי למה הוצרך הכתוב לומר תורה אחת

ופרקינן איצטריך הואיל וציבור בהוראה מייתו פר לעולה ושעיר לחטאת הני מרובין דעיר הנדחת ליתו איפכא [אי נמי] צריך ואין לו תקנה קמ"ל תורה אחת יהיה לכם ולומר לך שתקנתם בקרבן יחיד ואין אתה חולק בקרבנותיהן האי הוא פירושא דהאי שמעתא ופירושא ברירא ונהירא הוא וליכא בה קושיא כלל ולא ספק ולא אצטריכין למכתבה להא דרבי הכא אלא כי היכי לברור' משום דקשיא להני רבוותא:

מתניתין דקתני חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן (מכילתין דף י.) ר' יהודה היא דאוסר באנוסת אביו ולפיכך קתני חמש עשרה נשים ותו לא וקתני לה לאמו גבי שש עריות שצרותיהן מותרות אבל רבנן דשרו באנוסת אביו שש עשרה נשים הן שפוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן וכן תני לוי במתניתיה אמו פעמים פוטרת צרתה ופעמים שאינה פוטרת צרתה כיצד היתה אמו נשואת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת זו היא אמו שאינה פוטרת צרתה פי' משום דלא תפסי בה לאחיו קדושי' ולית ליה בה הויה משום דערוה היא היתה (דף י:) אמו אנוסת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת זו היא אמו שפוטרת צרתה ואף על גב ששנו חכמים במשנתנו חמש עשרה נשים יש לך להוסיף שש עשרה כגון זאת:

וכולן אם מתו או מיאנו וכו'. ירושלמי [1]ובתו ממאנת ולאו נשואי תורה הן תפתר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה שהיא כיתומה בחיי אביה:

בבלי בפ' האיש מקדש בו ובשלוחו (דף מד:) מותיב רב כהנא וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו אילונית צרותיהן מותרות שקדשה מאן אילימא שקדשה אביה במיאון סגי לה גט מעליא בעיא ואלא לאו דקדיש איהי נפשה וקתני דבעיא מיאון הוא מותיב לה והוא מפרק לה כגון שנעשה לה מעשה יתומה בחיי אביה:

[1] הלכה ב

(מכילתין דף יא:) בעי רבי יוחנן המחזיר גרושתו משנשאת צרתה מהו ת"ש (דף יב.) המחזיר גרושתו משנשאת היא וצרתה חולצות היא וצרתה ס"ד אלא או היא או צרתה ולאו תרוצי קא מתרצת לה תריץ הכי היא חולצת צרתה או חולצת או מתיבמת ומסקנא כי האי תירוצא בתרא דאמרינן (דף יב.) כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אחת צרת צרת ממאנת פירוש ממאנת ביבם ואחת צרת אילונית ואחת צרת מחזיר גרושתו משנשאת כולן מותרות ודוקא צרותיהן אבל אינהו גופייהו בדליכא בהדייהו צרות כל חדא מנייהו אית לה דינא באנפי נפשה ממאנת ביבם דלית לה צרה אע"ג דלגבי יבם דמיאנה בו לאו בת חליצה ויבום איהי לגבי אחיו של יבם שריא וחולצת או מתיבמת דאמר שמואל (דף יב.) מיאנה בזה מותרת לזה ואילונית לא חולצת ולא מתיבמת דאמר קרא (דברים כ"ה:ו') והיה הבכור אשר תלד פרט לאילונית שאינה יולדת ומחזיר גרושתו משנשאת ומת חולצת ולא מתיבמת

(דף יב.) אמר רבא הלכתא צרת אילונית מותרת ואפילו הכיר בה ואפילו צרת בתו אילונית והא דקתני וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו אילונית צרותיהן מותרות שנמצאו אין מעיקרא לא תני שהיו:

(דף יא.) אמר רב יהודה אמר רב צרת סוטה אסורה מאי טעמא טומאה כתיב בה

דף ב:

כעריות מותיב[2] רב יוסף נכנסה עמו לסתר או לחורבה ושהתה עמו כדי טומאה אסורה לבעלה ואסורה לאכול בתרומה ואם מת חולצת (דף יא:) ולא מתיבמת א"ל אמינא לך אנא סוטה ודאי ואת אמרת לי סוטה ספק תניא רכי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אליעזר בן עזריה המחזיר גרושתו מן הנשואין אסורה מן האירוסין מותרת שנאמר (דברים כד) אחרי אשר הוטמאה וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה אסורה אלא מה אני מקיים אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה וקי"ל כרבנן דאמרי בין מן הנשואין בין מן האירוסין אסורה ואם החזירה הולד כשר דכתיב (דברים כד) כי תועבה היא היא תועבה ואין בניה תועבין והני מילי ישראל אבל כהן הולד חלל ואפילו לא נתארסה וגרושה שזינתה לאחר שנתגרשה מותרת לחזור לבעלה מאי טעמא הויה ואישות כתיבה בה:

ואי אתה יכול לומר בחמותו וכו': (דף יב:) תני רב ביבי קמיה דרב נחמן שלש נשים משמשות במוך ואלו הן קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמא תתעבר ושמא תמות מניקה שמא תגמול את בנה וימות מעוברת שמא יעשה עוברה סנדל ואי זו היא קטנה מבת

[2] בגמ' איתא רב אשי כו' (ג"א)

אחת עשרה שנה ויום אחד ועד שתים עשרה שנה ויום אחד פחות מכן או יותר על כן משמשת כדרכה והולכת דברי ר"מ וחכמים אומרים זו וזו משמשות כדרכן והולכות ומן השמים ירחמו שנאמר (תהלים קטז) שומר פתאים ה'
מדקאמר שמא תתעבר ושמא תמות מכלל דאיכא קטנה דמיעברה ולא מתה א"כ מצינו חמותו ממאנת ותנן אי אתה יכול לומר בחמותו ובאם חמיו שנמצאו אילונית או שמיאנו ופריק רב ספרא בנים הרי הן כסימנין כלומר קטנה שילדה כנערה שהביאה סימנין דמיא ואינה ממאנת ואיכא דאמרי אמר רב ספרא בנים עדיפי מסימנין למאי נפקא מינה אפי' לר' יהודה דאמר עד שירבה השחור על הלבן בבנים מודה (דף יג.) ורב זביד אמר אין בנים בלא סימנין ונבדוק חיישינן שמא נשרו ואפילו למאן דאמר אין חוששין משום צער לידה חוששין:

דף ג.

מתני' כיצד פוטרות צרותיהן היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת כשם שבתו פטורה כך צרתה פטורה הלכה צרת בתו ונישאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה ואפי' הן מאה:
גמ' מה"מ אמר רב יהודה אמר קרא לצרור התורה ריבתה צרות הרבה אצל ערוה אחת רב אשי אמר צרת צרתה לא צריכא קרא סברא הוא צרה מאי טעמא אסירא דבמקום ערוה קיימא צרת צרתה נמי במקום צרה קיימא:
מתני' כיצד אם מתו הן צרותיהן מותרות היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומתה בתו או שנתגרשה ואחר כך מת אחיו צרתה מותרת וכל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתיבמת:
גמ' לא שנא גירש ולבסוף כנס ולא שנא כנס ולבסוף גירש צרתה מותרת:
וכל שיכולה למאן ולא מיאנה וכו': אמאי תמאן השתא ותעקרינהו לנישואין קמאי ותתייבם צרתה לימא מסייעא ליה לר' אושעיא דאמר כפרק ב"ש אומרים אין ממאנין אלא ארוסות (דף קז.) ממאנת במאמרו ואין ממאנת בזיקתו לא צרת ערוה שאני דתאני רמי בר יחזקאל מיאנה בבעל מותרת לאביו מיאנה ביבם אסורה לאביו אלמא בשעת נפילה נראית ככלתו הכא נמי בשעת נפילה נראית כצרת בתו:
תוספתא[3] אימתי אמרו שאם מתו או נתגרשו צרותיהן מותרות בחיי הבעל אבל לאחר מיתת הבעל צרותיהן אסורות מיאנו בחיי הבעל צרותיהן מותרות לאחר מיתת הבעל

[3] ריש מכילתין

צרותיהן חולצות ולא מתיבמות וכולן שנמצאו אילונית או שהיו נשואות לאחרים צרותיהן מותרות בין בחיי הבעל בין לאחר מיתת הבעל וכל היכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתיבמת:

מתני' שש עריות חמורות מאלו מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות אמו ואשת אביו ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו:

גמ' הכא כרת והכא כרת הכא ממזר והכא ממזר מאי חמורות שאינן יכולין לינשא לאחים שלא בעבירה:

מתני' בית שמאי מתירין את הצרות לאחים וב"ה אוסרין (דף יג:) חלצו ב"ש פוסלין מן הכהונה וב"ה מכשירין נתייבמו בית שמאי מכשירין וב"ה פוסלין ואע"פ שאלו מכשירין ואלו פוסלין לא נמנעו ב"ש מלישא נשים מב"ה וב"ה מב"ש וכל הטהרות והטמאות שהיו אלו מטהרין ואלו מטמאין לא נמנעו מלהיות עושין

דף ג:

טהרות אלו על גב אלו:

גמ' מקשינן הא דתנן ב"ש מתירין את הצרות לאחים ותו אהא דתנן מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר בשלשה עשר בארבעה עשר בחמשה עשר קרי כאן לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות ואסקה רבא (דף יד.) כי אמרינן לא תתגודדו כגון בית דין אחד בעיר אחת פלג מורין כדברי בית שמאי ופלג מורין כדברי בית הלל אבל שני בתי דינין בעיר אחת לית לן בה וכ"ש ב' בתי דינין בשתי עיירות:

ת"ר יש חולצות או מתיבמות חולצות ולא מתיבמות מתיבמות ולא חולצות לא חולצות ולא מתיבמות עריות שאמרו לא חולצות ולא מתיבמות מוסיף עליהן אשת סריס חמה ואשת אנדרוגינוס ואשת אח מן האם ואשת גר ואשת עבד משוחרר ואילונית לא חולצות ולא מתיבמות החרשת והשוטה מתיבמות ולא חולצות איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתיבמות עקרה וזקנה ושאר כל הנשים או חולצות או מתיבמות

יש או חולצין או מיבמין חולצין ולא מיבמין מיבמין ולא חולצין לא חולצין ולא מיבמין עריות שאמרו לא חולצין ולא מיבמין מוסיף עליהן סריס חמה ואנדרוגינוס ואח מן האם וגר ועבד משוחרר דהיכא דאיכא ב' אחין תאומין והיתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה לא חולצין ולא מיבמין אבל חייבין משום אשת אח החדש והשוטה מיבמין ולא חולצין הספיקות כגון שקידש אחת משתי אחיות ואין ידוע איזו מהן קידש או שנתערב ולדה בולד כלתה או מי שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים חולצין ולא מיבמין פצוע דכא

וכרות שפכה סריס אדם והזקן חולצין ולא מיבמין ואם בעלו קנו ואסור לקיימן משום (דברים כ"ג:ב') לא יבא פצוע דכא וגו' ושאר כל אדם או חולצין או מיבמין:

סליק פירקא

(דף יז.) **כיצד** אשת אחיו שלא היה בעולמו ב' אחין ומת אחד מהן ונולד להן אח ואח"כ יבם השני את אשת אחיו ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת שניה חולצת ולא מתייבמת (דף יח:) שני אחים ומת אחד מהן ויבם השני את אשת אחיו ואח"כ נולד להן אח ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת שניה חולצת ולא מתייבמת רבי שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה:

גמ' (דף יז:) אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא כתיבא אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא (דברים כ"ה:ה') כי ישבו אחים אחים שהיתה להם ישיבה אחת בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו יחדיו המיוחדין בנחלה פרט לאחין מן האם:

א"ר יהודה אמר שמואל שומרת יבם שמתה אסור באמה אלמא קא סבר יש זיקה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל הלכה כר' יהודה בן בתירא דתנן שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה משום ר' יהודה בן בתירא אמרו אומרין לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה וצריכא

דף ד.

דאי אשמעינן יש זיקה הוה אמינא ה"מ בחד אבל בתרי אין זיקה קמ"ל הלכה כר' יהודה בן בתירא ואי אשמעי' הלכה כר' יהודה בן בתירא הוה אמינא ה"מ מחיים אבל אחר מיתה פקעה לה זיקה קמ"ל דזיקה בכדי לא פקעה וכן הלכתא:

מתני' (דף כ.) כלל אמרו ביבמה כל שאיסורה איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת איסור מצוה שניות מדברי סופרים איסור קדושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין ולממזר:

גמ' אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתיבמת.

אחותה דמאן אילימא אחותה דאיסור מצוה כיון דמדאורייתא רמיא קמיה קא פגע באחות זקוקתו אלא אחותה דאיסור ערוה[4] כגון שלשה אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות ומתו הנשואין את האחיות והיתה אחת מהן אסורה עליו איסור ערוה אסור בה

[4] לשון הרב אלפס (ג"א)

ומותר באחותה רצה חולץ רצה מיבם וזו היא שאמרו אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתיבמת:
איסור מצוה שניות מדברי סופרים ואמאי קרו לה איסור מצוה אמר אביי מצוה לשמוע דברי חכמים:
איסור קדושה אלמנה לכהן גדול . ואמאי קרו לה איסור קדושה דכתיב (ויקרא כ"א:ו') קדושים יהיו לאלהיהם:
אלמנה לכהן גדול וכו': לא שנא מן האירוסין ולא שנא מן הנשואין (דף כא.) ת"ר מה הן שניות אם אמו ואם אביו ואשת אבי אביו ואשת אבי אמו ואשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם מן האב או מן האם וכלת בנו וכלת בתו ומותר אדם באשת חמיו ובאשת חורגו ואסור בבת חורגו וחורגו מותר באשתו ובבתו ואשת חורגו אומרת אני מותרת לך ובתי אסורה לך:
בת חורגו דאורייתא היא דכתיב (ויקרא י"ח:י"ז) את בת בנה ואת בת בתה אלא משום דקא בעי למיתני סיפא אשת חורגו אומרת אני מותרת לך ובתי אסורה לך דאף על גב דבתי אסורה לך מדאורייתא בדידי לא גזרו רבנן תנא רישא נמי בת חורגו אי הכי אשת חמיו נמי תימא אני מותרת לך ובתי אסורה לך הא פסיקא ליה והא לא פסיקא ליה דזמנין

דף ד:

דמתה אשתו ומותר באחותה:
אמר רב ארבע נשים יש להן הפסק ונקיט רב בידיה תלת אשת אחי האם מן האב ואשת אחי האב מן האם וכלת בתו וזעירי מוסיף אף אשת אבי אמו:
(דף כב.) תני רבי חייא שלישי שבבנו ושבבתו ושבבן אשתו ושבבת אשתו שניה רביעי שבחמיו ושבחמותו שניה אמר ליה רב אשי לרב כהנא שניות דבי ר' חייא יש להן הפסק או אין להן הפסק ואתינן למיפשטה מהא דאמר רב ד' נשים יש להן הפסק ארבע ותו לא מידי דשמעת מינה דהני דר' חייא אין להן הפסק ודחינן כי קאמר רב להההיא מתניתא קאמר ואתיא למיפשטא מדרבי חייא גופיה דתני שלישי ורביעי שלישי ורביעי אין טפי לא ודחינן דילמא משלישי ואילך ומרביעי ואילך ולא אפשיטא בהדיא:
ירושלמי [5]תני בר קפרא מוסיף אם אבי אביו ואם אבי אמו:
[6]אשת אחי אביו אסורה לו ובתו מותרת לו ואחי אביו מותר באשתו ובבתו אשת אחי אמו אסורה לו ובתו מותרת לו אחי אמו מותר באשתו ובבתו נושא אדם אשת בן אחיו

[5]הלכה ד
[6]מס' ד"א פ"א ע"ש

ואשת בן אחותו ובת אחיו ובת אחותו המחזיר גרושתו משנשאת חולצת ולא מתיבמת צרתה מתיבמת:

[7]לעולם אין אדם פוסל את אשתו ואפי' בא על אחותה או על אמה או על בתה:

[8]כל העריות האמורות בתורה הבא עליהן שוגג או מזיד פסלה מן הכהונה:

ומה בין עריות לשניות עריות עבר ונשאה יוצאת בלא גט והולד ממזר שניות יוצאת בגט והולד כשר וזו וזו אין להן כתובה עריות פוטרות צרותיהן שניות חולצות ולא מתיבמות צרת שניה או חולצת או מתיבמת וגרים אסורים בעריות (דף כב.) כדי שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה אבל בשניות מותרין אמר ר"נ גרים הואיל ואתו לידן נימא בהו מילתא אחים מן האם לא יעידו ואם העידו עדותן עדות אחים מן האב מעידין לכתחלה אמימר אמר אפילו אחים מן האם נמי מעידין לכתחלה ומאי שנא מערוה ערוה לכל מסורה עדות לבית דין מסורה וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי:

מתני' מי שיש לו אח מכל מקום זוקק את אשת אחיו ליבום ואחיו הוא לכל דבר חוץ ממי שיש לו אח מן השפחה ומן העובדת כוכבים מי שיש לו בן מכ"מ פוטר את אשת אביו מן היבום וחייב על מכתו ועל קללתו ובנו הוא לכל דבר חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן העובדת כוכבים:

גמ' מ"מ לאיתויי מאי אמר רב יהודה לאיתויי ממזר [9]ושמע מינה דחייבי לאוין מדאורייתא בני יבום נינהו כדקיימא לן בכ"מ שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב

דף ה.

ואם לאו יבא עשה וידחה לא תעשה אלא מ"ט אמור רבנן חייבי לאוין חולצין ולא מיבמין גזרה ביאה ראשונה אטו ביאה שנייה והיינו דקתני (לעיל דף כ:) גבי פצוע דכא וכרות שפכה ואם בעלו קנו ואסור לקיימן בביאה שנייה משום שנאמר (דברים כ"ג:ב') לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל ה':

ואחיו הוא לכל דבר (דף כב:) למאי הלכתא ליורשו וליטמא לו:

חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן העובדת כוכבים מ"ט אמר קרא (שמות כ"א:ד') האשה וילדיה תהיה לאדוניה אשכחן שפחה עובדת כוכבים מנא לן אמר ר' יוחנן משום ר"ש

[7]שם בריש הפרק

[8]הוא במשנה ריש פ"ו דף עג: בשנוי לשון

[9]לשון האלפסי

בן יוחאי אמר קרא (דברים יז) כי יסיר את בנך מאחרי בנך הבא מבתך קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה:

וחייב על מכתו ועל קללתו וכו': קרי כאן (שמות כא) ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך בשעשה תשובה ה"מ לענין חיובא אבל לענין איסורא אפילו לא עשה תשובה אסור לו לבן להכותו לאביו ולקללו דגרסינן בסנהדרין בפרק אלו הן הנחנקין (דף פה:) אמר רבה בר רב הונא וכן תנא דבי רבי ישמעאל לכל אין הבן נעשה שליח לאביו לא להכותו ולא לקללו חוץ ממסית ומדיח שהרי אמרה תורה (דברים י"ג:ט') לא תחמול ולא תכסה עליו:

הא דתנן ובנו הוא לכל דבר חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן העובדת כוכבים אמרי רבואתא ה"מ שפחה דאחרים דומיא דעובדת כוכבים דלית ליה קנין בגוה אבל שפחה דידיה לא דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואיתמר משמיה דרב נטרונאי גאון הכי הא דתנן (קדושין דף סו:) וכל מי שאין לה עליו ולא על אחרים קדושין הולד כמוה ואי זו זו ולד שפחה ועובדת כוכבים ה"מ שפחה דאחרים דומיא דעובדת כוכבים דלית ליה קנין בגוה אבל בא על שפחה דידיה וילדה ממנו בת אע"ג דלא נקיטא גט חירות בתו היא דאמור רבנן אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואם בא עליה חייב משום בתו ואם בא עליה בנו חייב משום אחותו

וחזינן לגאון אחר דמספקא ליה מילתא ומתוך דבריו נקיטינן בהא מילתא לחומרא לגבי איסורא דהיכא דאית ליה איתתא ומית ולית ליה זרעא אלא האי דאולידו מן השפחה נקיטינן לחומרא וחולצת ההיא איתתא ולא מתיבמת ולענין ממונא נקיטינן לקולא ולא ירית ליה אבל איהו גופיה לא מזבני ליה יורשין ואי בעא למיסב בת ישראל מצריכין גט שחרור ואי קדיש מקמי גט שחרור מצריכינן לה גיטא מיניה ואי בעי למנסב שפחה לא שבקינן ליה:

מתני' (מכילתין דף כג:) מי שקידש אחת משתי אחיות ואינו יודע אי זו מהן קידש נותן גט לזו וגט לזו מת ולו אח אחד חולץ לשתיהן היו לו שנים אחד חולץ ואחד מיבם קדמו וכנסו אין מוציאין מידן:

גמ' שמעת מינה קדושין שאין מסורין לביאה הוו קדושין הכא במאי עסקינן שהוכרו ולבסוף נתערבו האי קושיא והאי פירוקא אליבא דרבא הוא דסבר קידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין ולית הלכתא כותיה דקיימא לן כאביי ביע"ל קג"ם והא חדא מינייהו הלכך בין הוכרו בשעת קידושין ולבסוף נתערבו בין לא הוכרו כלל נותן גט לזו וגט לזו כפשטא דמתני':

היו לו שנים אחד חולץ ואחד מייבם. דוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי ברישא לא דקא פגע באחות זקוקתו:

דף ה:

מתני' שנים שקדשו שתי אחיות זה אינו יודע אי זו קידש וזה אינו יודע אי זו קידש זה נותן שני גיטין וזה נותן ב' גיטין מתו לזה אח ולזה אח זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן לזה אחד ולזה שנים היחידי חולץ לשתיהן והשנים אחד חולץ ואחד מיבם קדמו וכנסו אין מוציאין אותן מידן לזה ב' ולזה ב' אחיו של זה חולץ לאחת ואחיו של זה חולץ לאחת אחיו של זה מיבם חלוצתו של זה ואחיו של זה מיבם חלוצתו של זה קדמו שנים וחלצו לא ייבמו שנים אלא אחד חולץ ואחד מיבם קדמו וכנסו אין מוציאין אותן מידן: (דף כד.) מצוה בגדול ליבם ואם קדם הקטן זכה:

גמ' אחד חולץ ואחד מייבם דוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי ברישא לא דקא פגע באחות זקוקתו:

לזה שנים ולזה שנים וכו': ומ"ש מהא דתנן ארבעה אחים שנים מהן נשואין שתי אחיות ומתו הנשואין את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות התם משום זיקה הכא כל חד וחד אימור דידיה קא מתרמי ליה:

קדמו וכנסו אין מוציאין מידן. תאני שילא ואפילו שניהם כהנים מ"ט איסור חלוצה לכהן מדרבנן הוא וספק חלוצה לא גזרו בה רבנן:

מצוה בגדול ליבם ת"ר (דברים כה) והיה הבכור מכאן שמצוה בגדול ליבם אשר תלד פרט לאיילונית שאינה יולדת יקום על שם אחיו לנחלה אתה אומר לנחלה או אינו אלא אם שמו יוסף קורין אותו יוסף יוחנן קורין אותו יוחנן נאמר כאן יקום על שם אחיו המת ונאמר להלן (בראשית מ"ח:ו') על שם אחיהם יקראו בנחלתם מה שם האמור להלן נחלה אף שם האמור כאן נחלה ולא ימחה שמו מישראל פרט לסריס ששמו מחוי אמר רבא אע"ג דבכל התורה כולה אין מקרא יוצא מידי פשוטו הכא אתאי ג"ש ואפיקתיה לגמרי:

מתני' (דף כד:) הנטען מן השפחה ונשתחררה מן העובדת כוכבים ונתגיירה הרי זה לא יכנוס ואם כנס אין מוציאין מידו

דף ו.

הנטען מאשת איש והוציאוה מתחת ידו אע"פ שכנס יוציא:

גמ' אמר רב ובעדים כלומר אם הוציא אותה בעלה בעידי טומאה מחמת זה הנטען וכנסה זה הנטען מוציאין אותה מתחת ידו אבל אם הוציא אותה בעלה בלא עידי טומאה אלא בעדי דבר מכוער בלבד וכנסה זה הנטען אין מוציאין אותה מידו ודייק רב מדקתני הוציאוה ולא קתני הוציאה מכלל דבית דין הוציאוה ובית דין אין מוציאין אלא בעדים ואותבינן עליה דרב מהא דתניא במה דברים אמורים בשאין לה בנים מן הנטען הוא שמוציאין אותה מידו אבל אם יש לה בנים מן הנטען לא תצא ואם באו עדי טומאה אפילו יש לה כמה בנים תצא דאלמא מפקינא לה מן הנטען בלא עדי טומאה ואוקמה רב כרבי דתניא רוכל יוצא ואשה חוגרת בסינר א"ר הואיל ומכוער הדבר תצא רוק למעלה מן הכילה א"ר הואיל ומכוער הדבר תצא
(דף כה.) והלכתא כוותיה דרב והלכתא כוותיה דרבי קשיא הלכתא אהלכתא דהא רב לא מפיק לה מן הנטען אלא בעדי טומאה ורבי מפיק לה בעדי

דף ו:

דבר מכוער לא קשיא בקלא דפסיק עבדינן כרב ולא מפקינן לה אלא בעדי טומאה ובקלא דלא פסיק עבדינן כרבי ומפקינן לה בעדי דבר מכוער וקלא דלא פסיק עד כמה אמר אביי אמרה לי אם דומי מתא יומא ופלגא ולא אמרן אלא דלא פסיק ביני וביני אבל פסק ביני ביני הא פסק והוא דפסק שלא מחמת יראה אבל פסק מחמת יראה כמה דלא פסק דאמי דמחמת יראה הוא דפסק ולא אמרן אלא היכא דליכא אויבים דמפקי להו לקלא עליה מעיקרא אבל היכא דאיכא אויבים לנטען דמפקי ליה לקלא עליה מעיקרא לאו קלא הוא דאמרינן אויבים הוא דקא מפקי ליה לקלא
ושמעינן מהא דתניא בד"א בשאין לה בנים דהיכא דאית לה בנים מן הנטען אע"ג דאיכא עדים בדבר המכוער לא מפקינן לה מיניה אבל אי איכא עדי טומאה שזינתה עמו כשהיא תחת בעלה מפקינן לה מיניה ואפילו יש לו בנים והני מילי מבועל שהוא הנטען אבל מבעל עצמו לא מפקינן לה אלא בעדי טומאה בין יש לה בנים בין אין לה בנים כדגרסינן בקדושין (קידושין דף סו.) בפרק האומר לחבירו איבעיא להו זינתה אשתו בעד אחד מהו אמר רבא הוה דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משני עדים
והיכי דאמי עדי טומאה כדגרסינן בס"פ כיצד העדים נעשין זוממין ורבנן היכי דייני כשמואל דאמר שמואל במנאפים משיראו כמנאפין[10] ובכלאים עד שיכניס כמכחול בשפופרת אבל במנאפין לא בעינן עד שיראו שהכניס כמכחול בשפופרת וכן הלכה:

[10] הך סיומא ובכלאים עד שיכניס כו' אינו בסוף פרק קמא דמכות רק בב"מ דף צא: (ג"א)

ואם הוציא אותה בעלה בדבר מכוער והלכה ונישאת לאחר ואפסקא ההוא אחר לקלא ובתר הכין גירשה לא תנשא להההוא נטען לכתחלה ואם נשאת (וכנסה) לא תצא שלח ליה רבה בריה דרב הונא לרבה בריה דרב נחמן ילמדנו רבינו הא דתנן המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר ומשום נדר לא יחזיר אם חזר וכנס מהו שיוציא ואסיקנא אינו מוציא דלא דמי לנטען דנטען כיון שכנס אלומי אלמיה לקליה ולפיכך יוציא אבל במחזיר את אשתו אמרי קים ליה לקליה דליתיה:

מתני' המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב ובפ"נ לא ישא את אשתו מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו ר"י אומר הרגתיו לא תנשא אשתו הרגנוהו תנשא אשתו:

גמ' טעמא דממדינת הים דעליה קא סמכינן אבל מא"י דלאו עליה קא סמכינן ישא את אשתו:

מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו: הוא ניהו דלא ישא את אשתו אבל לאחר תנשא ולא אמרי' רשע הוא והתורה אמרה (שמות כ"ג:א') אל תשת ידך עם רשע [להיות] עד דקי"ל כרבא (דף כה:) דאמר אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם

דף ז.

משים עצמו רשע וגזלן דאורייתא פסול לעדות אשה אבל גזלן דדבריהם כשר לעדות אשה:

מתני' החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה הרי זו לא ישאנה מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין:

(דף כו.) וכולן שהיו להם נשים ומתו מותרות לינשא להן וכולן שנישאו לאחרים ומתו או נתגרשו מותרות לינשא להן וכולן מותרות לבניהן ולאחיהן:

גמ' מתני' דקתני לא ישאנה (דף כה:) ביחיד מומחה דקיימא לן דהפרת נדרים ביחיד מומחה וכיון דיחיד הוא אתי לידי חשדא ולפיכך לא ישאנה אבל בי דינא דבי תלתא לא חשידי כדתנן מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב"ד ולאו דוקא ב"ד אלא אפילו תרי נמי לא חשידי דתניא עדים החתומים על שדה מקח ועל גט אשה לא חששו חכמים על דבר זה אלא אם רצה אחד מן העדים לקנות אותה שדה או לישא אותה אשה הרשות בידו ולא חיישינן לחשדא והאי דקתני במתני' מפני שהוא ב"ד קמשמע לן דמיאון בשלשה לאפוקי ממאן דאמר מיאון בשנים ולית הלכתא הכין דקיימא לן מיאון בשנים כדאיפסיקא הלכתא בהדיא בפרק אין ממאנין [אלא ארוסות] (דף קז:):

ירושלמי שאין שנים מצויין לחטוא מפני אחד: וכולן מותרות לבניהן ולאחיהן שאין אדם מצוי לחטוא לא מפני בנו ולא מפני אחיו איבעיא להו כנס מהו שיוציא ואסיקנא משמיה דרב אשי כנס אינו מוציא (דף כו.) דברננה לא מפקינן :
וכולן שהיו להן נשים ומתו מתו אין נתגרשו לא והתניא אפילו נתגרשו מותרות לינשא להן לא קשיא הא דהוי קטטה הא דלא הוי קטטה ואיבעית אימא הא והא דלא הוי קטטה הא דארגיל הוא הא דארגילה היא:
וכולן מותרות לבניהן ולאחיהן וכ"ש לאביהן משום דבזיז מיניה פירוש מתבייש מיניה :
ומ"ש מהא דתניא הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה נשי לגבי נשי שכיחן דאזלן גברי לגבי גברי לא שכיחי דאזלי אי נמי נשי דלא אסירא שכיבתן

דף ז:

אהדדי לא קפדן אהדדי גברי דאסירא שכיבתן אהדדי קפדי אהדדי:
סליק פירקא
ארבעה אחים ב' מהם נשואים ב' אחיות ומתו הנשואים את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתיבמות קדמו וכנסו יוציאו ר' אליעזר אומר ב"ש אומרים יקיימו וב"ה אומרים יוציאו:
גמ' (דף כו:) אמר רבה בר רב הונא אמר רב שלש אחיות שנפלו לפני שני אחין יבמין זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת ואמצעית צריכה חליצה משניהם דחליצה פסולה היא וחליצה פסולה צריכה לחזר על כל האחין אי הכי קמייתא נמי הכא במאי עסקינן דנפול בזה אחר זה נפלה חדא חליץ לה ראובן נפלה אידך חליץ לה שמעון נפלה אידך חליץ האי ומפקיע זיקתו וחליץ לה האי ומפקיע זיקתו ושמואל אמר אחד חולץ לכולן והאמר שמואל (דף כז.) חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לצרות נפטרו אחיות אלמא חליצה מעולה בעינן כי קאמר שמואל חליצה מעולה בעינן למיפטר צרה אבל נפשה פטרה
גופא אמר שמואל חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לצרות נפטרו אחיות חלץ לבעלת הגט לא נפטרה צרה לצרה נפטרה בעלת הגט חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרה לצרה נפטרה בעלת מאמר ואקשינן מאי שנא חלץ לאחיות לא נפטרו צרות משום דהויא לה אחות אשה בזיקה חלץ לצרות נמי לא נפטרו אחיות דהויא לה צרת אחות אשה בזיקה ופריק רב אשי משום דלא אלימא זיקה לשוויי לצרה בערוה ופסקו רבוואתא הלכה כשמואל (דף כז:) אמר רב הונא אמר רב שתי אחיות יבמות שנפלו לפני יבם אחר חלץ

לראשונה הותרה לשניה הותרה מתה ראשונה מותר בשניה ואין צריך לומר מתה שניה שמותר בראשונה

דף ח.

משום דהויא יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתרה הראשון ורבי יוחנן אמר מתה שניה מותר בראשונה אבל מתה ראשונה אסור בשניה מאי טעמא דכל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה ורב הני מילי היכא דקאי באפה איסור אחות אשה דאורייתא אבל הכא זיקה דרבנן היא וקי"ל כר' יוחנן דכל רב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן:

מתני' (דף כו.) היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה אסור בה ומותר באחותה והשני אסור בשתיהן איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתיבמות היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה והשניה אסורה על זה איסור ערוה האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה וזו היא שאמרו אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתיבמת:

(דף כח:) ג' אחין ב' מהם נשואין שתי אחיות או אשה ובתה או אשה ובת בתה או אשה ובת בנה ומתו הנשואין את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתיבמות ורבי שמעון פוטר היתה אחת מהן אסורה עליו איסור ערוה אסור בה ומותר באחותה איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתיבמות:

(דף כט.) שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד מופנה ומת אחד מבעלי אחיות ועשה בה מופנה מאמר ואחר כך מת אחיו השני ב"ש אומרים אשתו עמו והלה תצא משום אחות אשה ובית הלל אומרים מוציא את אשתו בגט ובחליצה ואשת אחיו בחליצה וזו היא שאמרו אי לו על אשתו ואי לו על אשת אחיו:

(דף ל.) ג' אחין ב' מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית ומת א' מבעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומת השניה יוצאת משום אחות אשה והראשונה משום צרתה עשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ולא מתיבמת: [11]

גמ' וה"ה אע"ג דלא עשה בה מאמר ומת נכרית מיחלץ חלצה יבומי לא מיבמה דהויא צרת אחות אשה בזיקה והא דקתני מאמר לאפוקי מבית שמאי דאמרי מאמר קונה קנין גמור ואפילו חליצה נמי לא תיבעי קמ"ל דצריכה חליצה:

[11] בד"ק ובד"ס ליתא לתי' גמ'

מתני' ג' אחין ב' מהן נשואין ב' אחיות ואחד נשוי נכרית ומת הנשוי נכרית וכנס אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת הראשונה יוצאה משום אחות אשה והשניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ולא מתיבמת:

ג' אחין ב' מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית ומת אחד מבעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומתה אשתו של שני ואחר כך מת נשוי נכרית הרי זו אסורה עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת:

ג' אחין ב' מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית וגירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת

דף ח:

הנשוי נכרית וכנסה המגרש ומת זו היא שאמרו וכולן אם מתו או נתגרשו או מיאנו צרותיהן מותרות:

גמ' טעמא דגירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ואחר כך מת הנשוי נכרית הוא שהנכרית מותרת אבל מת הנשוי נכרית ואח"כ גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת נכרית מיחלץ חלצה יבומי לא מיבמה דהויא לה נכרית צרת אחות אשה בזיקה ואע"ג דגירש לה לאחות אשה לא משתריא לה נכרית דגזרינן משום זיקה דעלמא

ואי קשיא לך צרת ערוה מן הנישואין דהא כיון דגירש לערוה או שמתה ואח"כ מת משתריא צרתה ולא גזרינן משום הך דלא נתגרשה התם כיון דערוה היא מיגמר גמרי לה אינשי וקלא אית לה הכא זיקה דרבנן היא אי נמי התם גבי ערוה כיון דגרשה מיקמי דנפלה לה קמי יבם מהני בה גירושין דכי נפלה לה צרה גבי יבם בהתירה נפלה קמיה אבל הכא גבי נכרית כיון דבשעת נפילה באיסור זיקה נפלה קמיה לא מהני בה גירושין ולא מידי והאי טעמא טפי עדיף ומסתברא מההוא קמא:

מתני' וכולן שהיו בהם ספק קידושין או ספק גירושין הרי אלו חולצות ולא מתיבמות כיצד ספק קידושין זרק לה קידושין ספק קרוב לה ספק קרוב לו זהו ספק קידושין כיצד ספק גירושין כתב בכתב ידו ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין בו זמן יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד זהו ספק גירושין: [12]

גמ' וכן אם היתה עומדת ברה"ר וזרק לה גיטא ספק קרוב לה ספק קרוב לו ספק גירושין הוא וחולצת ולא מתיבמת כדאיתא בקידושין דאמר רבא (מכילתין דף לא:) כל שיש בקידושין יש בגירושין ויש בגירושין מה שאין בקידושין וזהו בגירושין דקתני במתני'

[12] בד"ק ובד"ס ליתא לתי' גמ'

לאו דווקא הוא אלא משום דתנא זהו בקידושין תנא נמי זהו בגירושין וזהו דקידושין למעוטי מאי למעוטי זמן דליכא בקידושין ומפני מה לא תקנו רבנן זמן בקידושין בשלמא

דף ט.

למאן דאמר משום פירי איתקין זמן בגיטין משום הכי לא תקון זמן בקידושין דארוסה לית לה פירי אלא למאן דאמר משום בת אחותו שלא תזנה ליתקון זמן בקידושין ואסיקנא משום דלא אפשר היכי ליעבד לינחיה גבה דידה מחקה ליה לזמן לינחיה גבי דידיה זימנין דזנתה בת אחותו ומחפי עלה לינחיה גבי עדים אי דדכירי ליתו לסהדו אי דחזו כתבא ואתו ומסהדי רחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם הלכך לא אפשר אי הכי בגירושין נמי נימא הכי בגירושין כיון דלהצלה דידה קא אתי לגלויי עלה דלאו אשת איש היא לא מחקה ליה לזמן בקידושין דלחובה דידה קא אתי דמגלה עלה דאשת איש היא מחקה ליה לזמן

הא מילתא מקשו בה רבנן היכי אמרינן הכא רחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם והא תנן (כתובות דף כח.) נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא וזה כתב ידו של רבי וזה כתב ידו של אחי ואי ס"ד דבעינן מפיהם ולא מפי כתבם השתא אע"ג דאמרי אינהו זה כתב ידינו אין נאמנין אלא בעינן עד דידעי לה לסהדותא ומסהדי בה השתא על פה ואי לא מסהדי בה על פה לא הויא עדות כי אמרי אחריני זה כתב ידו של פלוני הויא עדות ומסתברא לן כי אמרינן רחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם דלא הויא לה עדות שבכתב עדות ה"מ היכא דאיתיה לשטרא תותי ידי סהדי דכמה דלא נפקא לה סהדותא מתותי ידיהון דסהדי כמה דלא קא מסהדי בה עד השתא דמיא דהא אי בעו כבשי לה לשטרא ולא מסהדי הלכך אי מדכרי לה לסהדותא ומסהדי בה על פה הויא עדות ואי לא לא הויא עדות

אבל שטרא דנפיק מתותי ידי דבעל דין לא אמרינן ביה מפיהם ולא מפי כתבם הוא דהא מעידנא דחתימי בשטרא ויהבי ליה למריה לא יכלי למהדר בהו והוו להו כמי שנחקרה עדותן בב"ד דאמר רשב"ל (כתובות דף יח:) עדים החתומין על השטר נעשו כמי שנחקרה עדותן בב"ד הלכך מפיהם קרינא ביה ולא מפי כתבם הוא ומהאי טעמא מקיימינן לה לשטרא בחתימות ידי סהדי ולא איכפת לן אי מידכרי לה לסהדותא אי לא מידכרי ועוד הרי מקרא מלא (ירמיהו ל"ב:מ"ד) שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום והעד עדים למימדא דכי ה"ג עדות מעלייתא היא ומפיהם היא ולא מפי כתבם

וההיא דגרסינן בכתובות (דף כ.) ת"ר כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה לאחר כמה שנים ואמר רב הונא והוא שזוכרה מעצמו וכו' הכי נמי מתוקמא כגון עדות דאיתא תותי ידי סהדי ומשום הכי קאמר רב הונא והוא שזוכרה

דף ט:

מעצמו וכבר פרישנא לה בדוכתא אחריתי ולית בה קושיא:

מתני' (דף לא:) שלש אחין נשואין ג' נשים נכריות ומת אחד מהן ועשה בה השני מאמר ומת הרי אלו חולצות ולא מתיבמות שנאמר (דברים כ"ה:ה') ומת אחד מהם יבמה יבא עליה שעליה זיקת יבם אחד ולא שיש עליה זיקת שני יבמין רבי שמעון אומר מיבם לאיזו שירצה וחולץ לשניה:

גמ' ואי זיקת ב' יבמין דאורייתא חליצה נמי לא תיבעי אלא מדרבנן וגזרה שמא יאמרו שתי יבמות הבאות מבית אחד מתיבמות וניבם לחדא ונחלוץ לאידך גזירה שמא יאמרו בית מקצתו בנוי (דף לב.) ומקצתו חלוץ ויאמרו אי דמיבם והדר חליץ הכי נמי אלא גזירה דלמא חליץ ברישא והדר מיבם וקם ליה באשר לא יבנה ורחמנא אמר כיון שלא בנה שוב לא יבנה:

אמר רבא נתן גט למאמרו הותרה צרתה אבל היא אסורה דמחלפא בבעלת הגט דעלמא איכא דאמרי אמר רבא נתן גט למאמרו הותרה אפילו היא מאי דעבד שקליה והא דאמרינן בזיקת שני יבמין מיחלץ חלצה יבומי לא מיבמה לא תימא הני מילי היכא דאיכא צרה דאיכא למיגזר משום צרה אלא אפילו היכא דליכא אלא חדא יבמה ואיכא עלה זיקת ב' יבמין מיחלץ חלצה יבומי לא מיבמה כדתנן בפרק האשה (דף צו:) בן ט' שנים ויום א' הבא על יבמתו ומת חולצת ולא מתיבמת ואמר רבא עלה הא דאמרי רבנן זיקת שני יבמין מיחלץ חלצה יבומי לא מיבמה לא תימא ה"מ היכא דאיכא צרה דאיכא למיגזר משום צרה דהא הכא דליכא צרה מיחלץ חלצה יבומי לא מיבמה:

מתני' (דף לב.) שני אחין נשואין שתי אחיות ומת אחד מהם ואח"כ מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת:

(דף לג:) שנים שקדשו ב' נשים ובשעת כניסתן לחופה החליפו של זה בזה ושל זה בזה הרי אלו חייבין משום אשת איש ואם היו אחים אף משום אשת אח ואם היו אחיות אף משום אשה אל אחותה ואם היו נדות אף משום נדה ומפרישין אותן שלשה חדשים שמא מעוברות הן ואם היו קטנות ולא היו ראויות לילד מחזירין אותן מיד ואם היו כהנות נפסלו מן התרומה:

גמ' החליפו ברשיעי עסקינן אמר רב יהודה תני הוחלפו (דף לד.) ומאן האי תנא דאית ליה איסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת א"ר יהודה אמר

דף י.

רב רבי מאיר הוא דתנן יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד טמא שאכל חלב והוא נותר מן המוקדשין ביום הכפורים רבי מאיר אומר אם היתה שבת והוציאו חייב אמרו לו אינו מן השם ר"מ אליבא דמאן וכו' הא שמעתתא חזינא בה פירושי לרבוותא וכולהו לא דייקי דקסברי דאיסור בת אחת במתני' דיש אוכל אכילה אחת בכלל אכילה היא וקמפרש לה כגון דאיטמי קודם שיביא ב' שערות והשתא אייתי ב' שערות דבההיא שעתא איחייב ליה באיסור חלב ואיסור טומאה בבת אחת ולאו הכין הוא כדמברר בפירוש דילן

ועוד איסתבר להו דהאי דאמרינן ומאן האי תנא דאית ליה טעה בדבר מצוה חייב אמתני' דיש אוכל אכילה אחת קיימי וקמוקמי ליה להאי נותר בשהוציאו לשורפו דשרפתו מצוה כי היכי דלהוי טעה בדבר מצוה ולאו הכין הוא דהאי מתני' דיש אוכל אכילה אחת לית בה טעה בדבר מצוה כלל אלא אמתני' דהוחלפו קיימי ועלה קאמר טעה בדבר מצוה כדפרשינן לקמן ולהכי כתבינן להא שמעתא כי היכי לפרושה ולברורה שפיר והדין הוא גמרא ומאן האי תנא דאית ליה איסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת פי' כיון דאיפליגו רבי יוסי ור' שמעון בשמעתא קמייתא ולא איתברר דאית ליה לחד מינייהו איסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת אצרכינן הכא למיבעי מאן האי תנא דתני האי מתני' דאית ליה איסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת ומהדרינן אמר רב יהודה אמר רב רבי מאיר היא דתנן בכריתות יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד וכו'

והכין פירוש' איסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת דמתני' דהכא שכיון שקידש ראובן אשה נאסרה עליו אחותה ונאסרה היא עצמה על שמעון אחיו משום אשת אח ומשום אשת איש בבת אחת וכשקדש שמעון אחיו את אחותה מגו דאיתוסף בה איסורא לגבי אחין איתוסף בה איסורא נמי לגבי דידיה ונמצא שחייב עליה משום אשת אח ומשום אחות אשה וזה הוא איסור מוסיף וכן נמי משום אשת איש משום דאיתוסף בה איסורא לכ"ע איתוסף בה איסורא נמי לגבי דידיה נמצא ראובן שחייב על אשת שמעון משום אחות אשה מעיקרא ומשום אשת אח ומשום אשת איש באיסור מוסיף ושמעון חייב על אשת ראובן משום אשת אח ומשום א"א בבת אחת ומשום אחות אשה באיסור

כולל דמגו דאיתסר בכולהו אחוותא איתסר נמי באשת ראובן בכללן והיינו איסור כולל וכשפירסו נדות מגו דאיתוסף בכל אחת מהן לגבי בעלה איתוסף בה איסורא נמי לגבי אחוה וזהו פירוש איסור כולל

ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת דהדין מתני' ואיסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת דבריתות כבר מיפרשא בגמרא דכריתות והדין הוא גמרא דהתם אמר מר יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' חטאות ואשם א' נימא אית ליה לר"מ איסור חל על איסור נהי דאיסור חל על איסור לית ליה איסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת אית ליה טהור מעיקרא לא אסור אלא בחלב ה"ל טמא מגו דאיתסר בחתיכות טהורות איתסר נמי בהאי חלב והיינו איסור כולל

וחלב מעיקרא לא אסור אלא באכילה אקדשיה מגו דאיתוסף ביה איסור הנאה איתוסף ביה נמי איסורא לגבי חלב והיינו איסור מוסיף וע"כ להדיוט הוא דאסור אבל לגבוה שרי ה"ל נותר מגו דאיתוסף לגבי גבוה איתוסף ביה איסורא נמי להדיוט גם זה נמי איסור מוסיף חל עליו יום הכפורים מגו דאיתוסף ביה איסורא לגבי חולין איתוסף ביה איסורא לגבי חלב והיינו איסור כולל שנכלל החלב באיסור החולין האי הוא פירושא דפריש בגמרא

וליכא הכא איסור בת אחת אלא כדבדי ר"מ הוא דמשכחת לה דקאמר רבי מאיר אם היתה שבת והוציאו חייב וקא פירשו בגמרא האי דאמר ר"מ אם היתה שבת והוציאו חייב לאו מכלל דביום כפורים לא מיחייב אהוצאה אלא ה"ק אף אם היתה שבת והוציאו חייב שתים דשבת ודיום הכפורים דבבת אחת קאתו ומיחייב עלה תרתי ומהא שמעינן לרבי מאיר דאית ליה איסור בת אחת ולאו מגופא דאכילה דאילו היתה באכילה איסור בת אחת הוה מפרש לה גמרא כדפריש להו להנך

ולהכי אמרינן רבי מאיר היא ולא אמרינן תנא קמא דר"מ היא ולאו משום דסתם משנה ר' מאיר היא כדקא פרישו הני רבואתא דהאי סתמא לאו לר"מ היא דהא ר"מ מוסיף עליה ואילו הוה האי סתמא לרבי מאיר הוה ליה למיתנא יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ו' חטאות ופריש להו ואמר דברי ר"מ וחכמים אומרים ארבע אבל משום הוצאה אינו השם והאי הוצאה דנותר לאו לשרפה אפקיה כדקא פירשו הני רבואתא וליכא בהאי מתני' דכריתות טעה בדבר מצוה כלל אלא במתני' דהחליפו של זה בזה הוא דאיכא טעה בדבר מצוה משום דההיא בעילה בעילת מצוה היא כדאמרינן התם ובועל בעילת מצוה ופורש וכיון דאוקימנא כר"מ אקשינן ור"מ דחייב בטעות מצוה חטאת אליבא דמאן וכו' ואי אמתני' דכריתות קאי ועלה קאמר טעה בדבר מצוה אמאי לא אקשו הכי

במתני' דכריתות בהאי דוכתא ועוד מכדי רבי מאיר לא אמר אם הוציאו לשורפו מנא להו לאוקמי מימריה דלשורפו אפקיה ולאקשויי עלה ולימא להו אנא לאו לשורפו אמרי ועוד אי לשורפו אפקיה אמאי אכליה אלא האי פירושא חבטא בעלמא הוא ולאו דסמכא הוא והרי איתברר בירורא מעליא דלית בהאי מתני' דכריתות טעה בדבר מצוה אלא בהא מתני' הוא דאיתא וליכא אלא לפרושה אלא כדפרשינן:

ואם היו קטנות ולא היו ראויות לילד מחזירין אותן מיד ואי קשיא לך ההיא דתניא קטנה או שאינה ראויה לילד הרי אלו צריכות להמתין שלשה חדשים ההיא גזירה היא והכא (דף לה.) חלוף לא שכיח ומילתא דלא שכיח לא גזור רבנן

תניא אנוסה ומפותה צריכות להמתין ג' חדשים דברי רבי יהודה ר' יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד אמר רבא מאי טעמא דר' יוסי אשה מזנה מתהפכת שלא תתעבר ור' יהודה סבר שמא לא נתהפכה יפה יפה

וחזינן למקצת רבואתה דפסקי הלכתא בהא כרבי יהודה ואנן לא ידעינן מהיכא קא גמרי לה להאי פסקא דהא קיימא לן דר' יהודה ור' יוסי הלכתא כר' יוסי ואי אמרת משום דקאי ר' יהודה כסתם מתניתין דקתני ומפרישין אותן שלשה חדשים שמא מעוברות הן דהא הכא אנוסות נינהו וקתני מפרישין ליכא למימר הכי דבהא אפילו רבי יוסי מודה דמפרישין דלא קאמר רבי יוסי אלא באשה מזנה דידעה דמזנה היא ומתהפכת כדי שלא תתעבר אבל הא מי ידעה דמזנה היא כדי שתתהפך דהא אוקימנא בהוחלפו למימרא דבטעות הויא מילתא ואי אמרת משום דקתני בפ' החולץ וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו להן שלשה חדשים אחד בתולות ואחד בעולות ואחד אלמנות ואחד

דף י:

גרושות ואחד נשואות ואחד ארוסות ותניא הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה או שהיה לה כעס עם בעלה או שהיתה חולה או שהיה בעלה חולה או זקן או עקרה או אילונית או קטנה או זקנה או שאינה ראויה לילד כולן צריכות להמתין שלשה חדשים הני כולהו לא שייכא בהו לא אנוסה ולא מפותה הלכך קשיא לן האי פסקא ולא קמנו על עיקרא דמילתא מהיכן גמרינן לה:

סליק פירקא

(דף לה:) **החולץ** ליבמתו ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהולד של קיימא הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה אין הולד של קיימא הוא אסור

בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהולד של קיימא יוציא והולד כשר וחייבין בקרבן אין הולד של קיימא יקיים ספק בן תשעה לראשון ספק בן שבעה לאחרון יוציא והולד כשר וחייבין באשם תלוי:

גמ' איתמר החולץ למעוברת והפילה ר' יוחנן אמר אינה צריכה חליצה מן האחין חליצת מעוברת שמה חליצה וביאת מעוברת שמה ביאה רשב"ל אומר צריכה חליצה מן האחין חליצת מעוברת לא שמה חליצה וביאת מעוברת לא שמה ביאה תניא כותיה דרשב"ל החולץ למעוברת והפילה צריכה חליצה מן האחין

(דף לו.) אמר רבא הלכתא כרשב"ל בהני תלת חדא הא ואידך המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להן את הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין בסוף ובין באמצע משום מתנה דבריו קיימין ואמר (דף לו:) רבי שמעון בן לקיש לעולם לא קנה עד שיאמר פלוני ופלוני (ופלוני) ירשו שדה פלוני ופלוני (ופלוני) שנתתיה להם במתנה וירשוה ואידך דתנן הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שכתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב מכר האב מכורין עד שימות מכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב ואיתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב ר' יוחנן אמר לא קנה לוקח דקנין פירות כקנין הגוף דמי וריש לקיש אמר קנה לוקח דקנין פירות לאו כקנין גוף דמי:

אין הולד של קיימא יקיים . תניא לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו ואם נשא יוציא ולא יחזיר עולמית דברי ר"מ וחכמים אומרים יוציא ולכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס וגרסינן לקמן טעמא דהא מילתא (דף מב:) דסתם מעוברת למינק קיימא וחיישינן דלמא מיעברא ומיעכר חלבא וקטלה ליה ואקשינן א"ה דידיה נמי ופרקינן דידיה ממסמסא ליה בביצים ובחלב דיהיב לה בעל אבל לדידה לא יהיב לה בעל ומתביישא למתבעינהו ליורשים בבית דין וקטלא לברה:

אמר רבא ולדברי חכמים יוציא בגט אמר מר זוטרא דיקא נמי דקתני יוציא ולא קתני יפריש וכן הלכתא ואפילו הוא כהן תניא רבן שמעון בן

דף יא.

גמליאל אומר כל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל הא לא שהה ספיקא הוא איתמר מת בתוך ל' ועמדה ונתקדשה אמר רבינא משמיה דרבא אם אשת ישראל היא חולצת ואם אשת כהן אינה חולצת רב שרביא משמיה דרבא אמר אחד זו ואחד זו חולצת

וקיימא לן כרבינא (דף לז.) דכיון דאיכא רבנן דפליגי עליה דרבן שמעון בן גמליאל דאמרי אע"ג דלא שהה ולד מעליא הוא גבי אשת כהן דלא אפשר דאי חליץ לה איתסרא לה על בעלה עבדינן כרבנן ולא מצרכינן לה חליצה ולגבי ישראל דלית בה פסידא עבדינן כרשב"ג הלכך חליץ לה ועיילא לה לגברא ואי כשנתקדשה מותבינן לה תותי גברא כל שכן אם נשאת דלא מפקינן לה מתותי גברא והך דאמרינן התם לענין שומרת יבם שנשאת בלא חליצה לא שייך בהא מלתא דהתם ודאי בעיא חליצה אבל הכא דכיון דמית בתוך שלשים יום ספיקא הוי ומספיקא לא מפקינן איתתא מתותי גברא אלא אי בעלה ישראל חליץ לה יבמה ויתבה תותי גברא ואי בעלה כהן דאי חליץ לה יבמה איתסרא עליה יתבא תותיה בלא חליצה כדכתבינן:

(גרסינן[13] בגמרא איבעיא להו מעוברת חבירו ומינקת חבירו דמינסבא לכהן מאי עבוד רבנן תקנתא לכהן או לא ומסיק דלא עבוד תקנתא וצריך להוציאה בגט אפילו כהן):

איתמר קידש אלמנת חבירו או גרושת חבירו בתוך שלשה חדשים וברח פליגי בה רב אחא ורפרם חד אמר משמתין ליה וחד אמר עירוקיה מסתייה הוה עובדא ואמר להו רפרם ערוקיה מסתייה וכן הלכתא:

(דף לז:) תניא ר"א בן יעקב אומר לא יקח אדם אשה במדינה זו וילך ויקח אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו זה עם זה ונמצא אח נושא אחותו ואב נושא בתו ועל זה נאמר (ויקרא י"ט:כ"ט) ומלאה הארץ זמה ועוד תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר לא יקח אדם אשה ודעתו לגרשה משום שנאמר (משלי ג':כ"ט) אל תחרוש על רעך רעה וגו':

ספק בן תשעה לראשון או בן שכעה לאחרון יוציא והולד כשר ואם לא הוציא הנולד אחר כן ספק ממזר הוי (דף לז. ע"ש) ואסור בבת ישראל ואסור בממזרת דקיימא לן כר' אליעזר דאמר בפרק י' יוחסין (דף עד.) ודאן בודאן מותר ודאן בספיקן וספיקן בודאן וספיקן בספיקן אסור:

(מכילתין דף לז:) ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר אנא בר מיתנא אנא ונכסי דידי נינהו ויבם א"ל אנת ברי דידי את ולית לך ולא מידי הוי ממון המוטל בספק

דף יא:

וממון המוטל בספק חולקין ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר אנא בר מיתנא אנא ונכסי דידי נינהו ובני יבם אמרי אחונא את ומנתא אית לך בהדן סברי רבנן למימר היינו מתני' דתנן הוא לא יורש אותן והן יורשין אותו והכא איפכא הוא

[13] ד"ת מ"ז

דהתם אינהו אמרי ליה אייתי ראיה דאחונא את ושקול וה"נ איהו אמר להו אייתו ראיה ושקולו אמר ליה רב משרשיא מי דמי התם אינהו ודאי ואיהו ספק הכא אידי ואידי ספק נינהו אלא אי דמי למתני' דמי לספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם דהתם אמרי ליה אייתי ראיה דאחונא את ושקול נקוט האי כללא בידך כל היכא דחד ודאי בירושה וחד ספק מוקמינן לנכסי בחזקת הודאי ואמרינן להאיך אייתי ראיה דאית לך ושקול והיכא דתרוייהו ספיקא הוה ליה ממון המוטל בספק וחולקין

וספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם בתר דפליג יבם בהדיה בנכסי מיתנא פלוגתא דרבי אבא ורבי ירמיה רבי אבא אמר קם דינא אע"ג דאמר להו מה נפשך אי אחוכון אנא הבו לי מנת' בהדייכו ואי לאו אחוכון אנא אהדרו לי נכסי דאבא דפליג אבוכון בהדאי ולא הדר דינא ולא מפקינן מינייהו ולא מידי ורבי ירמיה אמר הדר דינא ומפקינן מינייהו ממה נפשך ופסקו רבואתא הלכתא כרבי אבא משום דקים ליה כרבנן דפליגי עליה דאדמון במי שהלך למדינת הים ואבדה דרך שדהו אדמון אומר ילך לו בקצרה וחכמים אומרים יקח לו דרך במאה מנה או יפרח באויר:

(דף לח.) וספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי סבא דהוא אבא דיבם ספק אומר אנא בר מיתנא אנא ופלגא דנכסי דידי נינהו ובני יבם אמרי ליה את אחונא את ומנתא הוא דאית לך בהדן פלגא דקא מודי להו שקלו ותלתא דקמודו ליה שקיל פש דנקא הוי ממון המוטל בספק וממון המוטל בספק חולקין:

דף יב.

מתני' שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים בית שמאי וב"ה שמוכרת ונותנת וקיים מתה מה יעשו בכתובתה ובנכסים הנכנסין והיוצאים עמה בית שמאי אומרים יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב וב"ה אומרים נכסים בחזקתן כתובה בחזקת יורשי הבעל ונכסים הנכנסין והיוצאין עמה בחזקת יורשי האב

דף יב:

כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון:

גמ' (דף לט.) כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר למאי הלכתא א"ר יוסי בר חנינא מלמד שמגרשה בגט ומחזירה:

ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון ואי לית לה מראשון תקינו לה משני כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה:

מתני' מצוה בגדול ליבם לא רצה מהלכין על כל האחין לא רצו חוזרין אצל הגדול ואומרים לו עליך מצוה או חלוץ או יבם תלה בקטן עד שיגדיל ובגדול עד שיבא ממדינת הים ובחרש ובשוטה אין שומעין לו אלא אומרים לו עליך מצוה או חלוץ או יבם:

גמ' איתמר ביאת קטן וחליצת גדול פליגי בה ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר ביאת קטן עדיפא וחד אמר חליצת גדול עדיפא (דף לט:) איכא דאמרי בביאה כ"ע לא פליגי דביאת קטן עדיפא כי פליגי בחליצה והכי איתמר חליצת קטן וחליצת גדול פליגי בה רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי חד אמר חליצת גדול עדיפא וחד אמר כי הדדי נינהו האי קטן לאו קטן ממש הוא דהא תנן והחולצת מן הקטן חליצתה פסולה אלא האי קטן לא הוי פחות משלש עשרה שנים ויום אחד והביא שתי שערות והאי דקרי ליה קטן משום דלגבי אחוה קטן הוא תנן התם בבכורות מצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה שהיו מתכוונין לשם מצוה וכו'.

אמר רב אין כופין כי אתו לקמיה דרב אמר ליה אי ניחא לך יבם ואי לא חלוץ וכן אמר רב יהודה אין כופין מדאתקין רב יהודה בגיטא דחליצה איך פלונית בת פלוני קריבת פלוני יבמה קדמנא ואישתמודעינוהי דהדין פלוני אחוהי דמיתנא מן אבוהי הוא ואמרנא ליה

דף יג.

אי צבית ליבומי יבם ואי לא אטלע לה רגלך דימינא ואטלע לה רגלא דימיניה ושרת סיניה מעל רגלוהי ורקת באנפוהי רוקא דאיתחזי לנא מפומא על ארעא בבי דינא ורב אחא בריה דרב אויא מסיים בה משמיה דרב יהודה ואקרינוה מה דכתיב בספר אורייתא דמשה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל ואקרינוהו לא חפצתי לקחתה (דף קו:) מר זוטרא משרטט וכתב להני קראי והלכתא כוותיה:

(דף לט ע"ב) ואישתמודעינוהי דהדין פלוני אחוהי דמן אבוהי דמיתנא הוא פליגי רב אחא ורבינא חד אמר בעדים וחד אמר בקרוב ואפי' אשה והלכתא גלויי מלתא בעלמא הוא ואפילו קרוב ואפילו אשה

וכיון דקיימא לן דאישתמודעינוהי להדין פלניא גלויי מלתא בעלמא הוא ואפילו קרוב ואפילו אשה מהימני דלאו אמילתא דאיסורא קמסהדי ולאו אממונא מסהדי אלא מלתא בעלמא הוא דמגלו דהדין ניהו גברא פלן והא ניהי איתתא פלניתא וכיון דמודעי ליה הכי הרי איתחזק גביה דההוא סהדא מפומא דהאי קרוב או מפומא דהאי איתתא דהאי ניהו פלניא והא ניהי פלניתא הלכך שרי ליה לסהדא למיסמך אפומייהו ולמיסהד עלויה דההוא גברא או עילוה דהך איתתא בין לענין איסורא בין לענין ממונא

ודוקא היכא דליכא חששא דחשדא אבל היכא דאיכא חששא דחשדא לא מיבעי ליה לסהדא למיסהד בין במילתא דאיסורא בין במילתא דממונא אלא עד דבדיק בהדי אחריני דאמרינן בגט פשוט (ב"ב דף קסז:) ההוא תברא דהוה חתים עליה [14]רבה בר רב חנן אתא לקמיה דאביי אמר ליה לאו אנא הואי אמר ליה אנא נמי אמרי להו לאו איהי היא ואמרו לי מקש הוא דקשא לה ובגר לה קלא אמר אביי אע"ג דאמור רבנן כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד צורבא מרבנן לאו אורחיה למידק ואמרינן נמי (ב"ב דף קסח.) אמר אביי האי צורבא מרבנן דאזיל לקדושי איתתא נדבר עם הארץ בהדיה דלמא מחלפי לה מיניה אלמא היכא דאיכא חששא דחשדא בין באיסורא בין בממונא חיישינן ולא סמכינן אקרוב ואשה וכן הלכתא:

ועכשיו שאין מתכוין לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום אמר רב אסי בר אבא א"ר יוחנן (נסחא אחריתי אמר רמי בר חמא אמר רבי יצחק) חזרו לומר מצות יבום קודמת למצות חליצה ותמה רב נחמן אכשור דרי ופרקינן מעיקרא סברוה כאבא שאול ולבסוף סברוה כרבנן דתניא אבא שאול אומר הכונס את יבמתו לשם נוי לשם אישות לשם דבר אחר כאילו פגע בערוה וקרוב אני בעיני להיות הולד ממזר וחכמים אומרים יבמה יבא עליה מכל מקום וקי"ל כרבנן דאמרי יבמה יבא עליה מכל מקום:

מתני' (דף מ.) החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מן האחים בנחלה ואם יש שם אב הנכסים של אב הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו ר' יהודה אומר בין כך ובין כך אם יש שם אב הנכסים של אב:

גמ' וקיימא לן כרבנן וליתא לדרבי יהודה:

מתני' החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו (דף מ:) הוא אסור באמה ובאם אמה ובאם אביה בבתה ובת בתה ובבת בנה ובאחותה בזמן שהיא קיימת והאחים מותרין היא אסורה באביו ובאבי אביו בבנו ובבן בנו באחיו ובבן אחיו מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו ואסור בצרת קרובת חלוצתו:

גמ' איבעיא להו גזרו שניות בחלוצה

דף יג:

או לא בערוה דאורייתא גזרו בה רבנן בחלוצה דרבנן לא גזרו או דלמא לא שנא ומסקנא דגזרו שניות בחלוצה:

[14]בגמ' אי' ר' ירמיה בר אבא ע"ש (ג"א)

מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו ואסור בצרת קרובת חלוצתו מ"ש רישא ומ"ש סיפא (דף מא.) הך דאזלא בהדה לבי דינא גזרו בה רבנן והאי דלא אזלא בהדה לבי דינא לא גזרו בה רבנן פירוש כיון דאזלא אחתה בהדה לבי דינא בעידן חליצה אתו לאיחלופי בהדדי ולא ידעי הי מינייהו דחלצה ואי שרית לה לצרת אחותה סברי צרת חלוצה היא ואתו למישרי צרת חלוצה דעלמא הלכך גזרו רבנן למיסר צרת קרובת חלוצתו דלא ליתו למיטעי בצרת חלוצתו אבל צרת חלוצתו דלא אזלא בהדי חלוצתו לבי דינא לא גזרו רבנן באחותה דכיון דלא אזלא צרתה בהדה לבי דינא לא אתו למטעי:

(דף מ:) אמר רב טבי בר קיסנא אמר שמואל הבא על צרת חלוצתו הולד ממזר מ"ט באיסורא קיימא ולית' להא דשמואל דגרסינן בפירקא קמא (דף י:) איתמר החולץ ליבמתו וחזר וקדשה אמר ריש לקיש הוא אינו חייב על חלוצה כרת והאחים חייבין על חלוצה כרת ובין הוא ובין אחין חייבין על צרה כרת ורבי יוחנן אמר בין הוא ובין אחין אין חייבין על חלוצה כרת ולא על צרה כרת ואמרינן מאי טעמא דריש לקיש אמר קרא (דברים כה) אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה איהו הוא דקאי בלא יבנה הא אחין באיסור אשת אח כדקיימי קיימי ועלה דידה הוא דקאי בלא יבנה הא צרה כדקיימא קיימא ור' יוחנן מי איכא מידי דמעיקרא אי בעי האי חליץ ואי בעי האי חליץ ואי בעי להאי מיבם ואי בעי להאי מיבם והשתא קאי עלה בכרת אלא הוא שליחותא דאחים קעביד איהי נמי שליחותא דצרה קעבדה

ואמרינן תו (דף יא.) איתמר הבא על יבמתו וחזר ובא הוא או אחד מן האחין על צרתה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעשה וחד אמר בכרת מ"ד בעשה כרבי יוחנן ומאן דאמר בכרת כריש לקיש וקי"ל דכל היכא דפליגי רבי יוחנן וריש לקיש הלכה כרבי יוחנן (דף לו.) בר מהני תלתא דמנינן וכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא (פסחים דף עד:) הלכה כדברי המיקל וכל שכן הכא דקאי רבי יוחנן כוותיה הלכך ליתא לדשמואל דאמר הולד ממזר:

מתני' (מכילתין דף מא.) החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת ולא מתיבמת וכן המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת הרי זו פטורה מן החליצה ומן היבום:

גמ' וכן ס"ד אימא אבל המגרש את אשתו וכו' אמר רבי שמעון בן לקיש כאן שנה רבי אחות גרושה אסורה מדברי תורה אחות חלוצה אסורה מדברי סופרים:

מתני' שומרת יבם שקידש אחיו אחותה משום ר' יהודה בן בתירה אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשח חלצו אחים או כנסו יכנוס את אשתו מתה היבמה יכנוס את אשתו מת היבם מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה:

גמ' אמר שמואל הלכה כרבי יהודה בן בתירה איבעיא להו מתה אשתו מהו ביבמתו רב ורבי חנינא אמרי מתה אשתו מותר ביבמתו שמואל ורב אסי דאמרי תרוייהו מתה אשתו אסור ביבמתו אמר רבא מאי טעמא דרב משום דהויא יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתירה הראשון

והלכתא כוותיה דרב חדא דרב ושמואל הלכה כרב באיסורין ועוד דר' יוחנן קאי כוותיה דא"ר הונא אמר רב שתי אחיות יבמות שנפלו לפני יבם אחד חלץ לראשונה הותרה לשניה הותרה מתה הראשונה מותר בשניה ואין צריך לומר מתה שניה שמותר בראשונה משום דהויא לה יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתירה הראשון ור' יוחנן אמר מתה שניה מותר בראשונה משום דהויא לה יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתירה הראשון אבל מתה ראשונה אינו מותר בשניה שכל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה וקיימי רב ור' יוחנן תרוייהו בחדא טעמא לענין יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתירה

דף יד.

הראשון והלכתא כוותייהו:

מתני' היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהו לה שלשה חדשים וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו להן ג' חדשים אחד בתולות ואחד בעולות ואחד אלמנות ואחד גרושות ואחד נשואות ואחד ארוסות ר' יהודה אומר הנשואות יתארסו והארוסות ינשאו חוץ מן הארוסה שביהודה מפני שלבו גס בה רבי יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה (דף מא:) מפני האיבול:

גמ' תניא מעשה באחד שבא לפני רבי יוסי אמר לו מהו לחלוץ בתוך שלשה אמר לו לא תחלוץ ותחלוץ ומה בכך קרא עליו המקרא הזה (דברים כה) אם לא יחפוץ האיש הא חפץ מיבם כל העולה ליבום עולה לחליצה ושאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה ת"ר היבמה שלשה חדשים הראשונים ניזונת משל בעלה מכאן ואילך אינה ניזונת לא משל בעלה ולא משל יבם עמד בדין וברח ניזונת משל יבם נפלה לפני יבם קטן מאי

מיבם לית לה מבעל מאי פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר אית לה וחד אמר לית לה והלכתא לית לה משמיא קנסוה:

ירושלמי חלה כמי שברח הלך למדינת הים כמי שברח ת"ר יבמה שחלצו לה בתוך ג' צריכה להמתין ג' חדשים (דף מב.) אחר ג' חדשים אינה צריכה להמתין ג' חדשים וג' חדשים שאמרו משעת מיתת בעל ולא משעת חליצת יבם ומאי שנא מגט דרב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת כתיבה אמר רבא ק"ו לאיסור כרת התרת לאיסור לאו לא כל שכן:

וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהא להן שלשה חדשים בשלמא יבמה כדאמרן אלא שאר כל הנשים מ"ט לא אמר רב יהודה אמר שמואל אמר קרא (בראשית י"ז:ז') להיות לך לאלהים ולזרעך אחריך להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של שני וגר וגיורת צריכות להמתין שלשה חדשים להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שנזרע שלא בקדושה רבא אמר היינו טעמא דכל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהא להן שלשה חדשים גזירה שמא ישא אחותו מאביו וייבם אשת אחיו מאמו ויוציא את אמו לשוק ויפטור את יבמתו לשוק

פי' אם לא תמתין האשה אחר בעלה ג' חדשים אפשר שתהא מעוברת מבעלה הראשון ואומרים בנו של אחרון הוא ופעמים שישא בתו של ראשון שלא מאמו ונמצא שנשא אחותו מאביו ואפשר שימות בנו של אחרון בלא זרע ומיבם זה אשתו בחזקת שהוא אחיו מאביו והוא אינו אלא אחיו מאמו ואפשר שימות זה האחרון בלא בנים ואשתו זקוקה ליבום ומדמין שזה בנו הוא ומוציא את אמו לשוק בלא חליצה וגם אפשר שימות בנו של ראשון בלא זרע ואין לו אח אחר מן האב אלא זה והן מדמין שזה בנו של אחרון הוא ואין לאותו המת אח ליבם את אשתו ונמצאת יבמתו נפטרת לשוק בלא חליצה:

אחד בעולות ואחד נשואות: (דף מב:) ר' אלעזר לא על לבי מדרשא אשכחיה לרב אסי א"ל מאי אמור האידנא בבי מדרשא א"ל הכי א"ר יוחנן הלכה כר' יהודה מכלל דיחידאה פליג עליה אין דתניא הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה או שהיה לה כעס עם בעלה או שהיתה חולה או שהיה בעלה חולה או זקן או עקרה או קטנה או אילונית או זקנה או שאינה ראויה לילד פירוש כגון שנשאת בת ארבעים דאמר רב חסדא (ב"ב דף קיט:) נשאת בת ארבעים שוב אינה יולדת או ששהתה

דף יד:

אחר בעלה עשר שנים (מכילתין דף לד:) ולא היה בדעתה לינשא הני אינן ראויות לילד כולן צריכות להמתין שלשה חדשים דברי רבי מאיר ר' יהודה מתיר ליארס ולינשא מיד אמר ר' חייא בר אבא חזר בו רבי יוחנן אמר רב יוסף ממתניתא דכרמא הדר ביה דתניא אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא כך שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כולן צריכות להמתין ג' חדשים והלכה כר"מ דהא רבי יוחנן דאמר הלכה כרבי יהודה הדר ביה ועוד דקי"ל דהלכה כרבי מאיר בגזירותיו כדגרסינן בפרק אע"פ אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כר"מ בגזירותיו:

(דף מג.) אמימר שרא ליארס ביום צ' א"ל רב אשי לאמימר והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו צריכה להמתין ג' חדשים חוץ מיום שמת בו וחוץ מיום שנתארסה כו א"ל ההוא לענין מניקה איתמר דרב ושמואל דאמרי תרוייהו צריכה להמתין כ"ד חדש חוץ מיום שנולד בו וחוץ מיום שנתארסה בו והלכתא צריכה להמתין כ"ד חדש חוץ מיום שנתארסה כו וחוץ מיום שנולד בו וצריכה להמתין ג' חדשים חוץ מיום שמת בו וחוץ מיום שנתארסה בו:

רבי יוסי אומר כל הנשים יתארסו כו' (דף מג:) תנא וכמה איבול שלה שלשים יום:

מתני' ארבעה אחין נשואין ארבע נשים ומתו ורצה הגדול שבאחין ליבם את כולן הרשות בידו מי שהיה נשוי שתי נשים ומת ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה (דף מד.) היתה אחת מהן כשרה ואחת פסולה אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מיבם מיבם לכשרה:

גמ' הרשות בידו ושבקינן ליה והתניא וקראו לו זקני עירו הן ולא שלוחן ודברו אליו שמשיאין לו עצה ההוגנת לו שאם היה הוא ילד והיא זקנה הוא זקן והיא ילדה אומרין לו מה לך אצל ילדה מה לך אצל זקנה כלך אצל שכמותך ואל תכניס קטטה בתוך ביתך הכא במאי עסקינן בדאפשר ליה ואי אפשר ליה מאי איריא ארבע אפילו טובא נמי אלא עצה טובה קא משמע לן ארבע אין טפי לא כי היכי דנימטי להו עונה בחדש:

יכו מי שהיה נשוי שתי נשים ומת ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה ונייבם לתרוייהו אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אמר קרא (דברים כ"ה:ט') אשר לא יבנה את בית אחיו בית אחד הוא בונה ואין בונה שני בתים וניחלוץ לתרוייהו אמר מר זוטרא בר טוביא אמר קרא (דברים כ"ה:י') בית חלוץ הנעל בית אחד הוא חולץ ואינו חולץ לשני בתים וניחלוץ לחדא ונייבם לחדא [אמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה ונייבם לחדא וניחלוץ לחדא] אמר קרא (דברים כ"ה:ז') ואם לא יחפוץ האיש הא

חפץ מיבם העולה ליבום עולה לחליצה ושאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה ועוד כדי שלא יאמרו בית מקצתו בנוי ומקצתו חלוץ ויאמרו אי דמייבם והדר חליץ ה"נ אלא גזירה דלמא אתו ליבומי אחר חליצה ורחמנא אמר אשר

דף טו.

לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה:
היתה אחת כשירה ואחת פסולה וכו': אמר רב יוסף כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכין לו:
מתני' המחזיר גרושתו והנושא את חלוצתו והנושא את קרובת חלוצתו יוציא והולד ממזר דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים אין הולד ממזר ומודים בנושא את קרובת גרושתו שהולד ממזר:
גמ' (דף מד:) אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הכל מודים בעובד כוכבים ועבד שבא על בת ישראל שהולד ממזר מאן הכל מודים שמעון התימני דאע"ג דאמר שמעון התימני אין ממזר מחייבי לאוין הני מילי (דף מה.) בחייבי לאוין דתפסי בהו קידושין אבל בעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל דלא תפסי בהו קידושין כחייבי כריתות דאמו ואותבינן עליה דר' יוחנן ושקלינן וטרינן בה טובא ואסיקנא לבסוף (בדף מה:) והלכתא עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש: ואיכא מרבוואתא דמסיימי בה דהאי דאמרינן הולד כשר הנ"מ לישראל אבל לכהונה הולד פגום דאי ברתא היא אסורה לכהן מדאמרינן מיקמי האי פיסקא וכולהו (דף מה.) אמוראי דמכשרי מודו שהולד פגום לכהונה ק"ו מאלמנה ומה אלמנה לכהן גדול שאין איסורה שוה בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום וכי תימא איכא למיפרך מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת הכא נמי כיון דבא עליה עשאה חללה דאמר רבי יוחנן מנין לעובד כוכבים ועבד שבאו על הכהנת ועל הלויה ועל בת ישראל שפסלוה שנאמר(ויקרא כ"ב:י"ג) ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה מי שיש לו אלמנות וגירושין בה יצאו עובד כוכבים ועבד שאין להן אלמנות וגירושין בה
וחזינן לרבוואתא אחריני דפסקי והלכתא עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר ולא מסיימי שהולד פגום ואנן מספקא לן אי הוי פגום אי לא מדחזינן לגמרא בתר שקלא וטריא דפסק והלכתא עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר ולא אמר והלכתא הולד פגום:

שלחו ליה בני בי מיכסא לרבא ילמדנו רבינו מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על בת ישראל הולד מהו שלח להו השתא בעבד כולו אמרת כשר בעבד חציו מיבעיא אמר רב יוסף מרא דשמעתא (דף מה:) מנו רב יהודה והאמר רב יהודה מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על בת ישראל אותו ולד אין לו תקנה ואסיקנא כי איתמר דרב יהודה כגון שבא על אשת איש שנמצא צד חירות שבו משתמש באשת איש רב אשי אכשריה לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסי דבבל ואע"ג דאמר מר כל משימות שאתה משים לא יהו אלא מקרב אחיך כיון דאימיה מישראל מקרב אחיך קרינא ביה:

עבדיה דרב חייא בר אמי אטבלה להיא עובדת

דף טו:

כוכבים לשם אינתא אמר רב יוסף יכילנא לאכשורי בה ובברתה בה כדרב אסי דאמר מי לא טבלה לנדתה בברתה דאמר רבי יהושע בן לוי עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר ההוא דהוו קרו ליה בר ארמייתא אמר רב אסי מי לא טבלה לנדתה ההוא דהוו קרו ליה בר ארמאי אמר רבי יהושע בן לוי מי לא טבל לשם קריו

סוגיא דשמעתא הכין הוא ואי קשיא לך ההיא דרבי יוחנן דאמר גר צריך שלשה מ"ט (במדבר טז) משפט כתיב ביה וקי"ל דהלכתא היא לא קשיא הא דרב אסי ודרבי יהושע בן לוי דיעבד הוא דלא פסלינן לבריה הואיל וטבל לשם קריו דאי לאו גיורא הוא לא הוה טבל לשם קריו והא דר' יוחנן לכתחלה דלא נהגינן ביה מנהג גר ולא מנסבינן ליה בת ישראל עד דטביל בפני ג'

אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלוקח עבד מן העובד כוכבים וקדם וטבל לשם בן חורין קנה עצמו בן חורין מ"ט (דף מו.) דעובד כוכבים גופא לא קני מעשה ידיו הוא דקני ומאי דקני הוא דמקני ליה לישראל וכיון דקדים וטבל לשם בן חורין אפקעיה לשעבודיה מיניה כדרבא דאמר רבא הקדש וחמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד ואותיב רב חסדא מעשה בבלוריא הגיורת שקדמו עבדיה ושפחותיה וטבלו לפניה ובא מעשה לפני חכמים ואמרו קנו עצמם בני חורין טעמא דבפניה הא שלא בפניה לא קנו אמר ליה רבא בפניה בין בסתם בין במפרש שלא בפניה במפרש אין בסתם לא

אמר רב אויא לא שנו אלא בלוקח עבד מן העובד כוכבים אבל עובד כוכבים גופיה קני דכתיב (ויקרא כ"ה:מ"ה) וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו אתם קונין מהם ולא הם קונים מכם ולא הם קונין זה את זה ולא הם קונין מכם למאי אילימא למעשה ידיו

אלא עובד כוכבים לא קני ליה לישראל למעשה ידיו אלא לאו לגופיה וקאמר רחמנא אתם קונין מהם גופיה ואע"ג דפריך רב אחאי אימא בכספא ובטבילה הלכתא כרב אויא:
אמר שמואל צריך לתקפו במים פירוש כדי שתעלה לו טבילה:
ת"ר גר שמל ולא טבל ר' אליעזר אומר הרי זה גר שכן מצינו באבותינו שמלו ולא טבלו טבל ולא מל רבי יהושע אומר ה"ז גר שכן מצינו באמהות שטבלו ולא מלו וחכ"א טבל ולא מל מל ולא

דף טז.

טבל אינו גר עד שימול ויטבול (דף מו:) אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן הלכה לעולם אינו גר עד שימול ויטבול אמר רבא הוה עובדא בי רבי חייא ברבי ורב יוסף מתני רב הושעיא ברבי ורב ספרא מתני רב הושעיא בריה דרבי חייא אייתו לקמיה גר שמל ולא טבל אמר ליה שהי כאן ונטבלינך למחר ש"מ תלת ש"מ גר צריך שלשה וש"מ לעולם אינו גר עד שימול ויטבול וש"מ אין מטבילין את הגר בלילה וכן הלכתא והיכא דאתא עובד כוכבים ואמר כבר נתגיירתי וטבלתי בבית דינו של פלוני לא מהימן עד דמייתי סהדי (דף מז:) דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הלכה בין בארץ בין בחוצה לארץ גר צריך להביא ראיה תנו רבנן ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו מכאן א"ר יהודה גר שנתגייר בבית דין הרי זה גר בינו לבין עצמו אינו גר ומעשה באחד שבא לפני רבי יהודה אמר לו נתגיירתי ביני לבין עצמי אמר לו יש לך עדים אמר לו לאו יש לך בנים אמר לו הין אמר לו נאמן אתה לפסול את עצמך ואין אתה נאמן לפסול את בניך מ"ט דלדבריו עובד כוכבים הוא ואין עדות לעובד כוכבים וכן הלכתא
ת"ר גר שבא להתגייר אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דויים דחופין ומסוחפין ומטורפים ויסורין באין עליהן אם אמר יודע אני ואיני כדי מקבלין אותו מיד ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ומצות חמורות ומודיעין אותו עון לקט ושכחה ופיאה ומעשר עני ומודיעין אותו עונשן של מצות ואומרין לו הוי יודע שעד שלא באתה למדה זו אכלת חלב אי אתה ענוש כרת חללת שבת אי אתה ענוש סקילה ועכשיו שבאת למדה זו אכלת חלב אתה ענוש כרת חללת שבת אתה ענוש סקילה וכשם שמודיעין אותו עונשן של מצות כך מודיעין אותו מתן שכרן של מצות אומרים לו הוי יודע שהעולם הבא אינו צפון אלא לצדיקים וישראל בזמן הזה אינן יכולין לקבל (דף מז:) לא רוב טובה ולא רוב פורענות ואין מרבין עליו ואין מדקדקין עליו קיבל מלין אותו מיד ואם נשתיירו בו ציצין שמעכבין את המילה חוזרין ומלין אותו פעם שניה

נתרפא מטבילין אותו מיד ושני תלמידי חכמים עומדין לו על גבו שמודיעין אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות טבל ועלה הרי הוא כישראל לכל דבריו ואשה נשים מושיבות אותה במים עד צוארה ושני תלמידי חכמים עומדים לה מבחוץ שמודיעין אותה מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות אחד גר ואחד עבד משוחרר ובמקום שנדה טובלת שם גר ועבד משוחרר טובלין וכל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בגר ובעבד משוחרד ובנדה

מודיעין אותו עונשן של מצות מ"ט דאי פריש נפרוש דאמר רבי חלבו קשים גרים לישראל כספחת ומודיעין אותו עון לקט שכחה ופאה מ"ט א"ר יוחנן בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה ולא ניתן להשבון ואין מרבין עליו ואין מדקדקין עליו דאמר קרא (רות א׳:י״ח) ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה קיבל מלין אותו מיד מ"ט דשהויי מצוה לא משהינן נתרפא מטבילין אותו מיד נתרפא אין לא נתרפא לא מ"ט דמיא מרזו מכה:

ושני

דף טז:

תלמידי חכמים עומדין לו על גביו והאמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן גר צריך שלשה האמר ליה ר"י לתנא תני שלשה:

טבל ועלה הרי הוא כישראל לכל דבריו למאי הלכתא אמר רבי יוסי בר חנינא דאי הדר ביה כישראל מומר הוי ואי קדיש בת ישראל קידושיו קידושין:

אחד גר ואחד עבד משוחרר. אסקה רב (דף מח.) פפא לענין טבילה אבל לקבל אינו צריך דכבר קבל עליה מעיקרא דתניא אחד גר ואחד לקוח מן העובד כוכבים צריך לקבל הא לקוח מישראל אינו צריך לקבל:

ת"ר (דברים כ״א:י״ב) וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה רבי אליעזר אומר תקוץ ר' עקיבא אומר תגדל וראיה לדרבי אליעזר (שמואל ב י״ט:כ״ה) ומפיבושת בן שאול ירד לקראת המלך לא עשה רגליו ולא עשה שפמו הא עשייה העברה היא:

ת"ר (דברים כ״א:י״ג) (דף מז:) ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים במה דברים אמורים שלא קבלה עליה אבל קבלה עליה מטבילה ומותר בה מיד:

גרסינן בפרק בתולה נישאת [15](כתובות דף יא.) אמר רב הונא גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין דזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו והא דקיימא

[15] ע"ש בר"ן ד"ה ולענין הלכה (ג"א)

לן דעובד כוכבים בהפקרא ניחא ליה הנ"מ גדול דטעים טעמא דאיסורא אבל קטן זכות הוא לו:

(מכילתין דף מח:) ת"ר מקיימין עבדים שאין מולין דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אין מקיימין אמר לו רבי ישמעאל הרי הוא אומר (שמות כ"ג:י"ב) וינפש בן אמתך והגר אמר לו ר' עקיבא בלוקח עבד בין השמשות ולא הספיק למולו הכתוב מדבר וכו' אמר רבי יהושע בן לוי הלוקח עבד מן העובד כוכבים ולא רצה למול מגלגל עמו שנים עשר חדש וחוזר ומוכרו לעובד כוכבים אמרוה רבנן קמיה דרב פפא כמאן דלא כרבי עקיבא דאי כר"ע האמר אין מקיימין א"ל רב פפא אפילו תימא רבי עקיבא עד כאן לא קאמר ר"ע התם אלא היכא דלא פסקה למילתיה אבל היכא דפסקה פסקה

שלח רבין משמיה דר' אילעאי כל רבותי אמרו לי משמו אי זה הוא עבד ערל שמותר לקיימו זה שלקחו רבו על מנת שלא למולו אמרוה רבנן קמיה דרב פפא כמאן דלא כר"ע דאי ר"ע הא אמר אין מקיימין אמר להו רב פפא אפילו תימא ר"ע ה"מ היכא דלא אתני בהדיה אבל היכא דאתני בהדיה אתני והאי דלא שני ליה ר"ע לרבי ישמעאל הכי חד מתרי ותלתא טעמי נקט:

מתני' (דף מט.) אי זה הוא ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר"ע שמעון התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ר' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת בית דין אמר [16]ר' שמעון בן עזאי מצאתי מגילת יוחסין בירושלים וכתוב בה איש פלוני ממזר מאשת איש לקיים דברי ר' יהושע:

גמ' טעמיה דר' יהושע חזינן ביה לרבואתא תרי פירושי וחד מיניה דכתב בעל הלכות גדולות ועיינא בהו וליכא בחד מינייהו מששא דלא איתברר להו מה הוא מלא יקח ועד לא יגלה ושינו לישנא דגמרא ושונים מלא יקח ולא יגלה ושבקוה לועד ולהכי חזינן לפרושיה ולברוריה שפיר

והכין פירושיה ורבי יהושע כלומר ור' יהושע דפליג על רבי עקיבא ועל שמעון התימני מאי עביד להני טעמי דידהו ומהדרינן אמר לך רבי יהושע אי סלקא דעתך כדקאמרינן לשמעון התימני ליכתוב רחמנא (דברים כ) לא יקח איש את אשת אביו ולא בעי ולא יגלה כנף אביו ואנא אמינא הואיל וערות אשת אב כתיבא בפרשת עריות למאי הלכתא שנה בה הכתוב הכא אלא לחדש בה דבר כדאמרינן כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה למיסמכה ללא יבא ממזר לומר לך דמעריות [דכריתות]

[16]בד"ק ובד"ס ליתא לתי' רבי

הוי ממזר דהויא לה אשת אב דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא למאי הלכתא

דף יז.

כתב רחמנא לא יגלה והלא הוא בכלל פרשת עריות ולר' עקיבא דסבר דמחייבי לאוין הוי ממזר למה לי דכתב רחמנא לא יקח ליכתוב רחמנא לא יגלה כנף אביו דהוא מחייבי לאוין גרידא ואנא ידענא דכל שכן לאו שיש בו כרת למאי הלכתא כתבינהו רחמנא לתרוייהו אלא לומר לך דמלא יקח ועד לא יגלה הוי ממזר:

פירוש עד ולא עד בכלל כלומר מלא יקח איש את אשת אביו לחודיה את גמר דהוא חייבי מיתות בית דין והוה ליה דבר שהיה בכלל חייבי מיתות בית דין ויצא מכללם ללמד על כולן ולא תיליף מלא יגלה דהוה לשמעון התימני חייב כרת ולרבי עקיבא בלאו דלא כתב רחמנא לא יגלה אלא דלא ליליף מיניה והיינו דאמרינן מלא יקח ועד לא יגלה הוי ממזר זה פירוש מלא יקח ועד לא יגלה הוי ממזר ואי קשיא לך הא איכא פצוע דכא דפסיק ביני ביני פצוע דכא לא פסיק משום דאינו מוליד ולא אתי מיניה לא ממזר ולא כשר הלכך לא פסיק הדין הוא פירושא בלא קושיא ובלא ספק

והלכה כשמעון התימני ולא משום דתנן והלכה כדבריו דהא בהדיא קי"ל דאין למדין הלכה לא מפי משנה ולא מפי תלמוד אלא משום דתני לה גבי הלכתא פסיקתא דתנן בקדושין כל מקום שאין לה עליו קדושין אבל יש לה על אחרים קדושין הולד ממזר ואיזה זה זה הבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה וגרסינן בפירקא קמא אמר רבי אלעזר אע"פ שנחלקו ב"ש וב"ה בצרות מודים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת:

(דף מט:) תניא הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יבם שאין הולד ממזר:

סליקו להו החולץ

(דף נ.) **רבן** גמליאל אומר אין גט אחר גט ולא מאמר אחר מאמר ולא בעילה אחר בעילה ולא חליצה אחר חליצה וחכ"א יש גט אחר גט ומאמר אחר מאמר אבל לא לאחר בעילה ולא לאחר חליצה כלום: **גמ'** (דף נ:) ע"כ לא פליגי אלא בגט אחר גט ובמאמר אחר מאמר אבל גט אחד ביבמה ומאמר אחד ביבמה מהני כלומר אם נתן גט ליבמתו פסלה ע"י עצמו וע"י אחים מ"ט אמור רבנן גט ביבמה מהני משום דמהני בעלמא דאי אמרת לא מהני אמרי גט להוציא וחליצה להוציא ומדגט לא מהני חליצה נמי לא מהני ואתי למיבעל אחר חליצה ומ"ט אמור רבנן מאמר ביבמה מהני משום דמהני בעלמא

ואי אמרת לא מהני אמרי מאמר לקנות וביאה לקנות ומדמאמר לא קני ביאה נמי לא קני ואתי למיבעל אחר ביאתו על צרתה

דף יז:

ומ"ט אמור רבנן האי ביאה פסולה יש אחריה כלום וכדתנן נתן גט ובעל צריכהגט וחליצה ותנן נמי עשה מאמר בזו ובעל לזו צריכות שני גיטין וחליצה אי ביאה אחר הגט היא גזירה ביאה אחר הגט משום ביאה אחר חליצה ואי ביאה אחר מאמר היא גזירה ביאה אחר מאמר משום ביאה אחר ביאה ומ"ט אמור רבנן האי חליצה פסולה אין אחריה כלום כדתנן נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום מאי ליגזור ליגזור חליצה אחר הגט משום חליצה אחר חליצה כל [17][כי] הני תחלוץ ותיזיל ליגזור חליצה אחר מאמר משום חליצה אחר ביאה אטו חליצה אחר מאמר מי לא בעי גט למאמרו חליצה אחר ביאה נמי בעי' גט לביאתו:

(דף נא:) ת"ר כיצד אמר רבן גמליאל אין גט אחר גט שתי יבמות שנפלו לפני יבם אחד ונתן גט לזו וגט לזו רבן גמליאל אומר חולץ לראשונה ואסור בקרובותיה ומותר בקרובות שניה וחכמים אומרים אסור בקרובות שתיהן וחליצה לאחת מהן וכן אתה אומר בשני יבמין ויבמה אחת כיצד אמר רבן גמליאל אין מאמר אחר מאמר שתי יבמות שנפלו לפני יבם אחד עשה מאמר בזו ומאמר בזו ר"ג אומר נותן גט לראשונה וחולץ לה ואסור בקרובותיה ומותר בקרובות שניה וחכמים אומרים נותן גט לשתיהן ואסור בקרובות שתיהן וחליצה לאחת מהן וכן אתה אומר בב' יבמין ויבמה אחת וליתא לדרבן גמליאל דקי"ל כרבנן:

מתני' (דף נ.) כיצד עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט צריכה ממנו חליצה עשה מאמר וחלץ צריכה ממנו גט עשה מאמר ובעל הרי זו כמצותה:

גמ' (דף נב.) אמר רב הונא מצות יבמה מקדש ואח"כ בועל ואם בעל בלא מאמר קנה ולוקה מכת מרדות מדרבנן דרב מנגיד אמאן דמקדש בביאה ומאן דמקדש בשוקא ומאן דמקדש בלא שידוכי ומאן דמבטל גיטא ומאן דמסר מודעא אגיטא ומאן דמבזי שלוחא דרבנן ומאן דמשהי שמתא דרבנן תלתין יומין ולא אתי ותבע לשמתיה וחתנא דדייר בבי חמוה דדייר אין דלא דייר לא והא ההוא דחליף אבבא דבי חמוה ונגדיה רב ששת ההוא מידם הוה דאים מחמתיה ונהרדעי אמרי בכולהי לא מנגיד רב לבר מאן דמקדש בביאה בלא שידוכי ואיכא דאמרי אפילו בשידוכי נמי משום פריצותא:

[17]כ"ה בד"ס

ת"ר כיצר מאמר נותן לה כסף או שוה כסף והאי אליבא דב"ש אבל לב"ה נותן לה פרוטה ושוה פרוטה ושטר כתובת יבמין כיצד אני פלוני בן פלוני קבלתי פלונית יבמתי עלי לזונה ולפרנסה בראוי ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון ואי לית לה מראשון תקינו לה רבנן משני כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה:

מתני' (דף נ.) נתן גט ועשה מאמר צריכה גט וחליצה נתן גט ובעל צריכה גט וחליצה נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום:

גמ' (דף נב:) אמר רב יהודה א"ר זו דברי רבי עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין אבל חכ"א יש אחר חליצה כלום כלומר שאם חזר וקידשה אחר חליצה צריכה ממנו גט תניא נמי הכי אמר רבי אין דברים הללו אמורין אלא לדברי רבי עקיבא שהיה עושה חלוצה כערוה אבל חכמים אומרים יש אחר חליצה כלום ואני אומר אימתי בזמן שקדשה לשם אישות [19]וכנסה לשם אישות) אבל קדשה לשם יבמות [18]וכנסה לשם יבמות) אין אחר חליצה כלום:

תניא אידך החולץ ליבמתו וחזר וקדשה רבי אומר קדשה לשם אישות צריכה הימנו גט לשם יבמות אינה צריכה הימנו גט וחכמים אומרים בין שקדשה לשם אישות בין שקדשה לשם יבמות צריכה הימנו גט והא נמי דתנן אבל לא לאחר בעילה כלום ותנן נמי הבעילה בזמן שהיא בתחילה אין אחריה כלום אליבא דהאי תנא היא אבל לרבנן הבעילה נמי יש אחריה כלום כגון שתי יבמות מבית אחד שנפלו לשני אחין ובא אחד מהן על אחת וחזר הוא או אחיו וקידש את צרתה צריכה הימנו גט דקי"ל דחייבי עשה היא כדאמר בפ"ק (דף יא.) אתמר הבא על יבמתו וחזר הוא או אחד מן האחין ובא על צרתה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעשה וחד אמר בכרת וקיימא לן דכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כדברי המיקל וכבר

דף יח.

ברירנא לה בפ"ק האי פלוגתא דרבי ורבנן בהחולץ ליבמתו וחזר וקדשה קא טרינן בגמרא לפרושי טעמייהו ואיתמרו בה כמה מימרי וחד מינייהו מימרא דרב שרביא דאמר בחליצה פסולא קא מיפלגי דרבי סבר חליצה פסולה פוטרת ורבנן סברי אינה פוטרת

[18]ד"ת מ"ז
[19]ד"ת מ"ז

וקשיא להו לרבוואתא היכי אמרו רבנן חליצה פסולה אינה פוטרת והא כוליה פירקין חליצה פסולה פוטרת דתנן אין אחר חליצה כלום ועוד אי לא מיפטרה בחליצה פסולה במאי קא מיפטרה וקא פרישו לה פרושי דלא מסתברי דכולהו אית להו פירכי ולהכי לא כתבינן להו

ואנן פרישנא לה פירושא ברירא ונהירא והכין פירושה רב שרביא סבר דרבי ורבנן בפלוגתא דרב ושמואל קא מיפלגי דאיפלגו בה בפרק ארבעה אחין (דף כו:) דמאן דאמר הכא אינה פוטרת סבר לה כרב דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין וכיון דצריכה לחזור על כל האחין אם חזר וקדשה לשום יבמות קודם חליצת אחין צריכה הימנו גט דהא עדיין אגידא באחים ולא איפטרא בההיא חליצה פסולה לגמרי ומאן דאמר פוטרת סבר לה כשמואל דאמר חליצה פסולה אינה צריכה לחזור על כל האחין דלא בעיא חליצה מכולם אלא למיפטר צרה אבל נפשה פטרה וכיון דפטרה נפשה ואינה צריכה לחזור על כל האחין אם חזר וקדשה לשם יבמות אינה צריכה הימנו גט דהא קא פרחה מינה זיקת יבמות ואידחיא לה מההיא ביתא לגמרי

האי פירושא דהאי מימרא דרב שרביא בלא קושיא ובלא ספק וכולהו טעמי דאיתמרו בהאי פלוגתא דרבי ורבנן לא סמכינן עלייהו דלאו אליבא דהלכתא נינהו אלא אוקימתא בעלמא נינהו וליתא לדרבי דקי"ל הלכה כרבי מחבירו ולא מחבריו הלכך בין שקידשה לשם אישות בין שקידשה לשם יבמות צריכה ממנו גט כרבנן:

[20]אמר רמי בר חמא הרי אמרו אמר ללבלר כתוב גט לארוסתי לכשאכנסנה אגרשנה הרי זה גט מפני שבידו לגרשה ולאשה בעלמא אינו גט מפני שאין בידו לגרשה ליבמתו מהו כיון דאגידא ביה כארוסתו דמיא או דלמא כיון דלא עבד מאמר לא תיקו וקי"ל תיקו דאיסורא לחומרא ואם כתב גט ליבמתו לכשיכנסנה יגרשנה וכינסה וגירשה בו הויא ספק מגורשת:

סליקו להו רבן גמליאל

(דף נג:) **הבא** על יבמתו בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון אפילו הוא שוגג והיא מזידה הוא מזיד והיא שוגגת הוא אנוס והיא לא אנוסה היא אנוסה והוא לא אנוס אחד המערה ואחד הגומר קונה ולא חילק בין ביאה לביאה:

[20]בד"ק כאן סיום פרק ר"ג ומן אמר רמי וכו' עד סוף הפרק ליתא בד"ס איתא מן אמר רמי ב"ח עד תיקו והשאר ליתא

דף יח:

גמ' (דף נד.) אמר עולא מנין להעראה מן התורה דכתיב (ויקרא כ':י"ח) ואיש כי ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקורה הערה מכאן להעראה מן התורה אשכחן נדה שאר עריות מנין (דף נד:) אמר ר' יונה ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קרא (ויקרא י"ח:כ"ט) כי כל אשר יעשה מכל התועבות הוקשו כל העריות כולן לנדה מה נדה בהעראה אף כל עריות נמי בהעראה בעי מיניה רבינא מרבא המערה בזכור מהו בזכור משכבי אשה כתיב וכיון דבאשה חייב בזכור נמי חייב אלא המערה בבהמה מהו אם אינו ענין להעראה דכתיבא גבי אחות אב ואחות אם דכתיב (ויקרא כ':י"ט) ערות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה כי את שארו הערה עונם ישאו דאתיאן בהקישא דר' יונה תנהו לענין העראה דבהמה והעראה (דף נה.) דחייבי לאוין מנא לן מדגלי רחמנא (ויקרא י"ט:כ') שכבת זרע גבי שפחה חרופה מכלל דחייבי לאוין בהעראה:

(דף נה:) אמר שמואל העראה זו נשיקה משל לאדם שמניח אצבעו על פיו אי אפשר שלא ידחיק הבשר כי אתא רב שמואל בר רב יהודה א"ר יוחנן העראה זו הכנסת העטרה (עשאה) גמר ביאה גמר ביאה ממש (דף נו.) מכאן ואילך אינו אלא בנשיקה ופטור ופליגא אדשמואל:

אחד המערה ואחד הגומר קנה: מאי קנה אמר רב קנה לכל ושמואל אמר לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה לירש בנכסי אחיו ולפטור אשת אחיו מן היבום אבל להאכילה בתרומה לא.

מן האירוסין דברי הכל לא אכלה כי פליגי מן הנישואין רב אמר אוכלת דהא הות אוכלת מעיקרא ושמואל אמר אינה אוכלת כי רבי רחמנא ביאת שוגג כמזיד לדברים האמורים בפרשה אבל לענין תרומה לא וקיימא לן כל היכא דפליגי רב ושמואל הלכתא כרב באיסורי:

אין לי אלא יבמה דקני לה יבם בהעראה (דף נ:) אשה לבעלה מנין אתיא קיחה קיחה וכו' ואי קשיא לך הך דגרסינן בפרק האשה נקנית (דף י.) [21]לענין קידושי ביאה איבעיא להו תחלת ביאה קונה או סוף ביאה קונה ואמר אמימר משמיה דרבא כל הבועל דעתו על גמר ביאה דאלמא לא קני לה בהעראה אלא בגמר ביאה הוא דקני לה התם בביאה דאירוסין עסקינן דלא הוי ליה קידושין בגופה מעיקרא אבל הכא בביאה דבתר קידושין עסקינן כגון דבא עליה בתר דקדיש לה ועדיין לא נכנסה עמו לחופה ומשום הכין קני

[21]וע"ש בר"ן סי' תקפט ד"ה גרסי' בגמ' איבעי' להו כו' (ג"א)

לה בהראה ליורשה וליטמא לה וכל מילי דאישות דהא אית ליה בגוה קנין מעיקרא דומיא דיבמה מה יבמה אית ליה ליכם זיקה בגוה אף אשה לבעלה דאית ליה קנין בגוה מעיקרא אבל הך דלית ליה קנין בגוה מעיקרא אלא השתא הוא דבעי מיקנא לה לא סגיא אלא בגמר ביאה דכל הבועל דעתו על גמר ביאה:

מתני' (דף נג:) וכן הבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה או פסולות אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין פוסל ולא חילק בין ביאה לביאה:

גמ' אמר רב ששת (דף נו:) אשת ישראל שנאנסה אף על פי שמותרת לבעלה פסולה לכהונה אמר רב כהנא אשת

דף יט.

כהן שנאנסה בעלה לוקה עליה משום טומאה:

(דף נט:) אמר רב שימי בר חייא נבעלה לבהמה כשרה לכהונה תניא נמי הכי נבעלה למי שאינו איש אע"פ שבסקילה כשרה לכהונה כי אתא רב דימי אמר מעשה בריבה אחת בהיתלו שהיתה מכבדת את הבית ורבעה כלב כופרי מאחוריה והכשירה רבי לכהונה:

מתני' (דף נו:) אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט מן האירוסין לא יאכלו בתרומה ר' אלעזר ור"ש מכשירין נתאלמנו או נתגרשו מן הנשואין פסולות מן האירוסין כשירות:

גמ' (דף ס:) תניא ר"ש בן יוחאי אומר גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשרה לכהונה וליתא לדר"ש בן יוחאי דאמרינן ההוא כהנא דנסיב גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד א"ל רב נחמן מאי האי אמר ליה דא"ר יעקב בר אידי אריב"ל הלכה כר"ש בן יוחאי א"ל זיל אפיק ואי לא מפיקנא לך ר' יעקב בר אידי מאוניך:

מתני' (דף נט.) כהן גדול לא ישא את האלמנה בין אלמנה מן האירוסין בין אלמנה מן הנשואין ולא את הבוגרת רבי אלעזר ור"ש מכשירין בבוגרת ולא ישא את מוכת עץ:

(דף סא.) אירס את האלמנה ונתמנה להיות כהן גדול יכנוס מעשה ביהושע בן גמלא שקידש את מרתא בת ביתוס ומינהו המלך להיות כהן גדול וכנסה:

שומרת יבם שנפלה לכהן הדיוט ונתמנה להיות כהן גדול אע"פ שעשה בה מאמר לא יכנוס כהן גדול שמת אחיו חולץ ולא מיבם:

גמ' (דף נט:) ת"ר אנוסת עצמו ומפותת עצמו לא ישא ואם נשא נשוי אנוסת חבירו ומפותת חבירו לא ישא ואם נשאה ר' אליעזר בן יעקב אומר הולד חלל וחכמים אומרים הולד כשר:

ואם נשא נשוי. אמר רב הונא אמר רב ומוציאה בגט אנוסת חבירו ומפותת חבירו לא ישא וכו' וקא מיפלגי ביש חלל מחייבי עשה ר' אליעזר בן יעקב סבר יש חלל מחייבי עשה ורבנן סברי אין חלל מחייבי עשה מ"ט דר' אליעזר בן יעקב דכתיב (ויקרא כ"א:י"ד) אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח כי אם בתולה וגו' הא בעולה לא יקח ולאו הבא מכלל עשה עשה וכתיב (ויקרא כ"א:ט"ו) לא יחלל זרעו בעמיו אכולהו ורבנן אלה הפסיק הענין ור' אליעזר בן יעקב סבר אלה למעוטי נדה כמאן אזלא הא דתניא אלה מאלה אתה עושה חלל ואי אתה עושה חלל מנדה כמאן כר' אליעזר בן יעקב אמר רב כהנא אמר רב הלכה כר' אליעזר בן יעקב וכן אמר רב גידל אמר רב הלכה כר"א בן יעקב:

מתני' (דף סא.) כהן הדיוט לא ישא את האילונית אלא אם כן יש לו אשה ובנים ר' יהודה אומר אע"פ שיש לו אשה ובנים לא ישא את האילונית שהיא זונה האמורה בתורה וחכמים אומרים אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות:

דף יט:

גמ' כהן הדיוט לא ישא את האילונית וכו' מ"ט משום פריה ורביה לא שנא כהן ולא שנא ישראל אלא משום דקא בעי למיתני ר' יהודה אומר אע"פ שיש לו אשה ובנים (דף סא:) לא ישאנה שהיא זונה האמורה בתורה דאזונה כהנים הוא דמיפקדי אבל ישראל לא מיפקדי משום הכי תנא רישא כהן תניא ר' אלעזר אומר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה אמר רב עמרם אין הלכה כר"א:

מתני' לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא אם כן יש לו בנים ב"ש אומרים שני זכרים וב"ה אומרים זכר ונקבה שנאמר (בראשית כב) זכר ונקבה בראם:

(דף סד.) נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל גירשה מותרת להנשא לאחר ורשאי השני לשהות עמה עשר שנים ואם הפילה מונה משעה שהפילה:

גמ' (דף סא:) אמר רב נחמן אמר שמואל אע"פ שיש לו לאדם כמה בנים אסור לעמוד בלא אשה שנא' (בראשית ב':י"ח) לא טוב היות האדם לבדו:

(דף סב.) איתמר היו לו בנים בכותיותו ונתגייר רבי יוחנן אמר קיים פריה ורביה ריש לקיש אמר לא קיים פריה ורביה היו לו בנים בכותיותו ונתגייר ר' יוחנן אמר אין לו בכור לנחלה ור"ל אמר יש בכור לנחלה והילכתא כר' יוחנן

א"ר אבא הכל מודים בעבד שאין לו חייס שנאמר (בראשית כ"ב:ה') שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור
איתמר היו לו בנים ומתו רב הונא אמר קיים מצות פריה ורביה ור' יוחנן אמר לא קיים מצות פריה ורביה רב הונא אמר קיים מצות פריה ורביה משום דרב אסי דאמר אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף והא הוה ליה ורבי יוחנן אמר לא קיים מצות פריה ורביה לשבת יצרה בעינן והא ליכא מיתיבי (דף סב:) בני בנים הרי הן כבנים מת אחד מהן או שנמצא סריס לא קיים מצות פריה ורביה תיובתיה דרב הונא תיובתא:
בני בנים הרי הן כבנים סבר אביי למימר הני מילי ברא לברא וברתא לברתא וכ"ש ברא לברתא אבל ברתא לברא לא אמר ליה רבא לשבת יצרה בעינן והא איכא דכולי עלמא מיהא תרי מחד לא וכן הלכה:
תני רבי יהושע נשא אשה בילדותו ישא אשה בזקנותו היו לו בנים בילדותו יהיו לו בזקנותו שנאמר (קהלת י"א:ו') בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך אמר רב מתנה הלכה כדברי ר' יהושע והא מילתא דרבנן היא אבל דאורייתא כיון שיש לו זכר ונקבה קיים מצות פריה ורביה אמר ריב"ל כל היודע באשתו שהיא יראת שמים ואינו פוקדה נקרא חוטא שנאמר (איוב ה':כ"ד) וידעת כי שלום אהלך וגו' ואמר ריב"ל חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך שנא' וידעת כי שלום אהלך וגו' ואמר רב יוסף לא נצרכה אלא סמוך לווסתה ואף על גב דאמרו רבנן חייב אדם לפרוש מאשתו סמוך לווסתה וכמה א"ר עונה והני מילי לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מיטריד:
תנו רבנן האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה והמשיאן סמוך לפירקן עליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך וגו' תנו רבנן האוהב את שכיניו והמקרב את קרוביו והנושא את בת אחותו (דף סג.) והמלוה סלע לעני בשעת דחקו עליו הכתוב אומר (ישעיה נח) אז תקרא וה' יענה:
אמר (דף סג:) [22]רב אשה רעה חייב לגרשה שנאמר (משלי כ"ב:י') גרש לץ ויצא מדון: נשא אשה ושהה עמה עשר שנים וכו' (דף סד.) תנו רבנן נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל

דף כ.

ויוציא ויתן כתובה שמא לא זכה לבנות ממנה ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר (בראשית י') מקץ עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען ללמדך שאין ישיבת חו"ל עולה

[22]ושם אי' רבא כו' מצוה לגרשה

לו מן המנין לפיכך היה הוא חולה או היא חולה או שניהן חבושין בבית האסורים אין עולה להן מן המנין (דף סד:) אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב לא שנו אלא בדורות הראשונים ששנותיהם מרובות אבל דורות אחרונים ששנותיהן מועטות שתי שנים ומחצה כנגד ג' עיבורין (אמר) רבא אמר רב נחמן שלש שנים כנגד שלש פקידות דאמר מר בראש השנה נפקדה שרה ורחל וחנה אמר רבא ליתנהו להני כללי מכדי מתניתין מאן תקן רבי והא ביומי [23]רבי דאימעוט שני דכתיב (תהילים צ׳:י׳) ימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו':

גירשה מותרת לינשא לאחר ורשאי השני לשהות עמה עשר שנים שני אין שלישי לא מתניתין מני רבי היא דאמר בתרי זימני הוי חזקה דתניא מלה ראשון ומת שני ומת שלישי לא תמול דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר שלישי תמול רביעי לא תמול ואסיקנא נשואין ומלקיות כרבי וסתות ושור המועד כרשב"ג נשואין כדאמרן מלקיות כדתנן מי שלקה ושנה ב"ד מכניסים אותו לכיפה ומאכילים אותו שעורים עד שכרסו נבקעת וסתות דתנן אין האשה (דף סה.) קובעת לה וסת עד שתקבענה שלשה פעמים ואינה מטהרת מן הוסת עד שתעקר ממנה שלשה פעמים שור המועד דתנן אי זה הוא שור המועד כל שהעידו בו שלשה פעמים ומסתברא דמילה כנשואין דבתרי זימני הויא חזקה דספק נפשות הוא וספק נפשות

דף כ:

להקל:

(דף סד:) אמר רבא לא ישא אדם אשה לא ממשפחת נכפין ולא ממשפחת מצורעים והוא דאיתחזק בתלתא זימני אבל בתרי זימני אקראי בעלמא הוא:

(דף סה.) תנו רבנן נשאת לראשון ולא היו לו בנים לשני ולא היו לו בנים לשלישי לא תנשא אלא למי שיש לו בנים ואם נשאת למי שאין לו בנים תצא בלא כתובה איבעיא להו נשאת לשלישי ולא היו לו בנים מהו דליתבעוה הנך קמאי מצי' אמרה להו השתא הוא דכחשי ואם נשאת לרביעי לבתר דאפקה שלישי בלא כתובה והיו לה בנים עם רביעי לא מפקא משלישי כלום דאמר לה השתא הוא דבריאת הוא אמר מינה והיא אמרה מיניה אמר ר' אמי דברים שבינו לבינה היא נאמנת מ"ט היא קים לה ביורה כחץ הוא לא קים ליה ביורה כחץ

[23] צ"ל דוד

חזינן לגאון דקאמר הא דאמר רב אמי דברים שבינו לבינה היא נאמנת לדברי משנה ראשונה הוא ולא עבדינן בה עובדא דתנן (נדרים דף צ:) בראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה חדא מינייהו האומרת השמים ביני לביניך והא אידחיא לה דתנן חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה אלא האומרת השמים ביני לביניך יעשו דרך בקשה

ואנן לא סבירא לן הכי דלא אתא רב אמי לאשמועינן דין משנה ראשונה אלא הא דרב אמי על מתני' דהכא אמירא דתנן נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל ותני עלה יוציא ויתן כתובה וקא מיבעיא לן השתא היכא דשהה עמה עשר שנים ולא ילדה וקא אתי ואמר מינה הוא דלאו בת אולודי היא ולית לה עלאי כתובה דבעינן לאפוקה ולמיסב איתתא אחריתי דבת אולודי היא וקאמרה איהי האי דשהאי

דף כא.

גבך עשר שנים ולא אולידנא מינך הוא דאינך יורה כחץ הילכך אי בעית לאפוקי הב לי כתובתי מאי וקאמר רב אמי דרבים שבינו לבינה היא נאמנת דאיהי קים לה ביורה כחץ הילכך לא מצי לאפוקה אלא עד דיהיב לה כתובתה וליכא למיחש בכי הא מילתא שמא עיניה נתנה באחר דהא אנן מפקינן לה על כרחה אבל משנה הראשונה לאו על הדין עיקר אמירא אלא במי שלא שהתה עם בעלה עשר שנים היא וקא אתיא איהי למיתבעיא לאפוקה ולמיתן לה כתובתה ואיהו לא בעי לאפוקה כלל למשנה ראשונה יוצאה ונוטלת כתובתה ולמשנה אחרונה דחיישינן שמא עיניה נתנה באחר יעשו דרך בקשה אבל האי דרב אמי טעמא אחרינא הוא כדפרשינן ועבדינן בה עובדא דהלכתא היא

והיכא דשהה עמה עשר שנים ולא ילדה ולא קא בעי לאפוקה ולמיסב איתתא אחריתי היו מפקינן לה מיניה כעל ברחיה ואפילו בשוטין ואפילו אמרה איהי דאירנא בהדיה בסהדי לא שבקינן לה אלא יוציא ויתן כתובה כדגרסינן בפרק המדיר :

(מכילתין דף סה.) אמר איזיל אינסיב איתתא אבדוק נפשאי אמר רב אמי אף בזו יוציא ויתן כתובה ורבא אמר נושא אדם כמה נשים והוא דאפשר ליה למיקם בסיפוקייהו וקיימא לן כרבא:

(דף סה:) הוא אמר אפילת בגו עשר שנין והיא אמרה לא אפילי אמר רב אמי אף בזו נאמנת היא דאם איתא דאפילה לא מחזקא נפשה בעקרתא תנו רבנן הפילה וחזרה והפילה וחזרה והפילה הוחזקה לנפלים הוא אומר אפילית תרי והיא אמרה תלתא אמר

רבי יצחק בן אלעזר עובדא הוה בי מדרשא ואמרו היא נאמנת דאם איתא דלא אפילה אחזוקי נפשה בניפלי לא מחזקא.
ובהני כולהו יוציא ויתן כתובה שמא לא זכה ליבנות ממנה:

מתני' האיש מצווה על פריה ורביה אבל לא האשה רבי יוחנן בן ברוקא אומר על שניהם הוא אומר (בראשית א':כ"ח) ויברך אותם אלהים ויאמר להם פרו ורבו:

גמ' טעמייהו דרבנן מהכא (בראשית א':כ"ח) ומלאו את הארץ וכבשוה איש דרכו לכבש ואין האשה דרכה לכבש רב יוסף אמר מהכא (בראשית ל"ה:י"א) אני אל שדי פרה ורבה ולא קאמר ליה פרו ורבו ולית הלכתא כר' יוחנן בן ברוקא ההיא איתתא דאתאי לקמיה דרב נחמן אמר לה לא מיפקדת אפריה ורביה אמרה ליה לא בעיא הך איתתא חוטרא לידא ומרא לקבורה אמר כל כי הא ודאי כייפינן ויוציא ויתן כתובה וכן הלכתא
יש מי שאומר שכתובה זו דמחייבינן לבעל בתביעת האשה מנה מאתים אבל תוספת לא ואע"ג דתנאי כתובה ככתובה דמי הכא אומדן דעתא הוא דכי אקני לה אדעתא למיקם קמיה אדעתא למישקל ולמיפק לא אקני לה ואי קשיא לך הממאנת וחברותיה שאין להן כתובה מנה מאתים (כתובות דף קא.) ויש להן תוספת התם בהדיא קתני לה מכדי ידע דקטנה היא דילמא מיחרטא ונפקא אמאי כתב לה אלא רצה לזלזל בנכסיו וכן בחברותיה שעומדות לצאת הוא הדין והוא הראייה וכשם שמצינו שיש תוספת בלא כתובה כך יש כתובה בלא תוספת כגון זו והמחייב בהו כתובה ותוספת צריך ראיה ברורה דמכללא לא מפקינן ממונא אמר רבי אלעא משום רבי יהודה בר' שמעון מותר לשנות בדברי שלום שנאמר (בראשית נ':י"ז) כה תאמרו ליוסף וגו' ר' נתן אומר מצוה שנאמר

דף כא:

(ש"א יז) ויאמר שמואל איך אלך וגו' ויאמר עגלת בקר תקח בידך ואמר רבי אלעא משום ר' יהודה ברבי שמעון כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע כך מצוה על האדם שלא לומר דבר שאינו נשמע רבי אבא אומר חובה שנאמר (משלי ח) אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך:

סליק פירקא

(דף סו.) **אלמנה** לכ"ג גרושה [וחלוצה] לכהן הדיוט הכניסה לו עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל עבדי מלוג לא יאכלו בתרומה עבדי צאן ברזל יאכלו ואלו הן עבדי מלוג אם מתו מתו לה ואם הותירו הותירו לה אע"פ שהוא חייב במזונותן לא יאכלו בתרומה ואלו הן

עבדי צאן ברזל אם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו הואיל וחייב באחריותן הרי אלו יאכלו בתרומה:

גמ' איתמר המכנסת שום לבעלה היא אומרת כליי אני נוטלת והוא אומר דמים אני נותן הדין עם מי רב יהודה אמר (דף סו:) הדין עמה רבי אמי אמר הדין עמו רב יהודה אמר הדין עמה משום שבח בית אביה דידה הוו רבי אמי אמר הדין עמו דאמר מר אם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו ברשותיה קיימי וכדידיה דאמו

תניא כוותיה דרב יהודה ותניא כוותיה דרבי אמי תניא כוותיה דרבי אמי עבדי צאן ברזל יוצאין בשן ועין לאיש אבל לא לאשה תניא כוותיה דרב יהודה המכנסת שום לבעלה אם רצה הבעל למכור לא ימכור ולא עוד אלא אפילו הכניס לה שום משלו אם רצה הבעל למכור לא ימכור מכרו שניהן לפרנסה זה היה מעשה לפני רבן גמליאל ואמר הבעל מוציא מיד הלקוחות אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כרב יהודה

ודייקי רבוואתא מדקתני במתניתין בעבדי צאן ברזל אם מתו מתו לו ולא קתני אם פחתו פחתו לו דוקא כעין מתו ממש דלא משמשי מעין מלאכתן כלל דכמאן דליתנהו דאמי הוא דחייב באחריותן ומשלם דמים אבל אי איתנהו אף על גב דבלו טובא ופחתו אי משמשי מעין מלאכתן נוטלתן האשה ואינו משלם דמים שדין עבדי צאן ברזל ודין נכסי צאן ברזל אחד הוא כדין אלו כך דין אלו ואנן לא חזינן להאי

דף כב.

דיוקא דהא מקשינן בגמרא למאן דאמר כל היכא דמיהייב באחריותן אכלי בתרומה מהא דתנן כהן ששכר פרה מישראל אע"פ שמזונותיה עליו לא יאכילנה בכרשיני תרומה וקא מפרקינן ותיסברא נהי דמחייב באונסיה בכחישה וביתרות דמיה מי מחייב מדקא מפרקי' הכי גבי שכירות פרה מכלל דלגבי צאן ברזל מיחייב אפילו בכחישה וביתרות דמים ולהכי אכלי בתרומה

ושמעת מינה דליתא להאי דיוקא דדקו קמאי ז"ל אלא מיהו אע"ג דדינא דגמרא הכי לא מחייבינן ליה לבעל השתא בכחישה וביתרות דמים דכיון דלא נהגי עלמא הכי כל מאן דמקבל לנכסי צאן ברזל וכתב להו עליה אדעתא דמנהגא הוא דמקבל להו עליה הילכך לא מיחייב אלא לפום מנהגא והאי מכרו שניהן לפרנסה דקאמר רשב"ג הבעל מוציא מיד הלקוחות לא איפשיטא שפיר דנעבד בה מעשה ההיא איתתא דעיילא ליה לגברא איצטלא דמילתא בכתובתה שכיב שקלוה יתמי פרסוה אמיתנא

דף כב:

אמר רבא קנייה מיתנא אמר ליה נאני בריה דרב יוסף בריה דרבא לרב כהנא והאמר רבא אמר רב נחמן הלכה כרב יהודה אמר ליה מי לא מודה רב יהודה דמחוסר גוביינא אילו מיגניב לאו יורשים חייבין לשלומי כיון דאילו מיגניב יורשים חייבין לשלומי ברשותייהו קיימי רבא לטעמיה דאמר הקדש חמץ (דף סז.) ושחרור מפקיעין מידי שעבוד גרסינן בסנהדרין בפרק נגמר הדין (דף מח.) היו אביו ואמו מזרקין לו כלים מצוה על אחרים להצילן אמר רשב"ג בד"א שלא נגעו במטה אבל נגעו במטה אסורין ודוקא דנגעו במטה הנקברת עמו משום דמיחלפא בתכריכי המת:

אמר רב יהודה הכניסה לו שני כלים באלף זוז ושבחו ועמדו על שני אלפים זוז אחד נוטלתו בכתובתה ואחד נותנת דמים ונוטלתו משום שבח בית אביה וכן הלכתא:

מתני' (דף סו.) בת ישראל שנשאת לכהן והכניסה לו בין עבדי מלוג ובין עבדי צ"ב הרי אלו יאכלו בתרומה (ב"ת ישרא"ל שנשא"ת לכה"ן ומ"ת והניח"ה מעובר"ת וכ"ן) בת כהן שנשאת לישראל והכניסה בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל הרי אלו לא יאכלו בתרומה: (דף סז.) בת ישראל שנשאת לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר שהעובר פוסל ואינו מאכיל דברי ר' יוסי אמרו לו מאחר שהעדת בנו על בת ישראל לכהן אף בת כהן לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר:

גמ' העובר פוסל ואינו מאכיל דברי ר' יוסי דקסבר דעובר במעי זרה זר הוא ואית ליה קנייה ולפיכך פוסל בעבדים מלאכול בתרומה בשביל היורשים מפני חלקו שהוא זר ולית הלכתא כוותיה אלא כרבנן דאמרי אין לעובר קנייה ואין לו חלק עד שיולד הילכך אפי' במעי גרושה לא פסיל להו לעבדים עד שיולד ותנן נמי בפרק יוצא דופן (דף מג:) תינוק בן יום אחד פוסל בתרומה.

פירוש בן גרושה שהוא חלל אינו פוסל את העבדים מלאכול בתרומה בשביל הבנים הכשרים עד שיהא בן יום א' אבל עובר במעי גרושה לא פסיל דלית ליה קנייה בגווייהו וכן הלכתא:

דף כג.

וכן הלכתא:

מתני' (דף סז:) העובר והיבם והאירוסין והחרש ובן ט' שנים ויום אחד פוסלין ולא מאכילין ספק שהוא בן תשע שנים ויום אחד ספק שאינו בן תשע שנים ויום אחד ספק

שהביא שתי שערות ספק לא הביא נפל הבית עליו ועל בת אחיו ואין ידוע אי זה מת ראשון צרתה חולצת ולא מתיבמת:

גמ' האי עובר אי בת כהן לישראל הוא פוסל לה בנעוריה פרט למעוברת אי בת ישראל לכהן היא לא מאכיל לה ילוד מאכיל שאינו ילוד אינו מאכיל והיבם אי בת כהן לישראל היא פוסל לה ושבה אל בית אביה פרט לשומרת יבם אי בת ישראל לכהן היא לא מאכיל לה קנין בספו אמר רחמנא והאי קנין דאחיו הוא:

והאירוסין אי בת כהן לישראל היא פסיל לה דקני דכי תהיה אמר רחמנא (דף סח.) והא קניה בהא הויה אי בת ישראל לכהן היא לא מאכיל מאי טעמא משום דעולא דאמר דבר תורה ארוסה בת ישראל לכהן אוכלת בתרומה ומה טעם אמרו אינה אוכלת בתרומה שמא ימזגו לה כוס בבית חמיה[24] ותשקה לאחיה ולאחיותיה:

והחרש אי בת כהן לישראל היא פסל לה דהא קנייה בתקנתא דרבנן אי בת ישראל לכהן היא לא מאכיל לה קנין כספו אמר רחמנא והאי לאו בר קנין הוא:

בן תשע שנים ויום אחד קא סלקא דעתין ביבם בן תשע למאי אי למיפסל קטן בן יומו נמי פסיל אי להאכיל גדול נמי לא מאכיל אמר רבא בן תשע שנים ויום אחד דהנך פסולין קתני דפסלי בביאתן כדתניא בן תשע שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי מצרי ואדומי כותי נתין חלל וממזר שבאו על הכהנת ועל הלויה ועל בת ישראל פסלוה והא מדקתני סיפא אם אינן ראויין לבא בישראל הרי אלו פסולין מכלל דרישא לאו בפסולין עסקינן רישא פסולי כהונה סיפא פסולי קהל פירוש קתני רישא להני פסולין גבי העובר והיבם וחביריו לפסול את הכהנות מן התרומה וקתני להו סיפא לפסול את הקהל מלינשא לכהונה:

גופא בן תשע שנים ויום אחד גר עמוני וכו' מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא (ויקרא כ"ב:י"ב) ובת כהן כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה אשכחן (דף סח:) כהנת לויה וישראלית מנא לן מבת ובת אשכחן לתרומה לכהונה מנא לן קל וחומר מגרושה ומה גרושה שמותרת בתרומה פסולה לכהונה זו שאסורה בתרומה אינו דין שפסולה לכהונה וכי מזהירין מן הדין גלויי מילתא בעלמא הוא וכותי ועבד פסלי מדר' יוחנן דאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל מניין לכותי ועבד שבאו על הכהנת ועל הלויה ועל בת ישראל שפסלוה שנאמר (ויקרא כ"ב:י"ג) ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה (דף סט.) מי שיש לו אלמנות וגירושין בה יצאו

[24] צ"ל אביה וכ"ה בס"י [וכ"ה הב"ח]

דף כג:

כותי ועבד שאין להם אלמנות וגירושין בה אשכחן כהנת לויה ובת ישראל מניין נמי מהכא בת ובת:

מתני' האונס והמפתה והשוטה לא פוסלין ולא מאכילין ואם אינן ראויין לבא בקהל הרי אלו פוסלין כיצד היה ישראל שבא על בת כהן תאכל בתרומה (דף סט:) עיברה לא תאכל נתחתך העובר במעיה תאכל היה כהן הבא על בת ישראל לא תאכל בתרומה עיברה לא תאכל ילדה תאכל נמצא כחו של בן גדול משל אב:

גמ' והשוטה תנינא להא דתנו רבנן שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשותיהן פטורות מן החליצה ומן היבום

איתמר הבא על ארוסתו בבית חמיו רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי איכא דאמרי בבא [עליה] כ"ע לא פליגי דבתריה דידיה שדינן ליה אלא כי איתמר הכי איתמר ארוסה שעיברה רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי

האי שמעתא קא הוינן בה בפרק עשרה יוחסין (קידושין דף עה.) ואסיקנא הכי רב דאמר הולד ממזר לאו ממזר ודאי הוי אלא ספק ממזר הוי ואסור בממזרת ושתוקי דאמר שמואל בדוקי הוא דבדקינן לה לאימי' ואי אמרה לכשר נבעלתי דהוא ארוס נאמנת והלכתא כהא כשמואל דקם ליה כאבא שאול דתנן אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי ואמרינן מאי בדוקי דבדקינן לה לאימיה ואי אמרה לכשר נבעלתי נאמנת ואף על גב דרוב פסולין אצלה ואמר רבא (קידושין דף עד.) הלכה כאבא שאול הילכך הלכתא כשמואל דקאי כותיה אבל ודאי אי בדקינן לה ואמרה דלא ידענא הולד ספק ממזר הוי ובהא לא פליג שמואל:

גרסינן בכתובות (דף יג:) ההוא ארוס וארוסתו דאתו לקמיה דרב יוסף הוא אמר מינאי והיא אמרה מיניה אמר רב יוסף למאי ניחוש לה חדא הא קא מודי ועוד האמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל דאמר נאמנת א"ל אביי ובהא כי לא מודי מי מכשר ר"ג והאמר שמואל לרב יהודה שיננא הילכתא כר"ג ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרין אצלה והכא רוב פסולין אצלה ולטעמיך תיקשי לך היא גופה הלכה ואת לא תעביד עובדא אלא הא לכתחילה והא דיעבד והכא כדיעבד היא:

מתני' העבד פוסל משום ביאה ואינו פוסל משום זרע כיצד בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל וילדה הימנו בן והלך הבן ונכבש

דף כד.

על השפחה וילדה ממנו בן הדי זה עבד היתה אם אביו בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה בת כהן לישראל תאכל בתרומה:

גמ' מאי טעמא אמר קרא (שמות כ"א:ד') האשה וילדיה תהיה לאדוניה:

סליק פירקא (דף ע.) **הערל** וכל הטמאים לא יאכלו בתרומה נשיהם ועבדיהם יאכלו פצוע דכא וכרות שפכה הם ועבדיהם יאכלו נשיהם לא יאכלו ואם לא ידעה משנעשה פצוע דכא וכרות שפכה הרי אלו יאכלו אי זה הוא פצוע דכא כל שנפצעו ביצים שלו אפילו אחת מהן כרות שפכה כל שנכרת הגיד אם נשתייר מעטרה אפילו כחוט השערה כשר:

(דף עו.) פצוע דכא וכרות שפכה מותרים בגיורת ומשוחררת ואין אסורין אלא מלבא בקהל שנאמר (דברים כ"ג:ב') לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל ה':

גמ' (דף עה.) ת"ר אי זה הוא פצוע דכא כל שנפצעו ביצים שלו ואפילו אחת מהן ואפילו ניקבו ואפילו נימוקו ואפילו חסרו אמר רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא כסריס חמה וכשר (דף עה:) אמר רב יהודה אמר שמואל פצוע דכא בידי שמים כשר אמר רבא היינו דקרינן

דף כד:

פצוע ולא קרינן הפצוע במתניתא תנא נאמר לא יבא פצוע דכא ונאמר לא יבא ממזר מה להלן בידי אדם אף כאן בידי אדם

אמר רבא פצוע בכולן דך בכולן פצוע בכולן בין שנפצע הגיד בין שנפצעו ביצים בין שנפצעו חוטי ביצים דך בכולן בין שנדך הגיד בין שנדכו ביצים בין שנדכו חוטי ביצים כרות בכולן בין שנכרת הגיד בין שנכרתו גידי ביצים בין שנכרתו חוטי ביצים

(דף עו.) תנו רבנן ניקב פסול מפני שהוא שותת נסתם כשר מפני שהוא מוליד וזהו פסול שחוזר להכשרו זהו למעוטי מאי למעוטי קרום שעלה מחמת מכה בריאה [דאינו קרום] אמר רבה בר רב הונא המטיל מים משני מקומות פסול אמר רבא לית הלכתא לא כברא ולא כאבא ברא הא דאמרן אבא מאי היא דאמר רב הונא נשים המסוללות זו בזו פסולות לכהונה ולא היא אפילו לר' אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה הני מילי איש אבל אשה פריצותא בעלמא היא וכ"ש שאין הלכה כרבי אלעזר :

מתני' (דף עו:) עמוני ומואבי אסורין ואיסורן איסור עולם אבל נקבותיהן מותרות מיד מצרי ואדומי אינן אסורין אלא עד שלשה דורות אחד זכרים ואחד נקבות אמר ר' שמעון

קל וחומר הדברים ומה אם במקום שאסר את הזכרים איסור עולם התיר את הנקבות מיד מקום שלא אסר את הזכרים אלא עד שלשה דורות אינו דין שנתיר את הנקבות מיד אמרו לו אם הלכה נקבל ואם לדין יש תשובה אמר להן לא כי אלא הלכה אני אומר: (דף עח:) ממזרים ונתינין אסורין איסור עולם אחד זכרים ואחד

דף כה.

נקבות: (דף עט:) אמר רבי יהושע שמעתי שהסריס חולץ וחולצין לאשתו והסריס לא חולץ ולא חולצין לאשתו ואין לי לפרש אמר רבי עקיבא אני אפרש סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו שהיתה לו שעת הכושר סריס חמה לא חולץ ולא חולצין לאשתו שלא היתה לו שעת הכושר ר' אליעזר אומר לא כי אלא סריס חמה חולץ וחולצין לאשתו שיש לו רפואה סריס אדם לא חולץ ולא חולצין לאשתו מפני שאין לו רפואה העיד ר' יהושע בן בתירא על בן מגוסת שהיה בירושלים סריס אדם ויבמו את אשתו לקיים דברי ר' עקיבא:

גמ' היכי דמי סריס חמה אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן כל (דף פ.) שלא ראה מעולם שעה אחת בכשרותו מנא ידעינן אמר אביי כל המטיל מים ואינו עושה כיפה א"ר אבהו סימני סריס ואילונית ובן שמונה אין עושין בהן מעשה עד שיהו בן עשרים שנה ובן שמונה מי קא חיי והתניא בן שמונה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו בשבת אבל אמו שוחה עליו ומניקתו (דף פ:) מפני הסכנה הכא במאי עסקינן [25]בשלא גמרו סימניו דתניא אי זה הוא בן שמונה כל שלא כלו חדשיו רבי אומר סימנין מוכיחין שערו וצפרניו שלא גמרו טעמא דלא גמרו הא גמרו אמרינן האי בר ז' הוא

דף כה:

ואישתהוי הוא דאישתהי ת"ר אי זה הוא סריס כל שהוא בן עשרים ולא הביא שתי שערות ואפי' הביא שתי שערות לאחר מיכן הרי הוא כסריס לכל דבריו ואלו הן סימניו כל שאין לו זקן ושערו לקוי ובשרו מחליק ר"ש בן גמליאל אומר משום ר' יהודה בן יאיר כל שאין מימי רגליו מעלין רתיחות ויש אומרים כל המטיל מים ואינו עושה כיפה וי"א כל ששכבת זרעו [26]דוהה ויש אומרים כל שאין מימי רגליו מחמיצין ואחרים אומרים

[25] בגמ' בשגמרו
[26] בד"ס הגי' דוחה

כל שרוחץ בימות הגשמים ואין בשרו מעלה הבל רבי שמעון בן אלעזר אומר כל שקולו לקוי ואין ניכר בין איש לאשה
ואי זו היא אילונית כל שהיא בת עשרים ולא הביאה שתי שערות ואפילו הביאה לאחר מיכן הרי היא כאילונית לכל דבריה ואלו הן סימניה כל שאין לה דדין ומתקשה בשעת תשמיש רשב"ג אומר כל שאין לה שיפולי מעים כנשים ר' שמעון בן אלעזר אומר כל שקולה עבה ואינה ניכרת בין איש לאשה איתמר סימני סריס רב הונא אמר עד שיהו כולן ורבי יוחנן אמר אפילו באחד מהן היכא דהביא שתי שערות בזקן כולי עלמא לא פליגי דעד שיהו כולן כי פליגי בשלא הביא רב הונא אמר עד שיהו כולן ורבי יוחנן אמר אפילו באחד מהן

דף כו.

וקיימא לן כרבי יוחנן:
(דף עט:) **מתני'** הסריס לא חולץ ולא מייבם וכן אילונית לא חולצת ולא מתיבמת הסריס שחלץ ליבמתו לא פסלה בעלה פסלה מפני שבעילתו בעילת זנות וכן אילונית שחלצו לה אחין לא פסלוה בעלוה פסלוה מפני שבעילתן בעילת זנות:
גמ' (דף פ:) קתני סריס דומיא דאילונית מה אילונית בידי שמים אף סריס בידי שמים אבל בידי אדם חולץ וסתמא כר' עקיבא דאמר בידי אדם אין בידי שמים לא ושמעינן מינה דהלכתא כר"ע דהוה ליה מחלוקת ואח"כ סתם וקי"ל מחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם:
מתני' (דף פא.) סריס חמה כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה רבי יוסי ורבי שמעון אומרים אנדרוגינוס כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה רבי יהודה אומר טומטום שנקרע ונמצא זכר לא יחלוץ מפני שהוא כסריס אנדרוגינוס נושא אבל לא נישא ר' אליעזר אומר חייבין עליו סקילה כזכר:
גמ' אמר רב (דף פג.) ליתא למתני' מקמי ברייתא דתניא רבי יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמו הוא ולא הכריעו בו חכמים אם זכר הוא אם נקבה הוא אדרבה ליתא לברייתא מקמי מתניתין

דף כו:

מדשבקיה ר' יוסי לבר זוגיה ש"מ הדר ביה אמרי בי רב משמיה דרב הלכה כרבי יוסי באנדרוגינוס ובהרכבה וכן הלכה:

סליק פירקא

(דף פד.) **יש** מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן מותרות לאלו ולאלו ואסורות לאלו ולאלו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן כהן הדיוט שנשא את האלמנה ויש לו אח כהן גדול חלל שנשא כשרה ויש לו אח כשר ישראל שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר ממזר שנשא ממזרת ויש לו אח כשר מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן:

ואלו מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן כהן גדול שקידש את האלמנה ויש לו אח כהן הדיוט כשר שנשא חללה ויש לו אח חלל ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ממזר ממזר שנשא ישראלית ויש לו אח ישראל מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן ואלו אסורות לאלו ולאלו כהן גדול שנשא אלמנה ויש לו אח כהן גדול או כהן הדיוט כשר שנשא חללה ויש לו אח כשר ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר אסורות לאלו ולאלו ושאר כל הנשים מותרות לאלו ולאלו:

גמ' (דף פד:) אמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולין מותיב רבין בר רב נחמן לא יקחו לא יקחו מלמד שהאשה מוזהרת ע"י האיש (לא) [אמר רבא] כל היכא דהוא מוזהר היא נמי מוזהרת כגון גרושה לכהן שהוא מוזהר שלא לישא אותה אף היא מוזהרת שלא לינשא לו וכל היכא דהוא אינו מוזהר היא נמי אינה מוזהרת כגון חלל שאינו מוזהר שלא לישא כהנת הכהנת נמי אינה מוזהרת שלא לינשא לחלל וכן הלכתא וגרסינן נמי בקדושין בפרק עשרה יוחסין (דף עג.) והלכתא גר מותר בכהנת לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולין ומותר בממזרת כר' יוסי דאמר קהל גרים לא איקרי קהל:

מתני' (דף פד.) שניות מדברי סופרים שניה לבעל ולא שניה ליבם אסורה לבעל ומותרת ליבם שניה ליבם ולא שניה לבעל אסורה ליבם ומותרת לבעל שנייה לזה ולזה אסורה לזה ולזה אין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות

דף כז.

ולא בלאות והולד כשר וכופין אותו להוציא אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין יש להן כתובה:

גמ' (דף פה.) בעו מיניה בני בידרי מרב ששת שניה לבעל ולא שניה ליבם יש לה כתובה מיבם או אין לה כתובה מיבם כיון דאמר מר כתובתה על נכסי בעלה הראשון אין לה או דילמא כיון דאילו לית לה מראשון תקינו לה רבנן משני אית לה ופשיט להו אם היתה שניה לבעל אין לה כתובה ואפילו מיבם:

בעא מיניה ר' אלעזר מר' יוחנן אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש לה מזונות או אין לה מזונות היכי דמי אלימא בדיתבה תותיה בעמוד והוצא קאי מזוני אית לה לא צריכא שהלך הוא למדינת הים ולותה ואכלה מאי מזוני תנאי כתובה נינהו ומדאית לה כתובה אית לה מזוני או דילמא כתובה דלמישקל ומיפק אית לה אבל מזוני דילמא תתעכב ותותיב גביה לית לה אמר ליה אין לה והא תניא יש לה כי תניא ההיא לאחר מיתה וכן הילכתא:

ת"ר אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש לה כתובה פירות מזונות ובלאות והיא פסולה וולדה פסול וכופין אותו להוציא שניות מדברי סופרים אין להן כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות והיא כשרה וולדה כשר וכופין אותו להוציא אמר רבי שמעון בן אלעזר מפני מה אמרו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש לה כתובה מפני שהוא כשר והיא פסולה וכל מקום שהוא כשר והיא פסולה (דף פה:) קנסו אותו בכתובתה ומפני מה אמרו שניות מדברי סופרים אין להם כתובה מפני שהוא כשר והיא כשרה וכל מקום שהוא כשר והיא כשרה קנסו אותה בכתובתה רבי אומר הללו דברי תודה ואין דברי תורה צריכין חיזוק והללו דברי סופרים ודברי סופרים צריכין חיזוק דבר אחר זה הוא מרגילה וזו היא מרגילתו

האי דקתני אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש להן כתובה הני מילי בשהכיר בה אבל אם לא הכיר בה יש לה תוספת אבל מנה מאתים אין לה וכן ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין כיוצא בהם והאי דקתני הכא שניה אין לה כתובה מנה מאתים הוא דלית לה אבל תוספת יש לה וכבר ביררנוה בפרק אלמנה ניזונת והא דקתני יש להן מזונות לאחר מיתת בעלה הוא דיש לה כדאוקימנא לעיל:

מתני' בת ישראל מאורסת לכהן מעוברת מכהן שומרת יבם לכהן וכן בת כהן לישראל לא תאכל בתרומה וכו':

(דף פז:) **האשה** שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ונשאת לאחר ואחר כך בא בעלה תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה

דף כז:

ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות על זה ועל זה ואם נטלה מזה ומזה תחזיר והולד ממזר ולא זה וזה מטמאין לה ולא זה וזה זכאין לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה היתה בת ישראל נפסלה מן הכהונה בת לוי מן המעשר בת כהן מן התרומה ואין יורשיו של זה ויורשיו של זה יורשין כתובתה מתו אחיו של זה ואחיו

של זה חולצין ולא מיבמין רבי יוסי אומר כתובתה על נכסי בעלה הראשון רבי אלעזר אומר הראשון זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה רבי שמעון אומר ביאתה וחליצתה מאחיו הראשון פוטרת צרתה ואין הולד ממנו ממזר ואם נשאת שלא ברשות ב"ד מותרת לחזור לו נשאת על פי בית דין תצא ופטורה מן הקרבן ושלא על פי בית דין תצא וחייבת בקרבן יפה כח בית דין שפטרוה מן הקרבן התירוה בית דין להנשא והלכה וקלקלה חייבת בקרבן שלא התירוה אלא להנשא:

גמ' אוקימנא לרישא דמתניתין דקתני תצא מזה ומזה שנשאת ברשות בית דין ובעד אחד דאי אית לה שני עדים לא צריכה לב"ד ומשום הכי תצא מזה ומזה וסיפא דקתני נשאת שלא ברשות מותרת לחזור לו שלא ברשות בית דין אלא בשני עדים ולפיכך מותרת לחזור לו

דף כח.

דהויא לה אנוסה דאמרי' מאי הוה לה למעבד (דף פח.) וכן אמר רב לא שנו אלא שנשאת בעד אחד אבל נשאת בשני עדים לא תצא מהיתרה של בעל הראשון ולית הלכתא הכין אלא לא שנא נשאת על פי בית דין ובעד אחד ולא שנא נשאת על פי שני עדים אם בא בעלה הראשון תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה דאמרינן לקמן (דף צא:) רב פפא סבר למיעבד עובדא דמאי הוה לה למיעבד אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא והא אנן תנן הני מתניתא א"ל ולא שנינהו א"ל ואנן אשינויא ניקום וניסמוך דאלמא לית הלכתא כרב דאמר לא תצא מהיתרה של בעלה הראשון ולא כרבי שמעון דאמר נשאת שלא ברשות מותרת לחזור לו ואף על גב דאמר רב הכין הלכתא לא סמכינן עליה: (דף פח:) וצריכה גט מזה ומזה: בשלמא מראשון תיבעי גט אלא משני אמאי זנות בעלמא הוא אמר רב הונא גזירה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצאת אשת איש יוצאת בלא גט אי הכי סיפא דקתני אמרו לה מת בעליך ונתקדשה ואח"כ בא בעלה מותרת לחזור לו ה"נ נימא גזירה שמא יאמרו גירש זה וקידש זה ונמצאת אשת איש יוצאת בלא גט (דף פט.) סיפא אמרי קידושי טעות הוו רישא נמי אמרי נישואי טעות הוו אלא רישא דעבדה איסורא קנסוה רבנן סיפא דלא עבדה איסורא לא קנסוה דבנן:

ואין לה כתובה מ"ט תקינו רבנן כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכא תהא קלה בעיניו להוציאה:

ולא מזונות ולא פירות ולא בלאות מ"ט תנאי כתובה ככתובה דמי וכיון דלית לה כתובה לית לה תנאי:

ולא פירות פירוש פירות שאכל הבעל מנכסי מלוג לאחר שנשאת לשני ולא בלאות מה שבלה מנכסי צאן ברזל ואבד לגמרי אינו משלם לה תחתיו אבל בלאות שהן קיימין יש לה ונוטלתן כדגרסינן בכתובות בפרק אלמנה ניזונית היוצאת משום שם רע נוטלת מה שבפניה ויוצאה מסייעא ליה לרב הונא דאמר זינתה לא

דף כח:

הפסידה בלאותיה קיימין:

ירושלמי [27]ולא פירות אמר רבי אבינא שאינה יכולה להוציא ממנו פירות שאכל הדא דתימא בשנטלה כתובה או מזונות משבא ראשון אבל אם נטלה עד שלא בא הראשון כמה דלא מפקא מיניה כך לא מפיק מינה:

(דף פט:) אמר ר' יצחק מניין שהפקר בית דין היה הפקר שנאמר (עזרא י':ח') וכל אשר לא יבא לשלשת הימים בעצת השרים והזקנים יחרם כל [28](אשר לו) ר' אלעזר אומר מהכא (יהושע י"ט:נ"א) אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי האבות למטות בני ישראל וגו' וכי מה ענין ראשים אצל אבות לומר לך מה אבות מנחילין לכל מי שירצו אף ראשים מנחילין לכל מי שירצו:

והולד ממזר מזה ומזה בשלמא משני הוי ממזר אלא מראשון אמאי אשתו היא וישראל מעליא הוא וקא שרינן בממזרת אמר שמואל אסור בממזרת וכן כי אתא רבין א"ר יוחנן אסור בממזרת ואמאי קרו ליה ממזר לאסרו בבת ישראל (דף צ:) תניא א"ר אליעזר בן יעקב שמעתי שב"ד היו מכין ועונשין שלא מן התורה ולא לעבור על דברי תורה אלא לעשות סייג לתורה ומעשה באחד שרכב על הסוס בשבת בשני יוונים והביאוהו לב"ד וסקלוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך ושוב מעשה באדם אחד שהטיח את אשתו תחת התאנה והביאוהו לב"ד והלקוהו לא מפני שראוי לכך אלא מפני שהשעה צריכה לכך:

ולא זה וזה מטמאין לה כדכתיב (ויקרא כד) כי אם לשארו הקרוב ואמר מר שארו זו אשתו וכתיב (ויקרא כד) לא יטמא בעל יש בעל מיטמא ויש בעל אינו מיטמא הא כיצד מיטמא הוא לאשתו כשרה ואינו מיטמא לאשתו פסולה:

(דף צא.) ואין יורשיו של זה ויורשיו של זה יורשין כתובתה כתובה מאי עבידתא והאמרת לית לה כתובה אמר רב פפא כתובת בנין דיכרין מהו דתימא איהי דעבדא

[27]כאן הל"א ע"ש כי חסר כאן
[28]צ"ל רכושו

איסורא קנסוה רבנן לזרעה לא קנסו רבנן קמ"ל מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מיבמין אחיו של ראשון חולץ מדאורייתא ולא מיבם מדרבנן ואחיו של שני חולץ מדרבנן ולא מיבם לא מדאורייתא ולא מדרבנן:

מתני' (דף צב.) האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ואחר כך מת בנך ונשאת ואחר כך אמרו לה חילוף היו הדברים תצא והולד הראשון והאחרון

דף כט.

ממזר :

גמ' ת"ר זו דברי ר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין אבל חכמים אומרים אין ממזר ביבמה אמר רב יהודה אמר רב (דף צב:) מנין שאין קידושין תופסין ביבמה שנאמר (דברים כ"ה:ה') לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר לא תהא בה הויה לזר ושמואל אמר בעניותינו צריכה גט מספקא ליה לשמואל האי לא תהיה אי ללאו הוא דאתא אי דלא תפסי בה קידושי הוא דאתא אמר ליה רב מרי בר רחל לרב אשי הכי אמר אמימר הילכתא כוותיה דשמואל

אמר רבא השתא דאמר אמימר הילכתא כוותיה דשמואל אם היה יבמה כהן חולץ לה ושריא ליה איתגורי איתגר אם כן מצינו חוטא נשכר אלא אם היה יבמה ישראל נותן לה שני גט והותרה לו אמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב יבמה קידושין אין בה נישואין יש בה משום

דף כט:

דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים פירוש קידושין אין בה אם נתקדשה לאחר קודם שיחלוץ לה יבמה אינה נאסרת על יבמה אלא אם נישאת נאסרת על יבמה משום דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים

ואיתמר משמיה דרב יהודאי גאון ז"ל שומרת יבם שנשאת בלא חליצה אם אין לה בנים תצא מזה ומזה מבעל בגט ומיבם בחליצה ואסורה להם עולמית משום דמיחלפא באשה שהלך בעלה למד"ה אבל אם נתקדשה ולא נשאת אם היה יבמה ישראל נותן לה המקדש גט ומותרת ליבם ולמי שקידשה אסורה לו עולמית כדי שלא יהא חוטא נשכר נשאת והיו לה בנים אם היה בעלה ישראל חולץ היבם ויושבת תחת בעלה ואפוקי לא מפקינן לה דכיון דאשה שהלך בעלה למדינת הים ונשאת הולד ממזר מזה ומזה ואם אתה אומר תצא אתה מוציא לעז על בניה ואם היה בעלה כהן ויש לה בנים ממנו אינה חולצת אלא

פורש ממנה ואסור לו לבא עליה כל ימיו של יבם ואם מת היבם מותרת לבעלה ואם מתו בניה בלא זרע בחיי היבם תצא מבעל בגט ומיבם בחליצה אלו הדברים שנאמרו משום רב יהודאי גאון ז"ל

ואיכא מאן דאמר דהני מילי לאו דסמכא הן דליתיהון בגמרא ועוד דגרסינן בהדיא בתלמוד ארץ ישראל בזה המקום ובמסכת גיטין בפרק הזורק יבמה שנשאת בלא חליצה רבי ירמיה אמר זה חולץ וזה מקיים ורבי יוחנן אמר תצא ורבי אילא אמר תצא אמר רב זבידא מתניתין מסייעא ליה לר' יוחנן הכונס את יבמתו וצרתה נשאת לאחר ונמצאת זו אילונית תצא מזה ומזה ושלשה עשר דבר בה והא מתני' בשיש לה בנים היא דקתני והולד ממזר מזה ומזה שמעינן מינה דאפילו יש לה בנים א"ר יוחנן תצא מדאמרינן מתני' מסייע ליה ואסיקנא אלו דברי ר' מאיר שאמר משום רבי עקיבא רביה וחכמים אומרים אין ממזר ביבמה הא לצאת מזה ומזה דברי הכל תצא ואמר ר' יוחנן תצא ר' יוסי שאל לרבי פינחס היך רבי סבר א"ל כר' ירמיה דאמר זה חולץ וזה מקיים אמר ליה חזור בך דאי לא כתיבנא עלך זקן ממרא השתא דתניא לא אפרישו בין יש לה בנים לבין אין לה בנים אלא סתם שנינו תצא ורבי יוחנן אמר תצא מנא לן להתיר מספק ומסתברא דלא אמר רבי ירמיה זה חולץ וזה מקיים אלא בשיש לה בנים וברור הוא

איליו מילי דאשכחנן למקצת רבואתא ומילי דסברא נינהו דלא שבקינן תלמוד ערוך ואזלינן בתר סברא ודאי אי איתנהו להני מילי דמר רב יהודאי לא הוה שתיק גמרא מינייהו:

(דף צג:) בעו מיניה מרב ששת עד אחד ביבמה מהו מי אמרינן טעמא דעד אחד משום מילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר הכא נמי לא משקר או דילמא טעמא דעד אחד משום דהיא גופה דייקא ומינסבא והכא זימנין דרחמא ליה לא דייקא ומינסבא מאי ופשט רב ששת דעד אחד מהימן איכא דאמרי הא לא תיבעי לך דאפילו היא נמי מהימנא דתנן (דף קיד:) האשה שאמרה מת בעלי תנשא מת בעלי תתיבם אלא כי קא מיבעיא לי למישרי יבמה לעלמא ופשט רב ששת דמהימן ורבא (דף צד.) נמי פשט דעד אחד נמי נאמן ביבמה מקל וחומר לאיסור כרת התרתה לאיסור לאו לא כל שכן וקאמרי רבואתא אע"ג דדחינן להא דרב ששת ולהא דרבא הנך דחיאתה לאו דסמכא נינהו אלא קיימא לן דעד אחד נאמן ביבמה כדפשט רב ששת וכדפשט רבא וכן הילכתא:

מתני' (דף צב.) אמרו לה מת בעליך ונתקדשה ואחר כך בא בעלה מותרת לחזור לו ואע"פ שנתן לה האחרון גט לא פסלה מן הכהונה זה מדרש

דף ל.

דרש רבי אלעזר בן מתיא (ויקרא כ"א:ז') ואשה גרושה מאישה ולא מאיש שאינו אישה:

גמ' (דף צד.) אמר רב הוה ליה[29] לאלעזר בן מתיא למידרש בהאי קרא מרגניתא ודרש בה חספא מאי מרגניתא ואשה גרושה מאישה אפי' לא נתגרשה אלא מאישה נפסלה מן הכהונה כגון דאמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם אע"ג דלעלמא לא הוו גרושין ולא שריא לאינסובי בהאי גיטא לדידיה מיהא איפסלא דאי כהן הוא איפסילא מיניה והיינו ריח הגט דפסיל בכהונה:

מתני' מי שהלכה אשתו למדינת הים ובאו ואמרו לו מתה אשתו ונשא את אחותה ואחר כך באה אשתו מותרת לחזור לו (דף צד:) ומותר בקרובות שניה ושניה מותרת בקרוביו ואם מתה הראשונה מותר בשניה אמרו לו מתה אשתו ונשא אחותה ואח"כ אמרו לו קיימת היתה ומתה הולד הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר רבי יוסי אומר כל שהוא פוסל על ידי אחרים פוסל על ידי עצמו וכל שאינו פוסל על ידי אחרים אינו פוסל על ידי עצמו:

גמ' ואף על גב דאזלא אשתו וגיסו למדינת הים דאהנו הני נשואין דקא מיתסרא אשת גיסו אגיסו אשת גיסו אסירא ואשתו שריא ולא אמרינן מתוך שנאסרה אשת גיסו אגיסו תיאסר אשתו עליו לימא מתניתין דלא כרבי עקיבא דאי רבי עקיבא הויא לה אחות גרושתו דתניא כל עריות שאמרו אין צריכות הימנו גט חוץ מאשת איש שנשאת על פי בית דין או ע"פ עדים ורבי עקיבא מוסיף אף אשת אח ואחות אשה כיון דאמר רבי עקיבא בעיא גט ממילא איתסרא עליה דהויא לה אחות גרושתו

ולאו מי איתמר עלה אמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב האי אשת אח היכי דמי כגון שקידש אחיו את האשה והלך למדינת הים ושמע שמת אחיו ועמד ויבם את אשתו ואחר כך בא אחיו דאמרי אינשי הך קמא תנאה הוה ליה בקידושין והאי שפיר קא נסיב והאי אחות אשה נמי היכי דמי כגון שקידש אשה והלכה לה למדינת הים ושמע שמתה ועמד ונשא את אחותה דאמרי אינשי הך קמייתא תנאה הוה ליה בקידושין והאי שפיר נסיב אבל בנשואין דליכא למימר תנאה הוה ליה בנשואין לא אמר רבי עקיבא דצריכה הימנו גט הילכך הויא מתניתין כוותיה וכיון דמתניתין כוותיה הלכתא כוותיה וחזינן מאן דכתב כל האסורות לאדם איסור ערוה ובא עליהן אין צריכות הימנו גט חוץ מאחות אשתו ואשת אחיו ואשת איש שנשאת על פי בית דין מפני שיש להן היתר

[29] בגמ' ברא"ש אית' לר' אלעזר [וכ"ה הב"ח]

אחר איסורן גזירה שמא יאמרו בהיתר נשאת ויוצאת בלא גט ולא קא מפליג בין נשואין לקדושין ואנן כתבינן מאי דסבירא לן:

תניא (במדבר ה':י"ג) ושכב איש אותה (דף צה.) אותה שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה והלא דין הוא ומה במקום שבא על איסור קל שהיא אשת איש שאין האוסרה אוסרה כל ימיו נאסר האוסר מקום שבא על איסור חמור שהיא אחות אשה שאחותה אוסרתה על בעלה כל ימי חייה אינו דין שנאסר האוסר אמר רבי יהודה לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בבא על חמותו שפסל את אשתו ועל מה נחלקו בבא על אחות אשתו שבית שמאי אומרים פסל ובית הלל אומרים לא פסל א"ר יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית

דף ל:

הלל בבא על אחות אשתו שלא פסל ועל מה נחלקו בבא על חמותו שבית שמאי אומרים פסל ובית הלל אומרים לא פסל אמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה כר' יהודה ההוא דעבד איסורא מחמותיה אתייה רב יהודה ונגדיה אמר ליה אי לאו דאמר שמואל אין הלכה כר' יהודה אסרתה לאיתתך עלך איסורא דלעלם:

רבי יוסי אומר כל שפוסל על ידי אחרים פוסל ע"י עצמו וכו' איבעיא לן (דף צה:) מאי קאמר רבי יוסי אמר ר' אמי רבי יוסי ארישא דמתני' קאי דקתני נשאת ע"פ [ב"ד] תצא ופטורה מן הקרבן [שלא] ע"פ ב"ד תצא וחייבת בקרבן ות"ק סבר לא שנא ע"פ ב"ד ולא שנא על פי עדים אשתו שריא ואמר ליה רבי יוסי על פי ב"ד דפסיל על ידי אחרים פוסל ע"י עצמו על פי עדים דאינו פוסל ע"י אחרים אינו פוסל על ידי עצמו

ורבי יצחק נפחא אמר לעולם ר' יוסי אסיפא דמתני' פליג דשמעיה לתנא קמא דקאמר לא שנא דאזיל אשתו וגיסו למדינת הים ולא שנא דאזיל ארוסתו וגיסו למדינת הים ובאו ואמרו לו מתה אשתך ומת גיסך ונשא את אחותה ואחר כך באו אשתו וגיסו אשת גיסו אסורה אגיסו ואשתו מותרת לו אמר ליה ר' יוסי ארוסתו וגיסו דאיכא למימר תנאה הוה ליה בקידושין והאי דנסיב לאחותה שפיר קא נסיב ובעיא גיטא מיניה דלא לימרו אשת איש יוצאה בלא גט דפסיל לה ע"י אחרים דהיינו גיסו דכיון דנפקא מיניה בגיטא איפסילא לה מבעלה הכי נמי פוסל ע"י עצמו ואיתסרא ליה איתתיה עליה דהויא לה אחות גרושתו אבל היכא דאזול אשתו וגיסו למדינת הים וקא נסיב לה לאחותה דליכא למימר תנאה ה"ל בנשואין ושפיר קא נסיב לה להאי כדאיכא למימר באירוסין דלא בעיא

גיטא מיניה ולא קא פסיל על ידי אחרים דהא לא איתסרא אשת גיסו אגיסו אינו פוסל נמי על ידי עצמו ושריא ליה איתתיה דהא ליתא אחות גרושתו
אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי ואיסתפק לן בגמרא דהא דאמר שמואל הלכה כר' יוסי אליבא דמאן אי אליבא דרבי אמי אי אליבא דר' יצחק נפחא וכיון דלא איתברר כמאן מינייהו

דף לא.

פסק לא שרינא לאשת גיסו אגיסו מספיקא:

מתני' (דף צו.) אמרו לו מתה אשתך ונשא אחותה מאביה מתה ונשא אחותה מאמה מתה ונשא אחותה מאביה מתה ונשא אחותה מאמה מותר בראשונה ובשלישית ובחמישית ופוטרות צרותיהן ואסור בשניה וברביעית ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה ואם בא על השניה לאחר מיתת הראשונה מותר בשניה וברביעית ופוטרת צרותיהן ואסור בשלישית ובחמישית ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה בן תשע שנים ויום אחד הוא פוסל על ידי אחים והאחים פוסלין על ידו אלא שהוא פוסל תחלה והאחים פוסלים תחלה וסוף כיצד בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו פוסל על ידי אחים באו עליה אחים או עשו בה מאמר או נתנו גט או חלצו פוסלים על ידו:

גמ' ולבסוף לא פסיל והא תאני רב זביד בר אושעיא העושה מאמר ביבמתו ואח"כ בא אחיו שהוא בן תשע שנים ויום אחד עליה פסלה אמרי ביאה פסיל ואפילו בסוף מאמר תחלה פסל ולבסוף לא פסל:
גרסינן בנדה (דף מה.) בפרק יוצא דופן בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ואינו נותן גט עד שיגדיל ואקשינן ולכי גדיל כגט סגי ליה והתניא עשו ביאת בן תשע שנים כמאמר בגדול מה מאמר בגדול צריך גט למאמרו וחליצה לזיקתו אף ביאת בן תשע צריך גט לביאתו וחליצה לזיקתו ופרקינן הכי קאמר עד שיגדיל ויבעול ויתן גט:

מתני' (דף צו:) בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת חולצת ולא מתיבמת נשא אשה ומת הרי זו פטורה:

גמ' תנינא להא דת"ר שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשיהן פטורות מן החליצה ומן היבום:

סליק פירקא

דף לא:

(דף צז.) **נושאין** על האנוסה ועל המפותה והאונס והמפתה על הנשואה חייב נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת בנו ומפותת בנו רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו:

גמ' תנינא להא דתנו רבנן אנס אשה מותר לישא בתה נשא אשה אסור לישא בתה והא דתנן הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה מדרבנן ומתני' דתנן נושאין לכתחילה לאחר מיתה תנא:

מנא הני מילי דמי שאנס אשה מותר לישא בתה דת"ר בכולן נאמרה שכיבה וכאן נאמרה קיחה (ויקרא כ':י"ד) ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה לומר לך דרך ליקוחין אסרה תורה רבא אמר אנס אשה מותר לישא בתה מהכא (ויקרא י"ח:י') ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה ערותן הא בת בנה דידה ובת בתה דידה גלי וכתיב ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה וגו' הא כיצד כאן באונסין וכאן בנשואין איפוך אנא עריות שאר כתיב בהו בנשואין איכא שאר באונסין ליכא שאר:

מתני' (דף צז:) הגיורת שנתגיירו בניה עמה לא חולצין ולא מיבמין ואפילו הורתו של ראשון שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדושה וכן השפחה שנשתחררו בניה עמה:

גמ' בני יודן אמתא אישתחררו שרא להו רב אחא בר יעקב למינסב נשי דהדדי אמר ליה רבא והא רב ששת אסר א"ל הוא אסר ואנא שרינא מן האב ולא מן האם כולי עלמא לא פליגי דשרי מן האם ולא מן האב כולי עלמא לא פליגי דאסור כי פליגי מן האב ומן האם מאן דשרי בתר אבא שדינן ליה דהא בני פלניא קרו ליה ומאן דאסר קרו ליה נמי בני פלניתא וא"ד פליג רב אחא בר יעקב אפילו באחים מן האם

דף לב.

מאי טעמא גר שנתגייר כקטן שנולד דאמי ואקשינן ליה לרב אחא בר יעקב ופריק ואף על פי כן כיון דלא אפסיקא הלכתא כוותיה בהדיא עבדינן לחומרא כרב ששת תניא שני אחין תאומין גרים וכן משוחררין לא חולצין ולא מיבמין ואין חייבין משום אשת אח היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה לא חולצין ולא מיבמין אבל חייבין משום אשת אח היתה הורתן בקדושה ולידתן בקדושה הרי הן כישראל לכל דבריהן:

סליק פירקא

(דף קא:) **מצות** חליצה בשלשה דיינין ואפילו ג' הדיוטות חלצה במנעל חליצתה כשרה באנפליא חליצתה פסולה סנדל שיש לו עקב כשר שאין לו עקב פסול מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה מן הארכובה ולמעלה חליצתה פסולה:

גמ' ומאחר דאפילו הדיוטות דיינין למה לי הא קמ"ל דבעי' שיודעין להקרות כעין דיינין תנינא להא דתנו רבנן מצות חליצה בשלשה שיודעין להקרות ר' יהודה אומר בחמשה (דף קא:) אמר רבא אמר ר"נ הלכה מצות חליצה בשלשה הואיל וסתם לן תנא כוותיה במקום מחלוקת דתנן סמיכת זקנים ועריפת העגלה בשלשה דברי רבי יוסי רבי יהודה אומר בחמשה החליצה והמיאונין בשלשה ולא קא מפליג רבי יהודה ש"מ הדר ביה אמר רבא

דף לב:

צריכי דיינין למיקבע דוכתא דכתיב (דברים כ"ה:ז') ועלתה יבמתו השערה
רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבדו עובדא בחמשה כמאן כרבי יהודה והא הדר ביה ר' יהודה לפרסומי מילתא כעלמא אמר רב כהנא הוה קאימנא קמיה דרב יהודה אמר לי תיב אזירזא דקני למלויי חמשה לפרסומי מילתא
רב שמואל הוה קאי קמיה דרב יהודה אמר ליה סק ותא לזירזא דקני למלויי חמשה לפרסומי מילתא א"ל תנינא בבית דין של ישראל ולא בבית דין של גרים ואנא גר אנא אמר רב יהודה כגון רב שמואל בר יהודה מרענא שטרא דממונא אפומיה אמר רבא (דף קב.) גר דן את חבירו דבר תורה דכתיב (דברים טז) שום תשים עליך מלך עליך הוא דבעיא מקרב אחיך אבל גר דן את חבירו ואם היתה אמו מישראל דן ואפילו ישראל ולענין חליצה עד שיהא אביו ואמו מישראל[30] מאי טעמא תרי בישראל כתיבי:
חלצה במנעל חליצתה כשרה אמר רבא אמר רב כהנא אמר רב [אסי][31] אם יבא אליהו ויאמר חולצין במנעל לכתחילה שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שכבר נהגו העם בסנדל ומנעל לכתחילה מ"ט לא גזירה משום מנעל המרופט אי נמי משום חצי מנעל
אמר רב אי לאו דחזיתיה לחביבי דחלץ בסנדלא דאית ליה שנאצי אנן לא הוה חליצנא אלא בסנדלא דטייעא מ"ט משום דמיהדק טפי והאי דידן אף ע"ג דאית ביה חומרתא קטרינן ביה מיתנא כי היכי דתיהוי חליצה מעלייתא פירוש סנדלא דטייעא כגון האי

[30] בגמרא איתא שנאמר ונקרא שמו בישראל (ג"א)
[31] ס"י

דקארו ליה ישמעאלים תאסומ"א דעביד ליה לפי מדת איסתוירא דכרעיה ועביד ליה חומרתא ומכניף רצועות דסנדל כולה ומעייל להו בחומרתא וכד בעי מעייק ליה וכד בעי מרווח ליה
אמר רב יהודה אמר רב התרת יבמה לשוק כשמיטת רוב העקב מיתיבי התיר רצועות מנעל וסנדל או ששמט רוב הרגל חליצתה פסולה טעמא דשמט הוא הא שמטה היא חליצתה כשרה רוב הרגל אין רוב העקב לא לא היינו רוב הרגל היינו רוב העקב ואמאי קרו ליה רוב העקב משום דכולה חילא דכרעא עליה דחיס מסייע ליה לרבי ינאי דאמר רבי ינאי בין שהתיר הוא ושמטה היא בין שהתירה היא ושמט הוא חליצתה פסולה עד שתתיר היא ותשמיט היא וכן הלכה:
(דף קב:) אמר רב יהודה אמר רב יבמה שגדלה בין האחים מותרת לינשא לאחד מהם ואין חוששין שמא חלצה לאחד מהן טעמא דלא חזינא הא חזינא חיישינן שמא כיוונה ואע"ג דתניא בין שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא חליצתה פסולה עד שיתכוונו שניהן כאחת הני

דף לג.

מילי למישרייה לעלמא אבל לאחין מיפסלה אמר רב יהודה אמר רב סנדל התפור בפשתן אין חולצין בו משום שנאמר (יחזקאל טז) ואנעלך תחש בעא מיניה ר' אלעזר מרב הוא של עור ותרסיותיו של שער מהו אמר ליה מי לא קרינא ביה ואנעלך תחש אי הכי אפילו כולו שער נמי אמר ליה ההוא קורקא מיקרי הא דתנן באנפליא חליצתה פסולה אוקמא רבא באנפליא של בגד אבל באנפליא של עור חליצתה כשרה תניא החולצת מן הגדול (דף קג.) בין עומד בין יושב בין מוטה והחולצת מן הסומא חליצתה כשרה אמר אמימר האי מאן דחליץ צריך למידחסיה לכרעיה.
נסחא אחרינא לתרוצי לכרעיה אמר ליה רב אשי לאמימר והתניא בין עומר בין יושב בין מוטה אמר ליה ולעולם דדחיס ליה לכרעיה אמר אמימר האי מאן דמסגי אלוחתא דכרעיה לא לחלוץ אמר רב אשי למאי דקאמר אמימר לא בר אבין חליץ ולא בר קפין חליץ איכא למאן דאמר לית הלכתא כאמימר מדאמר רב אשי למאי דקאמר אמימר מכלל דאיהו לא סבירא ליה ועוד דהא תנן מארכובה ולמעלה חליצתה פסולה מארכובה ולמטה חליצתה כשרה ואנן לא סבירא לן הכי דאי איתיה להאי סברא הוה ליה אמימר מפליג אמתניתין וליכא למימר דפליג אמימר אמתניתין ועוד אי פליג אמתניתין הוה מותבינן ליה תיובתא מינה ומדלא אותבינן

דף לג:

עליה מינה שמעינן מינה דמתני' טעמא לחוד ואמימר טעמיה לחוד דסבירא ליה לאמימר דמ"אן דאיפ"סיקא רג"ליה מארכ"ובה ולמ"טה דבע"י לתרו"צי לשא"רא ע"ל אר"עא וח"ליץ וכ"ן נ"מי בד"לא איפס"יקא רג"ליה בעי לתרוצה על ארעא וחליץ כדקאמר בהדיא מאן דחליץ צריך למידחסיה לכרעיה והאי דמסגי אלוחתא דכרעיה לא מצי לתרוצי לכרעיה על ארעא הילכך לא חליץ ומתני' דקתני מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה לאו דנקטעה רגלו אלא כגון שקשר רצועות מנעל למטה מארכובה

ושמעינן מינה דשוקו נמי מעל רגלו קרינא ביה וכיון שהתירתן יבמה משם מעל רגלו קרינא ביה והכי גרסינן בירושלמי [32]אמר רב כיני מתניאתא בקשור מן הארכובה ולמטה וגרסינן נמי התם עיקר חליצה התרת הרצועות וכיון דהתירתן מעל שוקו מקום מצוה הוא דמעל רגלו אמר רחמנא ושוקו מעל רגלו הוא הילכך לא קשיא לדאמימר ולא מידי דליכא בין מימרא דיליה ובין מתני' דקתני מארכובה ולמטה חליצתה כשרה פלוגתא דמתניתין טעמא לחוד וטעמיה דאמימר לחוד והאי דקאמר רב אשי נמי למאי דקאמר אמימר לא שמעינן מינה דלא סבירא ליה דאי לא הוה סבירא ליה כאמימר הוה אמר בהדיא דלית הלכתא כאמימר ומדלא אמר הכי לא מצינן למידחי שמעתא דאמימר בכי הא מילתא קלישתא הילכך איתא לדאמימר:

מתני' (דף קא.) חלצה בסנדל שאינו שלו בסנדל של עץ בשל שמאל בימין חליצתה כשרה חלצה בגדול שהוא יכול להלך בו בקטן שחיפה את רוב רגלו חליצתה כשרה (ור"א פוסל):

(דף קד.) חלצה בלילה חליצתה כשרה ור"א פוסל בשמאל חליצתה פסולה ור"א מכשיר:

גמ' (דף קג:) ת"ר נעלו אין לי אלא נעלו נעל של כל אדם מנין תלמוד לומר נעל מ"מ א"כ מה תלמוד לומר נעלו הראוי לו פרט לגדול שאינו יכול להלך בו ולקטן שאינו חופה את רוב רגלו ופרט לסנדל המסולייס שאין לו עקב אביי הוה יתיב קמה דרב יוסף אתאי ההיא איתתא לחלוץ אמר ליה הב ליה סנדלך יהב ליה דשמאלא אמר ליה אימור דאמור רבנן דאיעבד לכתחלה מי אמור אי הכי בסנדל שאינו שלו נמי אימור דאמור רבנן דאיעבד לכתחלה מי אמור אמר ליה הכי קאמינא לך הב ליה ואקני ליה וכן הלכה: סנדל של עץ חליצתה כשרה ודוקא במחופה עור אבל שאינו מחופה עור אפילו דאיעבד נמי לא:

[32]הל"א

(דף קד.) רבא בר חייא קטפסאה עבד עובדא במוק וביחידי ובלילה אמר שמואל כמה רב גובריה דעבד כיחידאה דתניא אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי אני ראיתי את רבי ישמעאל בן אלישע שחלץ במוק וביחידי ובלילה למימרא

דף לד.

דלית הילכתא כותיה:

מתני' חלצה ורקקה ולא קראה חליצתה כשרה קראה ורקקה ולא חלצה חליצתה פסולה חלצה וקראה אבל לא רקקה רבי אליעזר אומר חליצתה פסולה ר' עקיבא אומר חליצתה כשרה (דף קד:) אמר רבי אליעזר (דברים כ"ה:ט') ככה יעשה דבר שהוא מעשה מעכב אמר ליה רבי עקיבא משם ראיה ככה יעשה לאיש דבר שהוא מעשה באיש:

גמ' שלחו ליה לאבוה דשמואל יבמה שרקקה תחלוץ מכלל דאיפסלא לה מאחים (דף קה.) ואיכא דאמרי הכי שלחו ליה יבמה שרקקה תחלוץ ואינה צריכה לרוק פעם אחרת דכסדרן לא מעכבא דתניא בין שהקדים חליצה לרקיקה ובין שהקדים רקיקה להליצה מה שעשה עשוי שלחו ליה לאבוה דשמואל יבמה שרקקה דם תחלוץ שאי אפשר לדם בלא צחצוחי רוק ודוקא במוצצת אבל בשותתת לא וגידמת חולצת בשיניה דלא כתיב וחלצה בידה:

(דף קד:) **מתני'** החרש שנחלץ והחרשת שחלצה והחולצת מן הקטן חליצתה פסולה קטנה שחלצה תחלוץ משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה [33]פסולה חלצה בשנים או בשלשה ונמצא אחד מהן קרוב או פסול חליצתה פסולה ורבי שמעון ור' יוחנן הסנדלר מכשירין ומעשה שחלצה בינו לבינה בבית האסורין ובא מעשה לפני ר"ע והכשיר:

גמ' החרש שנחלץ והחרשת שחלצה חליצתן פסולה אמרי דבי ר' ינאי לפי שאינן באמר ואמרה ומתני' דקתני חלצה ורקקה אבל לא קראה חליצתה כשירה בדיכלה למיקרי כדר' זירא דאמר כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו:

והחולצת מן הקטן חליצתה פסולה (דף קה:) אמר ר"י אמר רב זו דברי רבי מאיר אבל חכ"א אין חליצת קטן כלום דאפי' לגבי אחים לא פסלה אלא עדיין היא זקוקה ליבום: קטנה שחלצה תחלוץ לכשתגדיל ואם לא חלצה חליצתה פסולה אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' מאיר דאמר מקשינן אשה לאיש אבל חכ"א איש כתוב בפרשה אבל

[33] נ"א כשרה

דף לד:

אשה בין גדולה בין קטנה רבא אמר עד שתגיע לעונת הנדרים והלכתא עד שתביא שתי שערות:

חלצה בשנים או בשלשה ונמצא וכו': אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אין הלכה כאותו הזוג דאפילו דאיעבד בתרי חליצתה פסולה וכן הלכה:

(דף קו.) ת"ר חליצה מוטעת כשרה ואי זו היא חליצה מוטעת אמר רבי שמעון בן לקיש כגון שאומרין חלוץ לה ובכך אתה כונסה אמר לו רבי יוחנן אני שונה בין שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא חליצתה פסולה ואת אמרת חליצתה כשרה אלא היכי דמי חליצה מוטעת שהיא כשרה כגון שאומרים לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז תניא נמי הכי חליצה מוטעת כשרה ואי זו היא מוטעת כגון שאומרים לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז ומעשה באשה אחת שנפלה לפני יבם שאינו הגון לה ואמרו לו חלוץ לה ע"מ שתתן לך מאתים זוז בא מעשה לפני ר' חייא והכשיר ההיא איתתא דאתאי לקמיה דר' חייא בר אבא דהות כעורה וקא בעי יבם ליבמה למיכליה לממונה אמר לה בתי לא ניחא לך אמרה ליה לא א"ל חלוץ לה ובכך אתה כונסה לבתר דחליץ לה אמר ליה השתא מינך איפסילא לה זיל חלוץ לה חליצה מעליא כי היכי דתשרי לעלמא

ת"ר חליצה מוטעת כשרה גט מוטעה פסול חליצה מעושה פסולה גט מעושה כשר היכי דאמי אילימא דאמר רוצה אני אפילו חליצה נמי אי דלא אמר רוצה אני אפילו גט נמי לא ה"ק חליצה מוטעת לעולם כשרה וגט מוטעה לעולם פסול חליצה מעושה וגט מעושה זמנין כשר וזמנין פסול ולא קשיא הא דאמר רוצה אני והא דלא אמר רוצה אני דתניא (ויקרא א) יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו ת"ל (ויקרא א) לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני וכן אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני

אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא חולצין אע"פ שאין מכירין וממאנין אע"פ שאין מכירין לפיכך אין כותבין גט חליצה אלא א"כ מכירין ואין כותבין גט מיאון אלא אם כן מכירין חיישינן לב"ד טועין דילמא לא דייקי בתר עדים ורבא דידיה אמר אין חולצין אלא אם כן מכירין ואין ממאנין אלא אם כן מכירין לפיכך כותבין גט חליצה אע"פ שאין מכירין וכותבין גט מיאון אע"פ שאין מכירין

דף לה.

ולא חיישינן לב"ד טועין מ"ט דבי דינא בתר בי דינא הוא דלא דייקי אבל בתר עדים דייקי וכבר כתבנוהו בפרק יש נוחלין והלכה כרבא:

מתני' (דף קו:) מצות חליצה בא הוא ויבמתו לב"ד והן נותנין לו עצה ההוגנת לו שנאמר (דברים כ"ה:ח') וקראו לו זקני עירו ודברו אליו והיא אומרת מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי והוא אומר לא חפצתי לקחתה ובלשון הקדש היו אומרים ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו רוק שנראה לדיינים (דברים כ"ה:ט') וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו עד כאן היו מקרין אותו וכשהקרא רבי הורקנוס תחת האלה בכפר עכו וגמר את כל הפרשה הוחזקו להיות מקרין את כל הפרשה ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל מצוה בדיינים ולא מצוה בתלמידים ר' יהודה אומר מצוה על כל העומדים שם לומר חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל:

גמ' נותנין לו עצה ההוגנת לו מאי עצה ההוגנת לו שאם היה הוא ילד והיא זקנה הוא זקן והיא ילדה אומרים לו מה לך אצל ילדה מה לך אצל זקנה כלך אצל שכמותך ואל תכניס קטטה לתוך ביתך:

גרסי' בסנהדרין בפרק שלישי (דף לא:) והיבמה הולכת אחר היבם להתירה א"ר אמי אפי' מטבריא לציפורי שנאמר וקראו לו זקני עירו ולא זקני עירה:

אמר רב יהודה מצות חליצה קוראה וקורא חולצת ורוקקת וקוראה מאי קמ"ל מתניתין היא הא קמ"ל דמצוה הכי ואי אפיך לית לן בה

אמר אביי האי מאן דמקרי גט חליצה לא ליקרייה לדידה לא לחודיה אבה יבמי לחודיה דמשמע אבה יבמי אלא לא אבה יבמי בבת אחת ולא ליקרייה לדידיה לא לחודיה חפצתי לקחתה לחודיה דמשמע חפצתי לקחתה אלא לא חפצתי לקחתה בבת אחת רבא אמר אסוקי מילתא לית לן בה רב אשי אשכחיה לרב כהנא דקא מצטער ומקרי לה לא אבה יבמי אמר ליה לא סבר לה מר להא דרבא דאמר אסוקי מילתא לית לן בה אמר ליה מודה רבא בלא אבא יבמי דאסוקי מילתא הוא כר' זירא דאמר כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו הכא נמי אם ראוי למיקרייה בבת אחת לא מעבבא קריאתה ואי לא מעכבא:

אמר אביי האי מאן דכתב גיטא דחליצה צריך למכתב הכי אקרינוה לדידה מן מאן יבמי ועד יבמי ואקרינוהי לדידיה מן לא עד לקחתה ואקרינוה לדידה מן ככה ועד חלוץ הנעל

מר זוטרא משרטט וכתיב לכולה פרשה מתקיף לה מר בר רב אשי היכי כתיב כולה פרשה והא לא ניתן ליכתב והלכתא כמר זוטרא:
אמר אביי רוק שקלטתו הרוח ולא כלום הילכך הוא ארוך והיא גוצה וקלטתו הרוח איכא בפניו היא ארוכה והוא גוץ בעינן עד דמטי להדי אפיה והדר אזיל אמר רבא צריכי דייני למיחזי רוקא כד נפיק מפומה דיבמה דכתיב (דברים כה) לעיני הזקנים וירקה (אמר רבא אכלה

דף לה:

תומא ורקקה או אכלה גרגישתא ורקקה ולא כלום הוא מ"ט וירקה מעצמה בעינן וליכא):
ונקרא שמו בישראל מצוה בדיינין תניא א"ר יהודה פעם אחת היינו יושבין לפני רבי טרפון באה יבמה לחלוץ ואמר לנו ענו כולכם ואמרו חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל:
סליק פירקא
סידור חליצה ברישא צריכין בית דין למקבע דוכתא בימא ועבדין סנדלא דאית ליה עקב ושנאצי ודלא תאפיר בכיתנא ומשוי ליה ברגליה דימינא ומקרו ליבמה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי כלשון הזה בלשון הקדש ומקרו ליבם לא חפצתי לקחתה וצריך יבם לדחוסי רגליה בארעא ואתיא יבמה ושריא שנאצי דסנדלא ושלפא ליה מרגליה ושדיא רוקא על ארעא מפומה קמי יבם וצריכין דיינין למיחזי רוקא כד נפיק מפומה ובתר הכין מקרו לה (דברים כ"ה:ט'-י') ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל וכל דיתבין תמן ענו בתרה חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל תלתא זימני וכד כתב גט חליצה צדיך לסרגוליה במסרגולא ולא בדיותא וצריך למיכתב במותב תלתא כחדא הוינא ומיחתם עליה תלתא ובלבד שיודעין להקרות:
ודין הוא גט חליצה **ביום** פלוני דהוא יום כדין לירח פלוני דהוא כדין וכדין לבריאת עולם למנינא דרגילנא לממני במתא פלוניתא אנחנו דייני דמקצתנא חתימין לתתא במותב תלתא כחדא הוינא יתבין בבי דינא וסליקת קדמנא פלוניתא בת פלוני ארמלת פלוני והקריבת לקדמנא גברא חד דשמיה פלוני בר פלוני וכן אמרה לנו פלונית דא פלוני בר פלוני אחוהי דפלוני דנא מאבוה הוינא נסיבנא ליה ושכיב וחיי לרבנן ולכל ישראל שבק ובר וברת ירית ומחסין ומקים שמא בישראל לא שבק והדין פלוני אחוהי חזי ליבומי יתי בען רבנן דייני אמרו ליה אי צבי ליבומי יתי ייבם ואי לא ליטלע לי קדמיכון רגליה דימינא ואשרי סיניה מעל רגליה ואירוק באנפוהי ואישתמודענוה לפלונית דא

דהויא אינתתיה דפלוני מיתנא ואישתמודענוהי לפלוני דנא דאחוהי דפלוני מאבוהי הוא ואמרנא ליה אי צבית ליבומי יתה תא יבם ואי לא אטלע לה קדמנא רגלך דימינא ותשרי סינך מעל רגלך ותירוק באנפך ועני ואמר לית אנא צבי ליבומי יתה מיד אקרינוהא לפלונית דא מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי ואף להאי פלוני אקרינא ליה לא חפצתי לקחתה ואטלע לה רגליה דימינא ושרת סיניה מעל רגליה ורקת באפוהי דוקא דאיתחזי לנא מפומה על ארעא ותוב אקרינוה לפלוני דא (דברים כ"ה:ט') ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ותוב אקרינוה (דברים כ"ה:ט') ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל ואנחנא דייני וכל דהוו יתבי קמן ענינא בתרה חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל תלתא זימני ומדאתעביד עובדא דנא קדמנא שרינוה לפלונית דא למהך להתנסבא לכל מאן דתציבי ואינש לא ימחה בידה מן יומא דנן ולעלם ובעית מיננא פלונית דא גיטא דחליצותא דנא וכתבנא וחתמנא ויהבנא לה לזכות כדת משה וישראל: וחתמין תלתא עליה. ולא בעיא לאמתוני בתר חליצה תלתא ירחי אלא שריא לאלתר לאינסובא לכל מאן דבעיא ואין אומר דבריו אלא בעמידה:

מצות יבום **אילו** מאן דשכיב בלא זרעא ואית ליה אחא מן אבוהי דה"ל ישיבה בעולמו כדכתיב (דברים כ"ה:ה') כי ישבו אחים יחדו מחייב איהו ליבומי לאנתתיה וכדבעי ליבומי ליקדיש והדר מיבם דאמר רב מצות יבום מקדש והדר בועל שנאמר (דברים כ"ה:ה') ולקחה לו לאשה ויבמה ומקמי הכי הוה כתובת יבמה על נכסי בעלה הראשון והשתא תקינו לה רבנן משני שלא תהא קלה בעיניו להוציאה:

כתובת יבום **ביום** פלוני דהוא כדין לירח פלוני וכו' איך פלוני בר פלוני אתא לקדמנא וכן אמר לנא אחי דמן אבא שכיב וחיי לרבנן ולכל ישראל שבק ובר וברת ומורית ומחסין ומוקים שמא בישראל לא שבק ושבק ההיא איתתא דשמה פלונית בת פלוני דממתא פלונית וחזי לי מדאורייתא ליבומי יתה כדכתיב בספר אורייתא דמשה (דברים כ"ה:ה') יבמה יבא עליה וצביאת פלונית דא ואתיבמת לפלוני בר פלוני יבמה בדיל לאוקמי שמא בישראל כדכתיב (דברים כ"ה:ו') והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת ודין נדוניא די הנעלת פלוניתא דא מבית אבוה לבית יבמה כדין וכדין וכתב לה פלוני לפלונית יבמתיה עשרים וחמשה זוז דחזון לה דהוו כתיבן בכתובתה דכתב לה בעלה קמאה ואוסיף לה מדיליה כדין וכדין וקביל עליה פלוני דנא אחריות ותוספת כתובתא דא ועל ירתיה בתריה ממקרקעי ומטלטלי אפילו מגלימא דעל כתפיה וכו' כדכתבינן בשטרי כתובות דעלמא:

סליק סדר חליצה

(דף קז.) **בית** שמאי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות ובה"א ארוסות ונשואות בש"א בבעל ובה"א בבעל וביבם בש"א בפניו ובה"א בפניו ושלא בפניו בש"א בב"ד ובה"א בב"ד ושלא בב"ד אמרו ב"ה לב"ש ממאנת והיא קטנה אפילו ד' או ה' פעמים אמרו להן ב"ש אין בנות ישראל הפקר אלא ממאנת וממתנת עד שתגדיל ותמאן ותנשא:

גמ' אמר ר' הושעיא ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו לומר דאע"ג דממאנת למאמרו ולא בעיא גיטא צריכה חליצה לזיקתו מ"ט מאמר וביאה (דף קז:) דאיהו עבד בה מציא עקרה זיקה דרחמנא רמא עלה לא מציא עקרה עולא אמר ממאנת אף לזיקתו ולא בעיא חליצה מ"ט נשואין קמאין קא עקרה והלכת' כותיה איתיביה רבא לעולא כל היכולה למאן

דף לו.

ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתיבמת אמאי תמאן השתא ותעקרינהו לנשואין קמאין ותתיבם צרתה ופריק צרת ערוה שאני דתני רמי בר יחזקאל מיאנה בבעל מותרת לאביו מיאנה ביבם אסורה לאביו אלמא בשעת נפילה נראית ככלתו הכא נמי בשעת נפילה נראית כצרת בתו והלכתא כעולא א"ר מיאנה בזה אסורה לאחיו מידי דהוה אבעלת הגט בעלת הגט לאו כיון דאיתסרה לה לחד איתסרה לכולהו הכא נמי לא שנא ושמואל אמר מיאנה בזה מותרת לאחיו ולא דמיא לבעלת הגט בעלת הגט הוא דקא דחי לה הכא איהי קא דחיא (נפשה[34]) [ליה] דקא אמרה ליה לא רעינא בך ולא צבינא בך בך הוא דלא רעינא הא באחיך רעינא והלכתא כשמואל דקאי ר' יוחנן כותיה דכי אתא רבין א"ר יוחנן מיאנה בזה מותרת לאחיו וכן הלכתא:

בית שמאי אומרים בפניו כו' עד כאן לא קאמרי בית הלל אלא דלא בעינן מומחין אבל שלשה בעינן דתנן החליצה והמיאונין בשלשה ותניא נמי הכי מיאון בית שמאי אומרים בבית דין ובית הלל אומרים בבית דין ושלא בבית דין אלו ואלו מודים שצריך שלשה ר' יוסי בר' יהודה ור' אלעזר ברבי שמעון מכשירין בשנים אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן הלכה כאותו הזוג:

מתני' אי זו היא קטנה שצריכה למאן כל שהשיאתה אמה או אחיה לדעתה השיאוה שלא לדעתה אינה צריכה למאן ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר כל תינוקת שאינה יכולה לשמור קידושיה אינה צריכה למאן ר' אליעזר אומר אין מעשה קטנה אלא במפותה בת ישראל לכהן

[34] ג' ד"ת

דף לו:

לא תאכל בתרומה בת כהן לישראל תאכל בתרומה:

גמ' אמר רב יהודה ואמרי לה במתניתא תנא בראשונה היו כותבין גט מיאון לא רעינא ביה ולא צבינא ביה ולית אנא בעיא להתנסבא ליה כיון דחזו דקא נפיש דיבורא אמרי (דף קח.) אתי לאיחלופי בגיטא תקינו הכי ביום פלוני מיאנה פלוניתא בת פלוני בפלוני בן פלוני באנפנא

תנו רבנן אי זהו מיאון כל שאמרה אי אפשי בפלוני בעלי אי אפשי בקדושין שקדשוני אמי ואחי יתר על כן אמר רבי יהודה אפילו הושיבה באפריון והוליכוה מבית אביה לבית בעלה ואמרה אי אפשי בפלוני בעלי הרי זה מיאון יתר על כן אמר רבי יהודה אפילו אורחין מסובין בבית בעלה והיא עומדת ומשקה עליהן ואמרה אי אפשי בפלוני בעלי הרי זה מיאון יתר על כן אמר רבי יהודה אפילו שיגרה בעלה אצל חנוני להביא לו חפץ משלו והלכה והביאה החפץ משלו ואמרה אי אפשי בפלוני בעלי אין לך מיאון גדול מזה:

רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל תינוקת שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה צריכה למאן כלומר כמי שלא נתקדשה דמיא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס תנא קטנה שלא מיאנה ועמדה ונשאת משום רבי יהודה בן בתירה אמרו נשואיה הן הן מיאוניה איבעיא להו עמדה ונתקדשה מאי תא שמע דתניא קטנה שלא מיאנה ועמדה ונתקדשה משום רבי יהודה בן בתירה אמרו קדושיה הן הן מיאוניה והלכתא כר' יהודה בן בתירה ואפילו בנשואין דקמא:

ר' אליעזר אומר אין מעשה קטנה אלא כמפותה כו':

תניא ר' אליעזר אומר אין מעשה קטנה כלום ואין בעלה זכאי במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה ואינו יורשה ואינו מטמא לה כללו של דבר אינה כאשתו לכל דבר אלא שצריכה מיאון רבי יהושע אומר מעשה קטנה כלום ובעלה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ויורשה ומטמא לה כללו של דבר הרי היא כאשתו לכל דבר אלא שיוצאה במיאון

והלכתא כרבי יהושע חדא דרבי אליעזר ור' יהושע הלכה כרבי יהושע ועוד דרב ושמואל תרוייהו דחו לה להא דרבי אליעזר וסברי להא דרבי יהושע דגרסינן בכתובות בפרק אלמנה ניזונת (כתובות דף ק:) רב תאני קטנה יוצאה בגט אין לה כתובה וכ"ש ממאנת ושמואל תאני ממאנת אין לה כתובה יוצאה בגט יש לה כתובה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל ממאנת אין לה כתובה יוצאה בגט יש לה כתובה ממאנת לא פסלה מן

האחין ולא פסלה מן הכהונה יוצאת בגט פסלה מן האחין ופסלה מן הכהונה ממאנת אינה צריבה להמתין ג' חדשים יוצאה בגט צריכה להמתין ג' חדשים מאי קמ"ל תנינא הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו וכו' צריכה להמתין שלשה חדשים איצטריכא ליה דלא תנן ואמרינן לימא כתנאי ר' אליעזר אומר אין מעשה קטנה כלום ואין בעלה זכאי במציאתה כו' ורבי יהושע אומר מעשה קטנה כלום וכו' לימא רב דאמר כרבי אליעזר ושמואל דאמר כרבי יהושע ואמרינן אליבא דרבי אליעזר כולי עלמא לא פליגי כלומר דלית הלכתא כוותיה אלא כי פליגי אליבא דרבי יהושע שמואל כרבי יהושע ורב עד כאן לא קאמר ר' והושע התם אלא מדידה לדידיה אבל מדידיה לדידה לא ושמעינן מינה דבין לרב ובין לשמואל הא דרבי אליעזר ליתא

ותנן נמי מאימתי יורש אדם את אשתו קטנה בית שמאי אומרים משתעמוד בקומתה ובית הלל אומרים משתכנס לחופה ורבי אליעזר אומר משתבעל ותריצנא לדרבי אליעזר משתגדיל ותבעל וקמו להו בית שמאי וב"ה בחדא שיטתא דמעשה קטנה כלום ובעל יורשה והוה

דף לז.

ליה רבי אליעזר יחיד במקום רבים ותנן נמי בגיטין בפרק הניזקין (דף נה.) העיד רבי יוחנן בן גודגדא על החרשת שהשיאה אביה שיוצאה בגט ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן שאוכלת בתרומה ואם מתה בעלה יורשה ושמעינן מהני כולהו דקטנה שלא מיאנה בעלה יורשה וכן הלכה:

מתני' הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה נתן לה גט הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה נתן לה גט והחזירה ומיאנה בו ונשאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה מותרת לחזור לו מיאנה בו והחזירה ונתן לה גט ונשאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה אסורה לחזור לו (דף קח:) זה הכלל גט אחר מיאון אסורה לחזור לו מיאון אחר גט מותרת לחזור לו הממאנת באיש ונשאת לאחר וגירשה לאחר ומיאנה בו לאחר וגירשה לאחר ומיאנה בו כל שיצאת ממגו בגט אסורה לחזור לו במיאון מותרת לחזור לו:

גמ' הא מתני' אקשינן רישא אסיפא דקתני רישא מיאנה בו והחזירה ונתן לה גט ונשאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה אסורה לחזור לו טעמא דנתאלמנה או נתגרשה הא מיאנה מותרת לחזור לו אלמא אתי מיאון דחבריה ומבטל גיטא דידיה וקתני סיפא הממאנת באיש ונשאת לאחר וגירשה לאחר ומיאנה בו לאחר וגירשה לאחר ומיאנה בו כל שיצאה

ממנו בגט אסורה לחזור לו במיאון מותרת לחזור לו אלמא לא אתי מיאון דחבריה ומבטל גיטא דידיה

ופריק רבי אלעזר תברא מי ששנה זו לא שנה זו ועולא אמר כגון ששילשה בגיטין דמחזיא כגדולה ומשום הכי לא אתי מיאון דחבריה ומבטיל גיטא דידיה ומאן [35]תנא [אמר רבי אלעזר בר אידי רב ורבי] ישמעאל ברבי יוסי היא דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (איכה ה':ד') מימינו בכסף שתינו בשעת הסכנה נתבקשה הלכה זו הרי שיצאת מראשון בגט ומשני במיאון מהו שתחזור לראשון שכרו אדם אחד בארבע מאות זוז ובא ושאל את רבי עקיבא בבית האסורין ואסר ואת ר' יהודה בן בתירה בנציבין ואסר א"ר ישמעאל בר' יוסי לא לזו הוצרכנו לאיסור כרת התרת לאיסור לאו לא כ"ש ברם כך היתה שאלה הרי שהיתה אשת אחי אמו שהיא שניה לו ונשאה אחיו מאביו ומת מהו שתמאן עכשיו לעקור נישואין הראשונים ותתיבם צרתה יש מיאון לאחר מיתה במקום מצוה או לא שכרו אדם אחד בארבע מאות זוז ובא ושאל את ר' עקיבא בבית האסורין ואסר ואת רבי יהודה בן בתירה בנציבין ואסר

פירוש ואע"ג דקי"ל דיש מיאון לאחר מיתה הכא בשנייה לא דהא בתו לא ממאנת לאחר מיתה ותתיבם צרתה משום דרמי בר יחזקאל ה"נ אי שדייה להאי שניה למאן אחר מיתה אתו למישרא צרת בתו וסוגין [דשמעתא] דמיאון דידיה מבטל גיטא דידיה אבל מיאון דחבריה לא מבטל גיטא דידיה כיון דמכרת בקריצותיו וברמיזותיו אזיל משביש לה ועביד לה דממאנת ביה בחבריה ומהדר לה איהו הילכך לא אתי מיאון דחבריה ומבטיל גיטא דידיה:

הממאנת באיש ונשאת לאחר וגירשה כו' זה הכלל כל שיצאה ממנו בגט אסורה לחזור לו:

אמר רב יצחק בר אשיאן אמר רב כשם שאסורה לו כך אסורה לאחיו ואף על גב דאיהו הוא דמכרת ברמיזותיו ובקריצותיו אבל אחיו אינה מכרת ברמיזותיו ובקריצותיו אפילו הכי גזרה אחיו אטו הוא וכן הלכה:

מתני' המגרש את אשתו והחזירה מותרת ליבם (דף קט.) ורבי אלעזר אוסר וכן המגרש את היתומה והחזירה מותרת ליבם ורבי אלעזר אוסר קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה יתומה בחיי האב והחזירה אסורה ליבם:

[35]בס"י תנאי דאמר ר"א ת"ק ור' ישמעאל בר"י דאמר כו'

דף לז:

גמ' מאי טעמא דר' אלעזר דגזר הני אטו יתומה בחיי האב וקיימא לן כרבנן תניא מודים חכמים לרבי אלעזר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה יתומה בחיי האב והחזירה שאסורה ליבם מפני שגירושיה גירושין גמורין ואין חזרתה חזרה בד"א בזמן שגירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא קטנה אבל גירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא גדולה או שגירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא קטנה וגדלה אצלו ומת או חולצת או מתיבמת משום ר' אלעזר אמרו חולצת ולא מתיבמת בעא מיניה רבא מרב נחמן צרתה מה היא ומסקנא צרתה או חולצת או מתיבמת והוא הדין לצרתה של יתומה בחיי האב לרבנן:

מתני' שני אחין נשואין שתי אחיות יתומות קטנות ומת בעלה של אחת מהם תצא משום אחות אשה וכן שתי חרשות גדולה וקטנה מת בעלה של קטנה יוצאה משום אחות אשה מת בעלה של גדולה ר' אליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו רבן גמליאל אומר אם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה רבי יהושע אומר אי לו על אשתו ואי לו על אשת אחיו מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה:

גמ' (דף קי.) אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר וכן א"ר אלעזר הלכה כר' אליעזר:

(דף קט:) איתמר קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת רב אמר אינה צריכה גט משני ושמואל אמר צריכה גט משני ואוקימנא להא דאמר רב אינה צריכה גט משני כשבעלה הראשון אחר שגדלה אצלו אבל אם לא בעלה אחר שגדלה אצלו קדושי קטנה ולא כלום הוא

דף לח.

וצריכה גט משני ושמואל סבר אף על גב דבעלה אחר שגדלה צריכה גט משני שכל הבועל על דעת קידושין הראשונים הוא בועל ואותבינן עליה דרב מהא דתניא המקדש את הקטנה קידושיה תלויין מאי קידושיה תלויין לאו דכי גדלה גדלו בהדה ואע"ג דלא בעל ופריק לה מילתא דקטנה מיתלא תליא וקיימא אי בעל אין ואי לא בעל לא ולא איפסקא הכא הלכתא בהדיא וחזינן מאן דכתב דהא מילתא ספיקא היא ועבדינן בה לחומרא דהא תניא המקדש את הקטנה קידושיה תלוין ואע"ג דשנינן לה אשינויא

לא סמכינן ואי לא בעל [36]משגדלה] ונתקדשה לאחר צריכה גט מזה ומזה והאי סברא סברא מעליא הוא דגרסינן בהדיא בפרק יוצא דופן (נידה דף מו.) בענין שתי שערות של בת אמר רב דימי מנהרדעא הלכתא חוששין שמא נשרו והני מילי היכא דקדיש תוך זמן ובעל לאחר זמן דהויא ספיקא דאורייתא אבל מעיקרא לא [37]כיון דקדיש ובעל תוך זמן ([39]אבל קדיש תוך זמן) ולא בעל אחר זמן [38]לא] חיישינן שמא נשרו אבל בדקינן לה אי איתיאת שתי שערות אמרינן גדולה היא ולא ממאנה ואי לא אשכחן שתי שערות אמרינן עדיין קטנה היא ותצא במיאון משום דנשואי קטנה מדרבנן הוא והוה ליה ספיקא דרבנן לקולא ושמעינן מינה דקטנה שלא מיאנה והגדילה אע"פ שלא נבעלה לאחר שגדלה אינה יוצאה במיאון אלא צריכה גט מדרבנן וכיון דמדרבנן הוא דצריכה גט תפשי בה קדושי שני וצריכה ממנו גט

ומסתבדא לן שאם רצה השני לכנסה מגרש ראשון ונושא שני אבל מגרש שני ונושא ראשון לא כי ההיא דגרסינן בגיטין בפרק המגרש את אשתו (גיטין דף פט:) לא מצאו דבר על בוריו מה הוא אמר רב הונא מגרש ראשון ונושא שני אבל מגרש שני ונושא ראשון לא גזירה דילמא אתו למימר מחזיר גרושתו מן האירוסין והא נמי כיוצא בה ודוקא היכא דלא בא עליה קודם גירושי ראשון

אבל בא עליה קודם גירושי ראשון אסורה לתרוייהו וצריכה גט מתרוייהו דהויא לה כאשה שהלך בעלה למדינת הים שהיא אסורה על זה ועל זה וצריכה גט מזה ומזה אבל ממזר לית בה דנישואי דרבנן נינהו ולאו נישואי תורה

והיכא דבעל לאחר שגדלה קנאה קנין גמור מדאורייתא ואינה צריכה גט משני כרב וליתא דשמואל דאמר כל הבועל על דעת קידושין הראשונים הוא בועל והא דתניא המקדש את הקטנה קידושיה תלויין מכל מקום הויא תיובתא לשמואל:

מתני' (דף קי.) מי שהיה נשוי שתי יתומות קטנות ומת ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה וכן שתי חרשות קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה פקחת וחרשת ביאת הפקחת פוטרת את החרשת ואין ביאת החרשת פוטרת את הפקחת גדולה וקטנה ביאת הגדולה פוטרת את הקטנה ואין ביאת הקטנה פוטרת את הגדולה:

[36]גי' ד"ת
[37]בס"י הגי' כגון
[38]גי' ד"ת
[39]ד"ת מ"ז.

גמ' וכן שתי חרשות וחרשת בת חליצה היא והתנן חרש שנחלץ וחרשת שחלצה והחולצת מן הקטן חליצתה פסולה אמר רב גידל אמר רב כי קתני וכן שתי חרשות אביאה אבל חרשת ודאי לאו בת חליצה היא:
קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה כיצד[40](דף קי:) התרתן אמר רב חסדא אמר רב כונס את החרשת ומוציאה בגט וקטנה תמתין עד

דף לח:

שתגדיל ותחלוץ ולרבי אליעזר מלמדין את הקטנה שתמאן בו ומיבם לה לחרשת וכן הלכתא:
מתני' (דף קיא.) מי שהיה נשוי שתי יתומות קטנות ומת ובא היבם על הראשונה וחזר ובא על השניה או שבא אחיו על השניה (דף קיא:) לא פסל את הראשונה וכן שתי חרשות:
קטנה וחרשה ובא על הקטנה וחזר ובא על החרשת או שבא אחיו על החרשת פסל את הקטנה בא היבם על החרשת וחזר ובא על הקטנה או שבא אחיו על הקטנה פסל את החרשת פקחת וחרשת בא יבם על הפקחת וחזר ובא על החרשת או שבא אחיו על החרשת לא פסל את הפקחת בא יבם על החרשת וחזר ובא על הפקחת או שבא אחיו על הפקחת פסל את החרשת גדולה וקטנה בא יבם על הגדולה וחזר ובא על הקטנה או שבא אחיו על הקטנה לא פסל את הגדולה בא יבם על הקטנה וחזר ובא על הגדולה או שבא אחיו על הגדולה פסל את הקטנה ר' אליעזר אומר בכולן מלמדין את הקטנה שתמאן בו:
גמ' אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' אליעזר וכן אמר ר' אלעזר הלכה כר' אליעזר:
מתני' יבם קטן שבא על יבמה קטנה יגדלו זה עם זה בא על יבמה גדולה תגדלנו היבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתי כופין אותו שיחלוץ לאחר שלשים יום מבקשין ממנו שיחלוץ ובזמן שהוא מודה אפילו לאחר שנים עשר חדש כופין אותו שיחלוץ לה הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כופין אותו שיחלוץ לה לאחר מיתת בעלה מבקשין ממנו שיחלוץ לה ואם נתכוונה לכן אפילו בחיי בעלה מבקשין ממנו שיחלוץ לה:
גמ' ועד שכופין אותו לחלוץ נכפייה ליבם אמר רב כשגיטה יוצא מתחת ידה שכיון שנתן לה גט קודם בעילה פסלה על ידי עצמו תניא יבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתי בין שהוא אומר בעלתי ובין שהוא אומר לא בעלתי כופין אותו שיחלוץ לה

[40]בגמ' איתא כיצד תקנתן כו' (ג"א)

לאחר שלשים יום מבקשים ממנו שיחלוץ לה היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי הרי זו יוצאה בגט הוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי אף על פי שחזר ואמר לא בעלתי צריכה גט וחליצה

דף לט.

הנהו שנים מודים דאתו לקמיה דרבא אמר להו רבא חלוצו לה ושרו לה תיגרא לאלתר אמר להו רב שרביא לרבא והתניא צריכה גט וחליצה א"ל אי תניא תניא
בעי מיניה הון [בריה דרב נחמן] מרב נחמן צרתה מהו אמר ליה וכי מפני שאנו כופין ומבקשין נעשה מעשה
תנן התם (נדרים דף צ:) בראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך השמים ביני לבינך ונטולה אני מן היהודים חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה אלא האומרת טמאה אני לך תביא ראייה לדבריה השמים ביני לבינך יעשו דרך בקשה ונטולה אני מן היהודים יפר חלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים
איבעיא להו נטולה אני מן היהודים לגבי יבם מהו מי מסקא אדעתה דמאית בעלה ונפלה קמי יבם ואין כופין אותו שיחלוץ לה או לא רב אמר יבם אינו כבעל וכופין אותו שיחלוץ לה וכן הילכתא ונפקא מינה דלא הוי מורדת וטעמא דנדרה בחיי בעלה הא לאחר מיתת בעלה הויא מורדת ושמעת מינה דליתא לדשמואל (כתובות דף סד.) דאמר אין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם:
סליק פירקא
גרסינן במסכת נדה (דף מה:) בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין בת שתים עשרה שנה ויום אחד נדריה קיימין ובודקין כל שתים עשרה שנה בן שנים עשרה שנה ויום

דף לט:

אחד נדריו נבדקין בן שלש עשרה שנה ויום אחד גדריו קיימין ובודקים כל שלש עשרה קודם לזמן הזה אע"פ שאמרו יודעים אנו לשם מי נדרנו ולשם מי הקדשנו אין נדריהן נדר ואין הקדשן הקדש לאחר הזמן הזה אע"פ שאמרו אין אנו יורעין לשם מי נדרנו ולשם מי הקדשנו נדריהן נדר והקדישן הקדש:

גמ' איבעיא להו תוך זמן שהוא שנת שתים עשרה לתינוקות ושנת שלש עשרה לתינוק כלפני זמן או כלאחר זמן ואסקה רבא הלכתא תוך זמן כלפני זמן
תניא (נדה דף מו.) בן תשע שנים ויום א' שהביא שתי שערות שומא מבן תשע שנים ועד בן שתים עשרה שנה ויום אחד שהביא שתי שערות ועדיין בו שומא ר' יוסי בר' יהודה אומר סימן בן שלש עשרה שנה ויום א' דברי הכל סימן
אמר רבא קטנה כל י"ב שנה ממאנת והולכת מכאן ואילך אינה ממאנת ואינה חולצת אינה ממאנת אלמא גדולה היא ואי גדולה היא תחלוץ וכי תימא מספקא ליה והא אמר רבא קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין הני מילי בסתמא אבל היכא דבדקנא ולא אשכחן שתי שערות לא אי הכי תמאן חוששין שמא נשרו הניחא למאן דאמר חוששין אלא למ"ד אין חוששין מאי איכא למימר אפי' למאן דאמר אין חוששין הני מילי לענין חליצה אבל לענין מיאון חיישינן מכלל דלמאן דאמר חוששין חלצה והא חוששין בעלמא קאמר אלא לעולם דלא בדקי ולענין חליצה חיישינן וכי קאמר רבא הזקה למיאון אבל לחליצה בעיא בדיקה אמר רב דימי מנהרדעא הלכתא חוששין שמא נשרו והני מילי דקדיש תוך זמן ובעל לאחר זמן דהוי ספיקא דאורייתא אבל מעיקרא לא:

מתני' (נדה דף מז.) משל משלו חכמים באשה פגה בוחל וצמל פגה עודה תינוקת בוחל אלו ימי הנעורים בזו ובזו אביה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה צמל כיון שבגרה אין לאביה בה רשות אי זה הוא סימניה ר' יוסי הגלילי אומר משיעלה הקמט תחת הדד רבי עקיבא אומר משיטו הדדין בן עזאי אומר משתשחיר הפטומת ר' יוסי אומר כדי שיתן ידו על העוקץ והוא שוקע ושוהה לחזור:

גמ' אמר שמואל לא שיעלה הקמט ממש אלא שתחזור ידה לאחוריה ונראית כמי שעלה הקמט תחת הדד שמואל בדק באמתיה ויהיב לה ארבע זוזי דמי בושתה שמואל לטעמיה דאמר שמואל (ויקרא כ"ה:מ"ו) לעולם בהם תעבודו לעבודה נתתים ולא לבושה שמואל מיחד להו בהדי עבדי רב מחליף להו קמייהו כי היכי דיהבי עינייהו עלייהו רב ששת מסר להו לערבאי ואמר להו הזהרו מישראל:
רבי יוסי אומר כדי שיתן ידו על העוקץ כו':
אמר שמואל עוקצו של דד. תנו רבנן אלו הן סימני בגרות רבי אלעזר ברבי צדוק אומר משיתקשקשו הדדין רבי יוחנן בן ברוקא אומר משיכסיף ראש החוטם משיכסיף אזקינה לה אלא אמר רב אשי משיפצל

דף מ.

ראש החוטם רבי יוסי אומר משתקיף העטרה רבי שמעון אומר משיתמעך (נדה דף מז:) הכף וכן היה רבי שמעון בן יוחאי אומר שלשה סימנין נתנו חכמים באשה מלמטה וכנגדן מלמעלה פגה מלמעלה בידוע שלא הביאה שתי שערות בוחל מלמעלה בידוע שהביאה שתי שערות צמל מלמעלה בידוע שנתמעך הכף מאי כף אמר רב הונא מקום תפוח יש באשה למעלה מאותו מקום כיון שמתגדלה מתמעך והולך שאלו את רבי הלכה כדברי מי א"ל הלכה כדברי כולן להחמיר רבי יוחנן וסביא דאמרי תרוייהו הלכה כדברי כולן להחמיר שאם הביאה אחד מן הסימנין הללו מחזקינן לה גדולה להחמיר כלומר אם היה בה אחד מכל הסימנין הללו וקדשה עצמה בחיי אביה קידושיה קדושין וצריכה גט ואין אביה מפר נדריה ואם קדשה אביה שלא לדעתה צריכה גט:

מתני' [41]בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות יביאו ראיה שהיא בת עשרים והיא איילונית לא חולצת ולא מתיבמת בן עשרים שלא הביא שתי שערות יביא ראיה שהוא בן עשרים והוא הסריס לא חולץ ולא מיבם אלו דברי ב"ה ב"ש אומרים זה וזה בני י"ח שנה רבי אליעזר אומר הזכר כדברי בית הלל והנקבה כדברי בית שמאי שהאשה ממהרת לבא לפני האיש:

גמ' ורמינהו אחד בן תשע שנים ויום אחד ואחד בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות א"ר שמואל בר יצחק אמר רבי והוא שנולדו בו סימני סריס אמר רבא דיקא נמי דקתני והוא הסריס שמע מינה וכי לא נולדו בו סימני סריס עד כמה תאני רבי חייא עד רוב שנותיו כי אתו לקמיה דר' חייא אי כחיש אמר להו זילו אבריוה ואי בריא אמר להו זילו אכחשוה דהני סימנין זימנין דאתו מחמת כחישותא וזימנין דאתו מחמת בריותא אמר רב הלכה בכוליה פירקין מעת לעת ועולא אמר דתנן תנן דלא תנן לא תנן כלומר שנת עשרים שלא שנינן בה ויום אחד לא בעינן מעת לעת והילכתא כעולא דתניא כוותיה ר' יוסי בן כיפר אמר משום ר' אלעזר שנת עשרים שיצאו ממנו שלשים יום הרי היא כשנת כ' לכל דבריה (נידה דף מח.) ואמר רב יצחק בר נחמני אמר רבי אלעזר מסתברא דרבי יוסי בן כיפר מדכולה פירקין קתני יום א' והכא לא קתני שמע מינה הלכתא כוותיה:

מתני' בא סימן התחתון עד שלא בא העליון או חולצת או מתיבמת בא העליון עד שלא בא התחתון אע"פ שאי אפשר רבי מאיר אומר לא חולצת ולא מתיבמת וחכמים אומרים

[41]נדה שם

או חולצת או מתיבמת מפני שאמרו אפשר לבא התחתון עד שלא יבא העליון אבל אי אפשר לעליון לבא עד שלא יבא התחתון:

גמ' אף על פי שאי אפשר והלא בא בא לרבי מאיר ואע"פ שאי אפשר לרבנן וניתני בא עליון עד שלא בא התחתון ואנא ידענא דמשום דאי אפשר אי לא תנא אע"פ שאי אפשר הוה אמינא רוב תחתון אתי ברישא ומיעוט עליון ור"מ לטעמיה דחייש למיעוטא והני מילי בסתמא אכל היכא דבדקן ולא אשכחן מודו לר' מאיר דעליון קדים אתי קא משמע לן דאי אפשר אלא ודאי תחתון אתי ומנתר נתר והלכתא כרבנן דיחיד ורבים הלכה כרבים

(נדה דף מח:) דכולי עלמא מיהא אתחתון סמכינן מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי ר' ישמעאל אמר קרא (במדבר ה':ו') איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו' השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה מה איש בסימן אחד אף אשה בסימן א' ואימא או האי או האי כאיש מה איש תחתון ולא עליון אף אשה תחתון ולא עליון תניא נמי הכי אמר ר' אליעזר בר' צדוק כך היו מפרשין ביבנה כיון שבא תחתון שוב אין משגיחין בעליון ת"ר כל הנבדקות נבדקות על פי נשים וכך היה

דף מ:

ר' אליעזר מוסר לאשתו ורבי ישמעאל מוסר לאמו רבי יהודה אומר לפני הפרק ולאחר הפרק נשים בודקות אותן תוך הפרק אין נשים בודקות אותן שאין משיאין ספקות על פי נשים רבי שמעון אומר אף תוך הפרק נשים בודקות אותן ונאמנת אשה להחמיר אבל לא להקל כיצד גדולה היא שלא תמאן קטנה היא שלא תחלוץ אבל אין נאמנת לומר קטנה היא שתמאן או גדולה היא שתחלוץ אמר מר ר' יהודה אומר לפני הפרק ולאחר הפרק נשים בודקות אותן בשלמא לפני הפרק בעיא בדיקה דאי משתכחי לאחר הפרק שומא נינהו אלא לאחר הפרק למה לי והאמר רבא קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אין צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין כי אמר רבא חזקה למיאון אבל לחליצה בעיא בדיקה תוך הפרק אין נשים בודקות אותן קסבר תוך הפרק כלאחר הפרק לאחר הפרק דאיכא חזקה דרבא סמכינן אנשים ובדקן נשים תוך הפרק דליכא חזקה דרבא לא סמכינן אנשים ולא בדקן נשים

רש"א אף תוך הפרק נשים בודקות אותן קסבר תוך הפרק כלפני הפרק ובעיא בדיקה דאי משתכחי לאחר הפרק שומא נינהו ונאמנת אשה להחמיר אבל לא להקל הא מאן קתני לה אי בעית אימא רבי יהודה ואתוך הפרק ואי בעית אימא רבי שמעון ולאחר הפרק

ולית ליה חזקה דרבא אשכחן לחד מרבוואתא דכתב הכי קיימא לן בהא כרבי שמעון דסבר תוך זמן כלפני זמן דסוגיין דפסקינא הלכתא (נדה דף מו.) תוך זמן כלפני זמן וכיון דר' שמעון דקיימא לן כותיה דחי חזקה דרבא שמע מינה הא חזקה דרבא דחויה היא ולא סמכינן עלה ותו האמר (ב"ב דף קנו.) רב נחמן אמר שמואל בודקין למיאונין וקיימא לן כותיה אלו דבריו של מפרש זה

ואנן לא סבירא לן הכי חדא דהאי חזקה דרבא הלכה היא וליכא לדחוייה דהא קא מותבינן מינה תיובתא לדרבי יהודה ופריק כי אמר רבא חזקה למיאון אבל לחליצה בעיא בדיקה ואי לאו הלכה היא לא הוה מותבינן מינה תיובתא ועוד דהא קי"ל דר' יהודה ורבי שמעון הלכה כר' יהורה וכיון דר' יהודה אית ליה חזקה דרבא ממילא שמעי' דחזקה דרבא הלכה היא וכ"ש דסתם מתני' ורבי אליעזר ור' ישמעאל ור' יהודה כולהו קיימי בחדא שיטתא וסבירא להו דלאחר הפרק נשים בודקות אותן דאיכא חזקה דרבא והוה ליה ר' שמעון יחיד אצל רבים וקיימא לן דאין הלכה כיחיד אצל רבים הילכך ליתא לדר' שמעון אלא לענין תוך זמן כלפני זמן בלחוד ולא אמרינן כיון דהלכתא כותיה בהא הויא הלכתא נמי כותיה בהא דלאו מילי דתליאן בהדדי נינהו אלא כל מילתא מינייהו קיימא באנפי נפשה ולא שייכא בחברתה

תדע דהא רבא הוא דאמר קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנים והוא דפסק הלכתא (בדף מו.) תוך זמן כלפני זמן והואיל וכך ליכא למשמע מהאי דסבירא לן דתוך זמן כלפני זמן למידחי חזקה דרבא אלא ודאי האי טעמא פריכא הוא וליכא למיסמך עליה אלא ודאי מדרבי יהודה אית ליה חזקה דרבא וקיימא לן דרבי יהודה ורבי שמעון הלכה כר' יהודה שמעינן דחזקה דרבא הלכה היא וכ"ש דלא איתברר דרבי שמעון לית ליה חזקה דרבא אלא בדרך אפשר יש לומר הא דאמרינן לית ליה חזקה דרבא דהכי קא אמרינן הא מאן קתני לה אי בעית אימא ד' יהודה ואתוך הפרק ואי בעית אימא ר"ש ולאחר הפרק ולית ליה חזקה דרבא וכיון דאפשר דרבי יהודה קתני לה אתוך הפרק לא איתברר דר"ש לית ליה חזקה דרבא

ומכל מקום בין דסבירא ליה לרבי שמעון חזקה דרבא בין דלא סבירא ליה חזקה דרבא הלכתא היא מהני טעמי דאמרינן הילכך כל הנבדקות נבדקות על פי נשים הלכה היא בין לחליצה בין למיאון דסמכינן אחזקה דרבא

והא דאמר רב נחמן אמר שמואל בודקין לגיטין ולקידושין ולחליצה ולמיאונין ודאי איכא לאקשויה אדרבא דאמר קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין דאמרינן הכי הא דאמר רב נחמן אמר שמואל בודקין למיאונין וקי"ל דהלכה היא

היכי משכחת לה אי קודם זמן ותוך זמן הא קיימא לן דשומא נינהו ולא עבדינן בהו עובדא ואי לאחר זמן האמר רבא קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין ואע"ג דבדקנוה לאחר זמן ולא אשכחן בה מידי הא איפסיקא הלכתא דחיישינן שמא נשרו ואם כן הא דאמר רב נחמן אמר שמואל בודקין למיאונין היכי משכחת לה

ואנן עייניגן בה ואשכחנא פירוקא בסיעתא דשמיא והדין הוא פירוקא דהאי קושיא האי דאיפסיקא הלכתא דחיישינן שמא נשרו לא איפסיק הכי אלא היכא דקדיש תוך זמן ובעל לאחר זמן דהוה ליה ספיקא דאורייתא כדכתבינן לעיל אבל היכא דלא בעל אחר זמן דהוו להו נישואין דרבנן לא אמרינן חיישינן שמא נשרו ולא אמר רבא דלא בדקינן לה דלא אמר רבא חזקה הביאה סימנין אלא לענין איסורא דאורייתא דעבדינן לחומרא ולא בדקינן דחיישינן שמא נשרו אבל בספיקא דרבנן בדקינן ואי משכחינן שתי שערות לא ממאנה דהויא לה גדולה ואי לא משכחינן שתי שערות לא חיישינן שמא נשרו אלא אמרינן קטנה היא וממאנת והיינו דאמר רב נחמן אמר שמואל בודקין למיאונין היכא דקדיש לפני זמן או תוך זמן ובעל בתוך זמן ולא בעל לאחר זמן דלאו נישואין דאורייתא נינהו אלא נישואין דרבנן נינהו ואיפרק קושיאן כהוגן הדין הוא סברא דילן וסברא תריצא ומעליא הוא וחזינן למקצת רבוואתא בהאי ענינא דכתבין מילי דלא מיסתברן ומשום הכי לא כתבינן להו:

דף מא.

מתני' (נדה דף נב.) תינוקת שהביאה שתי שערות חייבת בכל מצות האמורות בתורה וחולצת או מתיבמת וכן תינוק שהביא שתי שערות חייב בכל מצות האמורות בתורה וראוי להיות בן סורר ומורה משיביא שתי שערות עד שיקיף זקן התחתון ולא העליון אלא שדברו חכמים בלשון נקיה תינוקת שהביאה שתי שערות אינה יכולה למאן רבי יהודה אומר משירבה השחור:

גמ' ולית הלכתא כר' יהודה ואע"ג דאמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר הלכה כר' יהודה לית הלכתא כוותיה דגרסינן בפרק מי שמת (ב"ב דף קנו.) ולמיאונין לאפוקי מדר' יהודה דאמר משירבה השחור

(נדה דף נב.) אמר רב הונא ב' שערות שאמרו צריך שיהא בעיקרן גומות רב מלכיו אמר רב אדא בר אהבה גומות אף ע"פ שאין שערות

(נדה דף נב:) א"ר יהודה אמר שמואל שתי שערות שאמרו אפילו אחת על הכף ואחת על הביצים תניא נמי הכי שתי שערות שאמרו ואפילו אחת בגבה ואחת בכריסה אחת על קשרי אצבעותיה של יד ואחת על קשרי אצבעותיה של רגל דברי ר"ש בן יהודה איש כפר עכו שאמר משום רבי שמעון ורבנן אמר רב אסי עד שיהו שתי שערות במקום אחד והלכתא כרבנן

תנו רבנן עד מתי הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר עד שירבה השחור על הלבן רבי יוסי אומר עד שתקיף העטרה בן שלקית אומר עד שתכלכל אמר ר"ש מצאני חנניה בן חכינאי בצידן ואמר לי כשאתה מגיע אצל ר' עקיבא אמור לו עד מתי הבת ממאנת ואם יאמר לך עד שתביא שתי שערות אמור לו והלא בן שלקית העיד במעמד כולכם ביבנה משתכלכל ולא אמרתם לו דבר ובשבאתי אצל ר"ע אמר לי כלכול זה איני יודע [מהו] בן שלקית איני מכיר עד מתי הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות וכן הלכה:

מתני' שתי שערות האמורות בפרה ובנגעים והאמורות בכל מקום כמה שיעורן כדי לכוף ראשן לעיקרן דברי רבי ישמעאל ר"א אומר כדי לקרוץ בצפורן ר' עקיבא אומר כדי שיהו ניטלות בזוג:

גמ' אמר רב חסדא אמר מר עוקבא הלכה כדברי כולן להחמיר [42]:

סליק פירקא

חרש שנשא פקחת ופקח שנשא חרשת רצה יוציא רצה יקיים כשם שכונס ברמיזה כך מוציא ברמיזה פקח שנשא פקחת ונתחרשה רצה יוציא רצה יקיים נשטית לא יוציא נתחרש הוא או נשתטה לא יוציא עולמית:

גמ' אמר רמי בר חייא מאי שנא חרש וחרשת דתקינו להו רבנן נישואין ומ"ש שוטה ושוטה דלא תקינו להו רבנן נישואין דתניא שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשיהם פטורות מן החליצה ומן היבום חרש וחרשת דקיימא תקנתא דרבנן תקיני להו רבנן נישואין שוטה ושוטה דלא קיימא תקנתא דרבנן דאין אדם דר עם נחש בכפיפה לא תקינו להו רבנן נישואין:

ומאי שנא חרש דתקינו ליה רבנן נישואין ומאי שנא קטן דלא תקינו ליה רבנן נישואין חרש דלא אתי לכלל נישואין תקינו ליה רבנן נישואין קטן דאתי לכלל נישואין לא תקינו ליה רבנן נישואין והרי קטנה דאתיא לכלל נישואין ותקינו לה רבנן נישואין התם שלא ינהגו בה מנהג הפקר:

[42] ע"ב במס' נדה שם

ומאי שנא קטנה דממאנת ומ"ש חרשת דלא ממאנת דאם כן (דף קיג.) מימנעי ולא נסבי לה ומאי שנא קטנה דאכלה בתרומה ומ"ש חרשת דלא אכלה בתרומה דתנן העיד ר' יוחנן בן גודגדא וכו' ואילו חרשת לא אכלה גזרה שמא יאכיל חרש לחרשת:

ומ"ש קטנה דאית לה כתובה ומאי שנא חרשת דלית לה כתובה דאם כן מימנעי ולא נסבי לה וקטנה דאית לה כתובה מנא לן דתנן הממאנת והשניה והאיילונית אין להן כתובה אבל יוצאה בגט יש לה כתובה וחרשת דלית לה כתובה מנא לן דתניא חרש ושוטה שנשאו נשים פקחות אף על פי שנתפקח החרש ונשתפה השוטה אין להם עליו כלום רצו לקיימן יש להן כתובה מנה פקח שנשא

דף מא:

חרשת או שוטה אע"פ שכתב לה מאה מנה כתובתה קיימת מפני שהוא רוצה ליזוק בנכסיו טעמא דרצה הא לא רצה לא דא"כ מימנעי ולא נסבי לה אי הכי פקחת לחרש נמי ליתקון לה כתובה דא"כ מימנעה ולא נסבה ליה יותר ממה שהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא האי דאמרינן פקחת לחרש דלית לה כתובה הני מילי דאינסיבא ליה מעצמה אבל אי אנסבוה ליה בי דינא וכתבו לה כתובה אית לה כדאמרינן ההוא חרש דהוה בשיבבותיה דרב מלכיו אנסביה איתתא וכתב לה ארבע מאה זוזי מנכסיה אמר רבא מאן חכים למיעבד כי הא מילתא אלא רב מלכיו דגברא רבה הוא קסבר אילו רצה שפחה לשמשו מי לא זבנינן ליה כל שכן הכא דאיכא תרתי:

נישטת לא יוציא (דף קיג:) אמר רבי יצחק דבר תורה שוטה מתגרשת מידי דהוה אפקחת בעל כרחה אלא מה טעם אמרו אינה מתגרשת שלא ינהגו בה מנהג הפקר היכי דמי אילימא ביודעת לשמור גיטה ויודעת לשמור עצמה מי נהגי בה מנהג הפקר אלא דאינה יודעת לא לשמור גיטה ולא לשמור עצמה

דבר תורה שוטה מתגרשת והאמרי דבי רבי ינאי ונתן בידה מי שיש לה יד לגרש את עצמה יצאת זו שאין לה יד לגרש את עצמה ותנא דבי רבי ישמעאל ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת יצאת זו שמשלחה וחוזרת לא צריכא דיודעת לשמור גיטה ואינה יודעת לשמור את עצמה דבר תורה מתגרשת דהא יודעת לשמור את גיטה ואמור רבנן לא תתגרש שמא ינהגו בה מנהג הפקר אמר אביי דיקא נמי דקתני גבי דידה לא יוציא וגבי דידיה לא יוציא עולמית שמע מינה הא דאורייתא והא דרבנן שמע מינה:

מתני' (דף קיב:) אמר רבי יוחנן בן נורי מפני מה אמרו האשה שנתחרשה יוצאה ואיש שנתחרש אינו מוציא אמרו לו אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת שהאשה

יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו העיד רבי יוחנן בן גודגדא על החרשת שהשיאה אביה שיוצאה בגט ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן שאוכלת בתרומה אמרו לו אף זו כיוצא בה פירוש אף זו שנשאת כשהיא פקחת ונתחרשה כיוצא בה כשם שחרשת שהשיאה אביה שאף על פי שנישואיה נישואי תורה מתגרשת כך זו הפקחת שנשאת ואחר כך נתחרשה אע"פ שנישואיה נישואי תורה מתגרשת:

גמ' העיד ר' יוחנן כו': (דף קיג:) אמר רבא מעדותו של רבי יוחנן בן גודגדא אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן וחזר ואמר לה כנסי שטר חוב זה הרי זו מגורשת מי לא אמר רבי יוחנן בן גודגדא דלא בעינן דעתה דאשה הכא נמי לא בעינן דעתה דאשה פשיטא מהו דתימא כיון דאמר לה כנסי שטר חוב זה בטולי בטליה קא משמע לן דאם איתא דבטליה לעדים הוה אמר להו ומדלא אמר להו לא בטליה והאי דקאמר לה הכי מחמת כיסופא הוא דקאמר לה:

מתני' שני אחים חרשים נשואים שתי אחיות פקחות או שתי אחיות חרשות או אחת פקחת ואחת חרשת או שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחין פקחין או לשני אחין חרשים או לשני אחים אחר חרש ואחד פקח הרי אלו פטורות מן החליצה ומן היבום אם היו נכריות יכנסו ואם רצו להוציא יוציאו.

שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואים שתי אחיות פקחות מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת תצא משום אחות אשה מת פקח בעל הפקחת מה יעשה חרש בעל הפקחת מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו אסורה לעולם.

שני אחים פקחים נישואין שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת מת פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל הפקחת תצא משום אחות אשה מת פקח בעל הפקחת מה יעשה פקח בעל החרשת מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה:

שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל הפקחת תצא משום אחות אשה מת פקח בעל הפקחת מה יעשה חרש בעל חרשת מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו אסורה לעולם:

שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי נכריות פקחות מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת או חולץ או מיבם מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת כונס ואינו מוציא לעולם:

שני אחים פקחים נשואין שתי נכריות אחת פקחת ואחת חרשת

דף מב.

מת פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל הפקחת כונס ואם רצה להוציא יוציא מת פקח בעל הפקחת מה יעשה פקח בעל חרשת או חולץ או מיבם:
שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי נכריות אחת פקחת ואחת חרשת מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל הפקחת כונס ואם רצה להוציא יוציא מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת כונס ואינו מוציא לעולם:
סליק פירקא
(דף קיד:) **האשה** שהלכה היא ובעלה למדינת הים שלום בינו לבינה ושלום בעולם באה ואמרה מת בעלי תנשא מת בעלי תתיבם שלום בינו לבינה ומלחמה בעולם קטטה בינו לבינה ושלום בעולם באה ואמרה מת בעלי אינה נאמנת רבי יהודה אומר לעולם אינה נאמנת אא"כ באה בוכה ובגדיה קרועים אמרו לו אחת זו ואחת זו תנשא:
(דף קטז: ע"ש) בית הלל אומרים לא שמענו אלא הבאה מן הקציר בלבד אמרו להן ב"ש אחד הבאה מן הקציר ואחד הבאה מן הזיתים ואחד הבאה ממדינת הים לא דברו בקציר אלא בהווה חזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש:
גמ' (דף קיד:) אמר רבא מאי טעמא דמלחמה משום דאמרה בדדמי ס"ד בכל הני דאיתקטיל הוא פליט ואם תמצא לומר כיון דשלום בינו לבינה נטרד וחזיא זמנין דמחו ליה בגירא או ברומחא וסברא ודאי מאית לה ואיכא דעבדי ליה סמתרי וחיי ולפיכך אינה נאמנת אמר רבא רעבון גרוע ממלחמה דאילו במלחמה כי אמרה מת בעלי במלחמה הוא דלא מהימנא הא מת על מטתו מהימנא ואילו רעבון לא מהימנא עד דאמרה מת וקברתיו:
מפולת הרי הוא כמלחמה דאמרה בדדמי נחשים ועקרבים הרי הן כמלחמה דאמרה בדדמי דבר אמרי לה כמלחמה ואמרי לה אינו כמלחמה אמרי לה כמלחמה דאמרה בדדמי ואמרי לה אינו כמלחמה דסמכא אדאמרי אינשי שבע שני הוה מותנא ואיניש בלא שניה לא שכיב איבעיא להו החזיקה היא מלחמה בעולם מהו מי אמרינן מה לה לשקר דאי (דף קטו.) בעי אמרה שלום

דף מב:

בעולם או דילמא כיון דחזקה הוא דאמרה בדדמי לא אתיא מה לי לשקר ומרעי לחזקה ולא איפשיטא

עישנו עלינו בית עישנו עלינו מערה הוא מת ואני נצלתי אינה נאמנת דאמרינן לה כי היכי דלדידך איתרחיש ניסא לדידיה נמי איתרחיש ניסא נפלו עלינו כותים נפלו עלינו ליסטים הוא מת ואני נצלתי נאמנת כדרב אידי דאמר אשה כלי זיינה עליה כלומר שמניחין אותה לבא עליה

ההוא גברא דבשילהי הילוליה איתלי נורא בגנניה אמרה להו דביתהו חזו גבראי (אתו) חזו גבראי אתו חזו גברא חרוכא דשדי ופסתא דידא דשדיא רבא אמר נאמנת ור"ח בר אבין אמר האי גברא חרוכא דילמא איניש מעלמא אתא לאצוליה ואכלתיה נורא והאי פסתא פס ידא דחתנא הוא ומחמת כיסופא ערק ליה ואזיל לעלמא[43]

איבעיא להו עד אחד במלחמה מהו טעמא דעד אחד דמהימן משום דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר ה"נ לא משקר או דילמא טעמא דעד אחד משום דהיא גופה דייקא ומינסבא והכא זימנין דסניא ליה ולא דייקא ומינסבא ואתינן למפשטה מהא דתניא מעשה בשני תלמידי חכמים שהיו באין עם אבא יוסי בן סימאי בספינה וטבעו והשיא רבי את נשותיהן ע"פ נשים והא מים כמלחמה דמו ומאה נשים כעד אחד דמו וקתני והשיא רבי את נשותיהן אלמא דעד אחד נאמן במלחמה

ודחינן ותסברא והא מים שאין להן סוף נינהו ומים שאין להם סוף אשתו אסורה אלא היכי דמי הכא כגון דקאמרן אסוקינהו לקמן (דף קטו:) וחזונוהו לאלתר וקאמרי סימנין דידהו דלאו עלייהו קא סמכינן אלא אסימנין הוא דקא סמכינן וליכא למגמר מינה דסמכינן אנשים והוא הדין לעד אחד

ולא אפשיט בעיין אלא מיהו כיון דאמרינן בפרקא דלקמן (דף קכא.) ההוא גברא דטבע בדיגלת ואסקוה אגישרא דשביסתנא ואסבא רבא לדביתהו אפומא דשושבינא לבתר חמשא יומא שמעינן דעד אחד במים שאין להם סוף נאמן ודוקא היכא דאמר אסקוה לקמאי וחזיתיה לאלתר ואישתמודענא ליה דאיהו פלוני וכד אסיקנא למעשה דשני ת"ח שהיו באין עם אבא יוסי בן סימאי וכדאמרינן בההוא גברא דטבע בדיגלת ואסקוה אגישרא והוא הדין לעד אחד במלחמה היכא דאמר מת וקברתיו ואי לא קא מסהדי

דף מג.

הכי ואפילו תרי סהדי לא סמכינן עלייהו וכ"ש עד אחד או אשה חיישינן דילמא אאומדן דעתא קא מסהדי וכן הלכתא ההוא גברא דאפקיד שומשמי גבי חבריה א"ל הב לי שומשמאי א"ל שקלתינהו א"ל והא כן וכן הויאן ובחביתא רמיאן א"ל דידך שקלתינהו

[43] בד"ס הגי' פס ידא

והני אחריני נינהו סבר רב חסדא למימר היינו שני תלמידי חכמים דלא אמרינן אזול הני לעלמא והני אחריני נינהו א"ל רבה מי דמי התם קאמרי סימנין הכא שומשמי מאי סימנין אית בהו ודקאמר ליה כן וכן הויאן אימור איתרמויי איתרמי ליה:

(דף קטז.) מאי הוי עלה רב יימר אמר לא חיישינן שמא פינן רבינא אמר חיישינן והלכתא חיישינן:

(דף קטו:) יצחק ריש גלותא בר אחתיה דרב ביבי הוה קאזיל מקורטבא לאספמיא ושכיב שלחו מתם יצחק ריש גלותא בר אחתיה דרב ביבי הוה קאזיל מקורטבא לאספמיא ושכיב מי חיישינן לתרי יצחק או לא אביי אמר חיישינן רבא אמר לא חיישינן וקיי"ל כרבא:

(דף קטז.) ההוא גיטא דאישתכח בסורא וכתב ביה הכי בסורא מתא אנא ענן בר חייא נהרדעא פטר ותריך ית פלוניתא אינתתיה ובדוק רבנן מסורא ועד נהרדעא ולא הוה ענן בר חייא אחרינא לבר מענן בר חייא מחגרא דהוה בנהרדעא ואתו סהדי אמרי כי איכתיב האי גיטא ענן בר חייא מחגרא גבן הוה בנהרדעא אמר אביי אפילו לדידי דחיישינא הכא לא חיישינא הא קאמרי סהדי דההוא יומא כי איכתב האי גיטא ענן בר חייא מחגרא גבן הוה בנהרדעא מאי קא בעי בסורא אמר רבא אפי' לדידי דלא חיישינא הכא

דף מג:

חיישינא דלמא בגמלא פרחא אזל אי נמי בקפיצה אי נמי מילי מסר כדאמר להו רב לספריה וכן אמר להו רב הונא לספריה כי איתינכו בשילי כתובו בשילי ואף על גב דמסירי לכו מילי בהיני וכי איתינכו בהיני כתובו בהיני ואף על גב דמסירי לכו מילי בשילי והלכתא כרבא:

קטטה בינו לבינה. היכי דאמי קטטה בינו לבינה אמר רב יהודה אמר שמואל באומרת לבעלה גירשתני בפני פלוני ופלוני ושיילינהו ואמרו לא היו דברים מעולם:

(דף קטז:) איבעיא להו עד אחד בקטטה מהו ולא איפשיטא:

מתני' בית שמאי אומר תנשא ותטול כתובה בית הלל אומר תנשא ולא תטול כתובה אמרו להן בית שמאי התרתם את הערוה החמורה לא תתירו את הממון הקל אמרו להן בית הלל מצינו (דף קיז.) שאין האחין נכנסין לנחלה על פיה אמרו להן בית שמאי והלא מספר כתובתה נלמוד שכך כתב לה כשתנשאי לאחר תטלי כתובתיך חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי:

גמ' אמר רב חסדא נתייבמה יבמה נכנס לנחלה על פיה הן דרשו מדרש כתובה אנו לא נדרוש מדרש תורה יקום על שם אחיו המת והרי קם:

אמר רב נחמן באה לבית דין ואמרה מת בעלי התירוני להנשא מתירין אותה לינשא ונותנין לה כתובתה תנו לי כתובתי אף להנשא אין מתירין אותה מאי טעמא אדעתא דכתובה אתאי:

איבעיא להו התירוני להנשא ותנו לי כתובתי מהו כיון דקאמרה תנו לי כתובה אדעתא דכתובה אתיא או דילמא כל מילי דאית ליה לאיניש קאמר להו בבי דינא ואם תימצי לומר כל מילי דאית ליה לאיניש קאמר להו בבי דינא תנו לי כתובתי והתירוני להנשא מהו הכא ודאי אדעתא דכתובה אתאי ולא מהימנא או דילמא משום דלא ידעה במאי משתריא מאי תיקו ועבדינן לחומרא:

מתני' הכל נאמנין להעידה חוץ מחמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה מה בין גט למיתה כתב מוכיח:

(דף קיז:) עד אומר מת ונשאת ובא אחר ואמר לא מת הרי זו לא תצא עד אומר מת ושנים אומרים לא מת אף על פי שנשאת תצא שנים אומרים מת ועד אחד אומר לא מת אף על פי שלא נשאת תנשא:

אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת זו שאמרה מת תנשא ותטול כתובה וזו שאמרה לא מת לא תנשא ולא תטול כתובה אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג רבי מאיר אומר הואיל ומכחישות זו את זו הרי אלו לא ינשאו רבי יהודה ורבי שמעון אומרים הואיל וזו וזו מודות שאינו קיים הרי אלו ינשאו:

עד אומר מת ועד אומר לא מת אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא:

גמ' (דף קיז.) תניא ר' יהודה מוסיף אף אשת אב והכלה אמרו לו אשת אב הרי היא בכלל בת הבעל כלומר כשם שבת הבעל אינה מעידה לאשת אב כך אשת אב אינה מעידה לבת הבעל וכלה הרי היא בכלל חמות כשם שאין החמות מעידה לכלתה משום דסניא לה כך הכלה אינה מעידה לחמותה דסניא לה כדכתיב (משלי כ"ז:י"ט) כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם:

(דף קיז:) עד אומר מת ונשאת ובא אחר ואמר לא מת הרי זו לא תצא טעמא דנשאת הא לא נשאת לא תנשא והאמר עולא כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים ואין דבריו של אחד במקום שנים הכי קאמר עד אומר מת והתירוה להנשא ובא אחר ואמר לא מת לא תצא מהיתרה הראשון

דף מד.

עד אומר מת ושנים אומרים לא מת אע"פ שנשאת תצא פשיטא אין דבריו של אחד במקום שנים לא צריכא בפסולי עדות פירוש כגון שתי נשים וכדרבי נחמיה דתניא ר' נחמיה אומר כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דעות ועשו שתי נשים ואיש אחד כשני אנשים ועד אחד ואי בעית אימא כל היכא דאתא עד כשר מעיקרא אפילו מאה נשים נמי כעד אחד דמו אלא (לאו) כגון דאתאי אשה מעיקרא ותרצה לדר' נחמיה הכי ר' נחמיה אומר כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דעות ועשו שתי נשים ואשה אחת כשני אנשים ואיש אחד דאין דבריו של אחד במקום שנים אבל שתי נשים ואיש אחד כפלגא ופלגא דמו:

שנים אומרים מת ואחד אומר לא מת ואף על פי שלא נשאת תנשא מאי קמ"ל בפסולי עדות כדרבי נחמיה דאזלינן בתר רוב דעות היינו הך מהו דתימא כי אזלינן אחר רוב דעות לחומרא אבל לקולא לא קמ"ל דאפילו לקולא:

אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת זו שאמרה מת תנשא ותיטול כתובה וזו שאמרה לא מת לא תנשא ולא תיטול כתובה (דף קיח.) טעמא דאמרה לא מת הא אישתיקא תנשא הא אין צרה מעידה לחברתה לא מת איצטריכא ליה ס"ד אמינא האי מימת מאית והאי דקאמרה לא מת לקלקולא לצרה הוא דקא מכוונה ותמות נפשי עם פלשתים הוא דקא עבדא ותנשא קמ"ל דלא תנשא:

מתני' האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי תנשא ותטול כתובה וצרתה אסורה היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר לא זו הדרך מוציאתה מידי עבירה עד שתהא אסורה לינשא ואסורה לאכול בתרומה אמרה מת בעלי ואחר כך מת חמי תנשא ותטול כתובה וחמותה אסורה היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי ר' טרפון ר"ע אומר כו':

גמ' אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון:

מתני' (דף קיח:) קידש אחת מחמש נשים ואינו יודע אי זו מהן קידש וכל אחת ואחת אומרת אותי קידש נותן גט לכל אחת ואחת ומניח כתובה ביניהן ומסתלק דברי רבי טרפון ר' עקיבא אומר לא זו הדרך מוציאתו מידי עבירה עד שיתן גט וכתובה לכל אחת ואחת גזל אחד מחמשה ואינו יודע אי זה מהן גזל וכל אחד ואחד אומר אותי גזל מניח גזלה ביניהן ומסתלק דברי ר' טרפון ר"ע אומר לא זו הדרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד:

גמ' אוקמינא למתני' כר' שמעון בן אלעזר ומאי קידש דקתני במתני' קידש בביאה דתניא א"ר שמעון בן אלעזר לא נחלקו ר' טרפון ור"ע על שקידש אחת מחמש נשים ואינו יודע אי זו מהן קידש שמניח כתובה ביניהן ומסתלק ועל מה נחלקו על שבעל שרבי טרפון אומר מניח כתובה ביניהן ומסתלק ור"ע אומר ישלם כתובה לכל אחת ואחת ולא נחלקו רבי טרפון ור' עקיבא על שלקח מקח מחמשה בני אדם ואינו יודע מאי זה מהן לקח שנותן דמי מקח ביניהן ומסתלק ועל מה נחלקו על שגזל שרבי טרפון אומר מניח גזלה ביניהן ומסתלק ור' עקיבא אומר עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד רבי עקיבא סבר אע"ג דאיסורא דרבנן עבד דקדיש בביאה קנסוה רבנן ומשלם כתובה לכל אחת ואחת וכל שכן גזל

דף מד:

דאיסורא דאורייתא עבד ור' טרפון סבר אפילו גזל דאיסורא דאודייתא עבד לא קנסוהו רבנן אלא מניח גזלה ביניהן ומסתלק וכל שכן קידש בביאה דלא קנסוה רבנן וקיימא לן כרבי עקיבא מחבירו ורבי טרפון חבירו הוא כדגרסינן בפרק הכותב לאשתו (דף פד:) דכולי עלמא רבי טרפון חבירו של ר' עקיבא הוא:

מתני' האשה שהלכה היא ובעלה ובנו למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי ואחר כך מת בני נאמנת מת בני ואחר כך מת בעלי אין נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתיבמת ניתן לי בן במדינת הים אמרה מת בני ואחר כך מת בעלי נאמנת מת בעלי ואח"כ מת בני אין נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתיבמת ניתן לי יבם במדינת הים ואמרה מת בעלי ואחר כך מת יבמי יבמי ואח"כ מת בעלי נאמנת הלכה היא ובעלה ויבמה למדינת הים ואמרה מת בעלי ואחר כך מת יבמי יבמי ואח"כ בעלי אין נאמנת שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא ולא מתה אחותי שתכנס לביתה ואין האיש נאמן לומר מת אחי שייבם את אשתו ולא מתה אשתו שישא את אחותה:

גמ' בעא מיניה רבא מרב נחמן המזכה גט לאשתו במקום יבם מהו כיון דסניא ליה זכות הוא לה וזכין לאדם שלא בפניו או דילמא כיון דזמנין דרחמא ליה ליבמה חוב הוא לה ואין חבין לאדם שלא בפניו אמר ליה תניתוה וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתיבמת אמר ליה רבינא לרבא המזכה גט לאשתו במקום קטטה מאי כיון דאית לה קטטה בהדיה זכות הוא לה או דילמא ניחא דגופא עדיף לה ת"ש דאמר ר"ש ב"ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו:

סליק פירקא

(דף קיט.) **האשה** שהלך בעלה וצרתה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך הרי זו לא תנשא ולא תתיבם עד שתדע שמא מעוברת היא צרתה היתה לה חמות אינה חוששת יצאה מלאה חוששת רבי יהושע אומר אינה חוששת:

גמ' לא תנשא ולא תתיבם (דף קיט:) ולעולם אמר זעירי לעצמה שלשה לחברתה תשעה וחולצת ממה נפשך ר' חנינא אומר לעצמה שלשה

דף מה.

לחברתה לעולם ותחלוץ ממה נפשך [44](והא) אביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין דאמרי תרוייהו גזרה שמא יהא ולד של קיימא ונמצאת מצריכה כרוז לכהונה וליצרכה דילמא איכא דהוו בחליצה ולא הוו בהכרזה ואמרי קא שרו חלוצה לכהן והלכתא כרבי חנינא דהכין איתוקמא הפרק החולץ (דף לו.) כוותיה:

מתני' שתי יבמות זו אומרת מת בעלי וזו אומרת מת בעלי זו אסורה מפני בעלה של זו וזו אסורה מפני בעלה של זו:

לזו עדים שמת בעלה ולזו אין עדים זו שיש לה עדים אסורה מפני בעלה של זו וזו שאין לה עדים מותרת:

לזו בנים ולזו אין בנים זו שיש לה בנים מותרת וזו שאין לה בנים אסורה נתיבמו ומתו היבמין אסורות להנשא ר"א אומר הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם:

(דף קכ.) אין מעידים אלא על פרצוף פנים עם החוטם אע"פ שיש סימנים בגופו ובכליו . ואין מעידין אלא עד שלשה ימים. ואפילו ראוהו מגוייד או צלוב (על הצליב') וחיה אוכלת בו אין מעידין עד שתצא נפשו רבי יהודה בן בבא אומר לא כל האדם ולא כל המקומות ולא כל העתות שוין:

גמ' תנו רבנן פדחת בלא פרצוף פנים פרצוף פנים בלא פדחת אין מעידין עד שיהו שניהם עם החוטם אמר אביי ואי תימא רב כהנא מאי קרא (ישעיהו ג':ט') הכרת פניהם ענתה בם:

ואע"פ שיש סימנין בגופו ובכליו: ת"ר אין מעידין על השומא רבי אלעזר בן מהבאי אומר מעידין על השומא אמר רבא דכ"ע סימנין דרבנן והכא בשומא (דף קכ:) סימן מובהק הוא קאמיפלגי רבנן סברי שומא לאו סימן מובהק הוא ר"א בן מהבאי סבר סימן מובהק הוא:

[44]בגמ' ליתא

והחיה אוכלת בו אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא ממקום שאין נפשו יוצא אבל ממקום שנפשו יוצא מעידין ואמר רב יהודה אמר שמואל

דף מה:

שחט בו שנים או רוב שנים וברח מעידין עליו איני והאמר רב יהודה אמר שמואל שחט בו שנים או רוב שנים ורמז ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חי הוא וסופו למות:

אין מעידין אלא עד שלשה ימים פירוש אין מעידין אלא אם ראוהו שהוא מת בתוך שלשה ימים למיתתו אבל אם לא מצאוהו אלא אחר שלשה ימים אין מעידין עליו מפני שהמת משתנה ואינו ניכר אחר שלשה ימים והני מילי ביבשה אבל במים אפשר שישהה ארבעה וחמשה ימים ואינו משתנה (דף קכא.) דמיא היכא דליכא מכה מיצמת צמתי לגוף כדאמרינן ההוא גברא דטבע בדיגלת ואסקוה אגישרא דשביסתנא ואסבה רבה לדביתהו אפומא דשושביניה לבתר חמשה יומי והני מילי היכא דחזיוה בשעתא דאסקוה אבל אישתהי מיתפח תפח ואינו ניכר:

מתני' נפל למים בין שיש להן סוף בין שאין להן סוף אשתו אסורה אמר ר' מאיר מעשה באחד שנפל לבור הגדול ועלה לאחר שלשה ימים אמר רבי יוסי מעשה בסומא שירד לטבול במערה וירד מושכו אחריו ושהו כדי שתצא נפשם והשיאו את נשותיהן שוב מעשה בעסיא באחד ששלשלוהו בים ולא עלתה בידם אלא רגלו ואמרו חכמים מן הארכובה ולמעלה תנשא מן הארכובה ולמטה לא תנשא:

גמ' ת"ר נפל בין למים שיש להן סוף בין למים שאין להם סוף אשתו אסורה דברי ר"מ וחכמים אומרים שאין להן סוף אשתו אסורה שיש להן סוף אשתו מותרת וכן הילכתא ומאן דמודי במים שאין להן סוף דאשתו מותרת בר שמתא הוא דאמרינן ההוא גברא דטבע באגמא דסמקי ושריא רב שילא לדביתהו אמר ליה רב לשמואל תא נישמתיה אמר ליה נשלח ליה ברישא שלחו ליה מים שאין להן סוף אשתו אסורה או מותרת שלח להו מים שאין להן סוף אשתו אסורה ואגמא דסמקי מים שיש להן סוף או מים שאין להן סוף שלח להו מים שאין להן סוף ומר מאי טעמא עבד הכי מיטעא טעאי אנא סברי כיון דקוו וקיימו כמים שיש להן סוף דאמו ולא היא כיון דאיכא גלי אימור גלי אשפלוה לדוכתא אחריתי קרי שמואל עליה דרב (משלי י"ב:כ'-כ"א) לא יאונה לצדיק כל און קרי רב עליה דשמואל (משלי יא) ותשועה ברוב יועץ

היכי דמי מים שיש להן סוף אמר אביי כל שעומד ורואה מארבע רוחותיו דאי איתיה דסליק מיחזי חזו ליה ואי אמרת ליחוש למחילה של דגים מחילה של דגים במים שיש להן סוף לא שכיחא ותניא אמר רבן גמליאל פעם אחת היתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שנשברה בים והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ומנו רבי עקיבא כשעליתי ליבשה בא וישב ודן לפני בהלכה ואמרתי לו בני מי העלך ואמר לי דף של ספינה נזדמן לי וישבתי עליו וכל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי מכאן אמרו חכמים אם יבואו רשעים על אדם ינענע להן ראשו באותה שעה אמרתי כמה גדולים דברי חכמים שאומרין מים שאין להם סוף אשתו אסורה ושיש להן סוף אשתו מותרת

תניא אמר רבי עקיבא פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שנטרפה בים והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ומנו רבי מאיר כשעליתי למדינת קפוטקיא בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך אמר לי גל טרדני לחבירו וחבירו לחבירו והקיאני ליבשה באותה שעה אמרתי כמה גדולים דכרי חכמים שאומרים מים שאין להן סוף אשתו אסורה ושיש להן סוף אשתו מותרת:

ת"ר ראוהו שנפל לגוב אריות אין מעידין עליו לחפירה מלאה נחשים ועקרבים מעידין עליו (דף קכא.) ת"ר נפל לתוך כבשן האש מעידין עליו

דף מו.

ליורה מלאה יין ושמן מעידין עליו משום רבי אחא אמרו של שמן מעידין עליו מפני שהוא מבעיר של יין אין מעידין עליו מפני שהוא מכבה אמרו לו תחלתו מכבה וסופו מבעיר:

מתני' אפי' שמע מן הנשים אומרות מת איש פלוני דיו רבי יהודה אומר אפילו שמע מן התינוקות אומרין הרי אנו הולכין לספוד ולקבור את איש פלוני בין שהוא מתכוין ובין שאינו מתכוין רבי יהודה בן בבא אומר בישראל אע"פ שמתכוין ובכותי אם היה מתכוין אין עדותו עדות:

גמ' רבי יהודה אומר אפילו שמע מן התינוקות כו':

ודילמא לא אזלי אמר רב יהודה אמר שמואל דקאמרי הרי אנו באין מלספוד ומלקבור את איש פלוני ודילמא קמצא בעלמא שכיב להו ואסיקו בשמיה דקאמרי כן וכן רבנן הוו התם וכן וכן ספדני הוו התם:

ובכותי אם היה מתכוין אין עדותו עדות:אלא בכותי דעדותו עדות היכי משכחת לה במסיח לפי תומו כי ההוא דהוה קא אזיל ואמר מאן איכא בי חיואי שכיב חיואי ואסבה רב יוסף לדביתהו
ההוא דהוה קאמר ואזיל וי לפרשא זריזא דהוה בפומבדיתא ואסבה רבא ואיתימא רב יוסף לדביתהו ההוא דהוה קאמר ואזיל מאן איכא בי חסא מאן איכא בי חסא טבע חסא אמר רב נחמן האלהים אכלוה כוארי לחסא מדיבוריה דרב נחמן אזלא דביתהו דחסא אינסיבא ולא אמר לה ולא מידי אמר רב אשי שמע מינה הא דאמור רבנן מים שאין להן סוף אשתו אסורה הני מילי לכתחלה אבל אי אינסיבא לא מפקינן לה מיניה וא"ד אסבה ר"נ לדביתהו אמר חסא גברא רבה הוא אם איתיה דסליק קלא אית ליה למילתא ולא היא לא שנא גברא רבה ול"ש לאו גברא רבה דיעבד אין לכתחלה לא
ההוא כותי דאמר ליה לבר ישראל קטול אספסתא ושדי לחיותא ואי לא קטילנא לך כפלניא בר ישראל דאמרי ליה בשיל לי קדרה בשבתא ולא בשיל לי וקטלתיה שמעה דביתהו אתאי לקמיה דרבא (דף קכב. ע"ש) פשטו לה מהא מתני' כותי שהיה מוכר פירות בשוק ואמר פירות הללו של ערלה הן של נטע רבעי הן של עזקה הן לא אמר כלום שלא נתכוין אלא להשביח מקחו.
אבא יודן איש צידן אמר מעשה בישראל וכותי שהיו מהלכין בדרך ובא כותי ואמר חבל על יהודי שהיה עמי שמת בדרך וקברתיו והשיאו את אשתו.
ושוב מעשה בקולר של (שני) בני אדם שהיו מהלכין לאנטוכיא ובא כותי ואמר חבל על קולר של (שני) בני אדם שהיו מהלכין לאנטוכיא שמתו וקברתים והשיאו את נשותיהן שוב מעשה בששים בני אדם שהיו מהלכין לכרקום של ביתר ובא כותי ואמר חבל על ששים בני אדם שהיו מהלכין לכרקום של ביתר שמתו וקברתים והשיאו את נשותיהן: גרסינן בפרק כל הגט שנכתב שלא לשם אשה (דף כט.) תניא שמע מב"ד ישראל שהיו אומרים איש פלוני מת איש פלוני נהרג ישיאו את אשתו מקומינטריסין של כותים איש פלוני מת איש פלוני נהרג אל ישיאו את אשתו והא קיי"ל דמסיח לפי תומו מהימן הני מילי במילתא דלא שייך בה אבל במילתא דשייך בה עבידי לאחזוקי שקרייהו דכתיב וכו':

מתני' (דף קכב.) מעידין לאור הנר ולאור הלבנה ומשיאין ע"פ בת קול ומעשה שעמד אחד על ראש ההר ואמר איש פלוני מת והלכו ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו שוב מעשה בצלמון באחד שאמר אני איש פלוני בן איש פלוני ממקום פלוני נשכני נחש והריני מת והלכו ולא הכירוהו והשיאו את אשתו:

גמ' ומעשה שעמד ודילמא שד הוא א"ר יהודה אמר [45]שמואל שראו לו דמות אדם וחזו ליה נמי בבואה דבבואה דגמידי דבבואה אית להו לשידי בבואה דבבואה לית להו ולא חיישינן דילמא צרה

דף מו:

היא דתנא דבי ר' ישמעאל בשעת הסכנה כותבין ונותנין אע"פ שאין מכירין:
ירושלמי מצאו בשטר כתוב וחתום מת איש פלוני או נהרג איש פלוני ר' ירמיה אומר משיאין את אשתו ר' בון בר כהנא אמר אין משיאין את אשתו מתניתא מסייעא לדין ולדין מסייעא לר' ירמיה דתניא ע"פ עדים ולא ע"פ כתבם ולא ע"פ תורגמן ולא ע"פ עד אחד ועכשיו הלא משיאין ע"פ עד אחד וע"פ עד מפי עד ודכותה ע"פ כתבם וע"פ תורגמן משיאין מתניתא מסייעא לרבי בון דתניא יפה כח העדים מכח השטר שהעדים שאמרו מת פלוני נהרג פלוני משיאין את אשתו מצאו כתוב בשטר מת פלוני אין משיאין את אשתו ויפה כח השטר מכח העדים שהמלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים ועל ידי עדים גובה מנכסים בני חורין:
תנן התם בפרק כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו (דף כה.) המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב ובפני נחתם לא ישא את אשתו מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו רבי יהודה אומר הרגתיו לא תנשא אשתו הרגנוהו תנשא אשתו מת הרגתיו לא ישא את אשתו הוא ניהו לא ישא את אשתו אבל לאחר תנשא אשתו ולא אמרינן רשע הוא והתורה אמרה (שמות כג) אל תשת רשע עד דקי"ל כרבא דאמר רבא אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע
ושמעינן מהא דרשע פסול לעדות אשה וגרסינן בראש השנה בפירקא קמא (ר"ה דף כב.) אמר רב מנשה זאת אומרת גזלן דדבריהם כשר לעדות אשה ופרק כיצד אשת אחיו נמי אקשינן מינה והאמר רב מנשה גזלן דדבריהם כשר לעדות אשה גזלן דדברי תורה פסול לעדות אשה ושמעינן מינה דפסול מדברי תורה הוא דפסול לעדות אשה אבל פסול מדרבנן כגון משחק בקוביא וחביריו כשרין לעדות אשה ומסתברא לן דפסול מדברי תורה מסיח לפי תומו משיאין אשה על פיו דלא גרע מכותי.
תנן בגיטין בפרק כל הגט (דף כח:) שלשה דברים א"ר אליעזר בן פרטא לפני חכמים וקיימו את דבריו על עיר שהקיפוה כרקום ועל ספינה המטורפת בים ועל היוצא לידון

[45]בג' אי' אר"י אמר רב (ג"א)

שהן בחזקת קיימין אבל עיר שכבשה כרקום וספינה שאבדה בים והיוצא ליהרג נותנין עליו חומרי חיים וחומרי מתים:

מתני' אמר רבי עקיבא כשירדתי לנהרדעא לעיבור השנה מצאני נחמיה איש בית דלי אמר לי שמעתי שאין משיאין את האשה בארץ ישראל על פי עד אחד אלא יהודה בן בבא בלבר נמתי לו כן הדברים אמר לי אמור להם משמי אתם יודעים שמדינה הזו משובשת בגייסות כך מקובל אני מרבן גמליאל הזקן שמשיאין את האשה על פי עד אחד וכשבאתי והרציתי את הדברים לפני רבן גמליאל שמח לדברי אמר מצינו חבר ליהודה בן בבא מתוך הדברים נזכר רבן גמליאל שנהרגו הרוגים בתל ארזא והשיא רבן גמליאל (הזקן) או נשותיהן על פי עד אחד והוחזקו להיות משיאין עד מפי עד מפי אשה מפי עבד מפי שפחה רבי אליעזר ורבי יהושע אומרים אין משיאין את האשה ע"פ עד אחד

אמר רבי עקיבא ולא ע"פ אשה ולא ע"פ קרובים אמרו לו מעשה בבני לוי שהלכו לצוער עיר התמרים וחלה אחד מהם והניחוהו בפונדק בחזרתן אמרו לפונדקית איה חבירנו נמה להם מת וקברתיו והשיאו את אשתו ולא תהא כהנת כפונדקית אמר להם לכשתהא פונדקית [נאמנת [46]פונדקית הוציאה להם מקלו ותרמילו וספר תורה שהיה בידו]:

גמ' והלכתא משיאין את האשה עד מפי עד [מפי אשה] מפי עבד מפי שפחה מפי קרובים:

אמרו לו מעשה בבני לוי כו': (דף קכב:) מאי גריעותא דפונדקי' אמר רב כהנא פונדקית כותית היתה ומסיחה לפי פי תומה היתה זה מקלו וזה תרמילו וזה קבר שקברתיו והא איה חבירנו קאמרי לה כיון דחזיתינהו בכתה אמרו לה איה חבירנו נמה להן מת וקברתיו שמעינן מהא דהיכא דמתחיל הכותי ומסיח לפי תומו ואף על גב דהדרינא ומגלינא למילתא

דף מז.

מיניה שפיר לא נפיק ליה מתורת מסיח לפי תומו אלא נאמן ומשיאין על פיו ולא בעינן בעדות אשה דרישה וחקירה:

סליק פירקא וסליק מסכת יבמות

[46]מכאן עד סוף המשנה בס"י וכן בראב"ש ליתא